

TIAS

SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

Επιχειρηματική Δράση των Συνεταιρισμών
Μεθοδολογία και διερευνητική εφαρμογή για 33 χώρες
Hans Groeneveld

COOP
International
Co-operative
Alliance

TILBURG UNIVERSITY
EINDHOVEN UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY

Επιχειρηματική Δράση των Συνεταιρισμών

Μεθοδολογία και διερευνητική εφαρμογή για 33 χώρες

Hans Groeneveld

Copyright © Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία 2016.
Επαναχρησιμοποίηση επιτρέπεται, εφόσον αναφέρεται η πηγή.

www.ica.coop
www.tias.edu

Πρωτότυπος τίτλος στα αγγλικά: "Doing Co-operative Business Report"

Ελληνική Έκδοση με την έγκριση του Συγγραφέα και των Εκδοτών (Φεβρουάριος 2017)

Μετάφραση: Κώστας Παπαγεωργίου, Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (Ι.Σ.Ε.Μ.)

Επιμέλεια Φωτογραφίας - Σύνθεση: Σίμος Δαλκυριάδης, Λουκάς Μπρέχας, Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Περιφερειακής Ανάπτυξης (Δίκτυο Κ.Α.Π.Α.)

Πρόλογος

Αυτή η έκθεση από την Σχολή Επιχειρήσεων και Κοινωνίας του Ολλανδικού Πανεπιστήμιο του Tilburg TIAS (εφεξής TIAS) ανατέθηκε από τη Διεθνή Συνεταιριστική Συμμαχία («η Συμμαχία») και αναπτύσσει ένα μεθοδολογικό σκελετό για την Έκθεση Επιχειρηματικής Δράσης των Συνεταιρισμών (Έκθεση DCB). Η συγκρότηση αυτής της Έκθεσης ήταν ένα ταξίδι σε ανεξερεύνητο έδαφος από πολλές πλευρές. Μεθοδολογικά ζητήματα έπρεπε να αντιμετωπιστούν και πρακτικά και εμπειρικά εμπόδια έπρεπε να ξεπεραστούν. Ανάμεσα σε άλλα, η έννοια του «ευνοϊκού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς σε όλο τον κόσμο», έπρεπε να οριστεί και στη συνέχεια να γίνει λειτουργική. Το ευνοϊκό περιβάλλον είναι ένα εξαιρετικά πολύπλοκο και πολυδιάστατο φαινόμενο και φαίνεται να

περιβάλλεται από ακαδημαϊκές, πολιτικές και πρακτικές παρανοήσεις και κανονιστικές αξιολογήσεις.

Το TIAS είναι υποχρεωμένο στους εθνικούς εμπειρογνώμονες που πρόσφεραν τη συνδρομή τους και στα μέλη του προσωπικού της Συμμαχίας για την πολύτιμη και εποικοδομητική ανατροφοδότηση κατά τη διάρκεια διαφόρων φάσεων της διαδικασίας εκπόνησης της παρούσας έκθεσης. Προφανώς, το TIAS είναι πλήρως υπεύθυνο για το σύνολο του περιεχομένου της παρούσας έκθεσης. Έχουμε προσπαθήσει για μια αντικειμενική ανάλυση που είναι απαλλαγμένη από αξιολογικές κρίσεις. Οι αναφερόμενες πρακτικές περιπτώσεις, οι διαμορφωθείσες θέσεις και τα συμπεράσματα, στηρίζονται, συνεπώς, σε επαληθεύσιμες και αξιόπιστες αναφορές ή/και ποσοτικά δεδομένα. Επιπλέον, επιβάλαμε στον εαυτό μας την απαίτηση η προσπάθειά μας (έρευνα) να αποδώσει σχετικά αποτελέσματα, που να είναι πρακτικά εφαρμόσιμα και κατατοπιστικά.

Οι συζητήσεις και διαβουλεύσεις μας στράφηκαν αναμφισβήτητα στο τεράστιο δυναμικό των Εκθέσεων DCB για την παροχή στους συνεταιριστές και στους φορείς χάραξης πολιτικής συγκεκριμένων παραδειγμάτων και μετρήσιμων αλλαγών στις συνεταιριστικές επιδόσεις και στο ευνοϊκό περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς σε βάθος χρόνου. Επιπλέον, η προσέγγιση που στρέφεται προς συνιστώμενα δεδομένα και πληροφορίες, θα μπορούσε να βοηθήσει τη συνεταιριστική κοινότητα να προτείνει και, ενδεχομένως, να επιβάλει μέτρα που μπορεί να αναμένεται να έχουν ευεργετικά αποτελέσματα για το συνεταιριστικό τοπίο, ή να προειδοποιήσει όταν χρειάζονται αλλαγές. Εν ολίγοις, είμαστε πεπεισμένοι ότι οι Εκθέσεις DCB θα ικανοποιήσουν την ευρέως αισθητή ανάγκη να επισημανθεί η πρόοδος των χωρών προς την κατεύθυνση ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την συνεταιριστική ανάπτυξη.

HANS GROENEVELD (j.m.groeneveld@tias.edu)
Καθηγητής Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών Συνεταιρισμών,
TIAS Σχολή Επιχειρήσεων και Κοινωνίας στο Πανεπιστήμιο
του Tilburg, Ολλανδία.

TIAS
SCHOOL FOR
BUSINESS AND SOCIETY

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος	3
1. Συνοπτική παρουσίαση	5
1.1 Ιστορικό και πεδίο εφαρμογής	5
1.2 Περίληψη και κύρια συμπεράσματα	6
1.3 Χαρακτηριστικά	11
2. Δομικά στοιχεία της συνεταιριστικής επίδοσης	13
3. Το ευνοϊκό περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς	17
3.1 Ιστορικό, πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον	17
3.2 Νομικό περιβάλλον	19
3.3 Πολιτική και πολιτική στήριξη	22
3.4 Οικονομικοί παράγοντες	24
4. Ο δείκτης ευνοϊκού περιβάλλοντος: μεθοδολογικά και πρακτικά ζητήματα	27
5. Το ευνοϊκό περιβάλλον και η συνεταιριστική επίδοση	30
5.1 Ενδεικτική αξιολόγηση του θεσμικού περιβάλλοντος	31
5.2 Παγκόσμιες βάσεις δεδομένων για τους συνεταιρισμούς	34
5.2.1 Παγκόσμια Απογραφή για Συνεταιρισμούς	34
5.2.2 Παγκόσμιος Συνεταιριστικός Παρατηρητής	37
5.3 Παγκόσμιες βάσεις δεδομένων για το θεσμικό περιβάλλον	39
5.3.1 Δείκτες Hofstede και Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας	40
5.3.2 Δείκτης Επιχειρηματικής Δράσης και Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας	44
5.3.3 Δείκτες Διακυβέρνησης και Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας	45
5.3.4 Δείκτης Διαφθοράς και Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας	48
5.3.5 Συντελεστή <i>Gini</i> και η Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας	49
5.3.6 Δείκτης Δημοκρατίας και Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας	50
6. Τελικές παρατηρήσεις	53
Βιβλιογραφία	55
Παράρτημα I Επιλεγμένα χαρακτηριστικά μελών	59
Παράρτημα II Φορολογική μεταχείριση σε 33 χώρες	62
Παράρτημα III Διάφορα θέματα σύγχρονης διακυβέρνησης	66
Παράρτημα IV Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών	72

1. Συνοπτική παρουσίαση

1.1 Ιστορικό και πεδίο εφαρμογής

Η δημοσίευση αυτή αναπτύσσει ένα μεθοδολογικό πλαίσιο για την επίτευξη της φιλοδοξίας της Συμμαχίας να δημοσιεύει την έκθεση για την Επιχειρηματική Δράση των Συνεταιρισμών (DCB) σε τακτική βάση. Η μελέτη επικεντρώνεται γύρω από την έννοια του ευνοϊκού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς σε όλες τις χώρες. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι «το ευνοϊκό περιβάλλον» είναι ένα εξαιρετικά σύνθετο, πολύπλευρο και πολυδιάστατο φαινόμενο. Το πρώτο μεθοδολογικό ερώτημα ήταν πώς να ορισθεί αυτή η έννοια. Έχουμε διατυπώσει τον ακόλουθο ορισμό:

“Το ευνοϊκό περιβάλλον για τους διάφορους τύπους των συνεταιρισμών είναι ο βαθμός στον οποίο οι χώρες, οι κυβερνήσεις ή/και οι κοινωνίες στηρίζουν και προωθούν τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις στην εγκατάστασή τους και την επακόλουθη ανάπτυξη, σύμφωνα με τις επτά παγκόσμιες Συνεταιριστικές Αρχές.”

“ Το ευνοϊκό περιβάλλον για τους διάφορους τύπους των συνεταιρισμών είναι ο βαθμός στον οποίο οι χώρες, οι κυβερνήσεις ή/και οι κοινωνίες στηρίζουν και προωθούν τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις στην εγκατάστασή τους και την επακόλουθη ανάπτυξη, σύμφωνα με τις επτά παγκόσμιες Συνεταιριστικές Αρχές. ”

Με άλλα λόγια, ερωτάται: αν υπάρχει ενδεχόμενη ανάγκη για συνεταιρισμούς, είναι εφικτό να ιδρυθούν και να αναπτυχθούν συνεταιρισμοί σε μια συγκεκριμένη χώρα; Στην ουσία, αυτό μεταφράζεται σε μια αντικειμενική εκτίμηση ως προς το αν οι Συνεταιριστικές Αρχές εφαρμόζονται ή μπορούν να τηρηθούν στην πράξη. Ο ορισμός του ευνοϊκού περιβάλλοντος είναι ένα πράγμα, αλλά το να καταστεί λειτουργική η έννοια αυτή είναι μια ακόμη μεγαλύτερη πρόκληση. Αντλώντας από πρακτικά παραδείγματα, μια ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, και διαβουλεύσεις με μια σειρά από εθνικούς και διεθνείς συνεταιριστικούς εμπειρογνώμονες, η μελέτη αυτή δίνει μια λεπτομερή εικόνα των συστατικών στοιχείων του ευνοϊκού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς. Θεσπίζει ένα εφαρμοστέο όριο για την καταγραφή και τη μέτρηση των μεταβολών σε σημαντικές διαστάσεις του ευνοϊκού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς και το συνεταιριστικό τοπίο ανά χώρα ή οικονομικό τομέα.

Περιττό να λεχθεί ότι αυτό το ευνοϊκό περιβάλλον μπορεί να διαφέρει σημαντικά μεταξύ των διαφορετικών τύπων συνεταιρισμών ή/και χωρών. Εδώ, η ποικιλομορφία και η συνεχής εξέλιξη των συνεταιριστικών μορφών πρέπει δεόντως να λαμβάνονται υπόψη. Υπάρχει συνεχής πειραματισμός γύρω από βασικά θέματα, όπως το είδος των μελών, το ενδιαφέρον για όφελος της κοινότητας και τα νέα μοντέλα χρηματοδότησης. Εκτός αυτού, δεν υπάρχει κοινό και σταθερό τεστ για το βαθμό συμμόρφωσης με πτυχές όπως η Εκπαίδευση, η Κατάρτιση και η Πληροφόρηση (5η Συνεταιριστική Αρχή), Ενδιαφέρον για την Κοινότητα (7η Συνεταιριστική Αρχή) (Atherton et al., 2012).

1.2 Σύνοψη και κύρια συμπεράσματα

Αυτή η ενότητα παρουσιάζει μια σύντομη περίληψη για καθένα από τα κεφάλαια που ακολουθούν. Το Κεφάλαιο 2 αναφέρει τους παράγοντες που εξηγούν το μέγεθος του συνεταιριστικού τομέα σε μια χώρα ή, αντίστοιχα, καθορίζουν την επίδοση των συνεταιρισμών και την ανάπτυξή τους. Περίοδοι γρήγορων αλλαγών ή/και κοινωνικο-οικονομική δυσπραγίας είναι γενικά γόνιμο έδαφος για συνεταιριστικές οργανώσεις αυτοβοήθειας για να αναδυθούν και να ευδοκιμήσουν. Μερικές ομάδες πληθυσμού μπορεί να έχουν δυσκολίες να αποδεχθούν ορισμένες αλλαγές ή να βρεθούν αποκλεισμένες σε ορισμένες περιοχές. Τότε, η εναλλακτική λύση του σχηματισμού ή ένταξης σε συνεταιρισμούς μπορεί να είναι μάλλον ελκυστική. Μια αξιόπιστη και ρεαλιστική εκτίμηση των ανθρώπων με κοινά ενδιαφέροντα, ότι η συλλογική ευημερία και ευδαιμονία τους θα μπορούσε να ενισχυθεί με τη δημιουργία και την επακόλουθη ανάπτυξη μιας συνεταιριστικής επιχείρησης είναι απαραίτητη, αλλά η ύπαρξη μιας τέτοιας προσδοκίας δεν αποτελεί επαρκή προϋπόθεση για τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός βιώσιμου συνεταιρισμού.

“ Περίοδοι γρήγορων αλλαγών ή/και κοινωνικο-οικονομική δυσπραγίας είναι γενικά γόνιμο έδαφος για συνεταιριστικές οργανώσεις αυτοβοήθειας για να αναδυθούν και να ευδοκιμήσουν. ”

Η διαθεσιμότητα ή η επιλεξιμότητα του συνεταιριστικού μοντέλου στα πιθανά μέλη εξαρτάται από όλο το φάσμα των «θεσμών» (κανόνες, αξίες, συμπεριφορές) καθώς και το θεσμικό περιβάλλον στη χώρα. Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία, τα έθνη, για παράδειγμα, διαφέρουν όσον αφορά την συνεταιριστική στάση και εμπιστοσύνη (Lissowska, 2012). Οι διαστάσεις αυτών των δύο βασικών στοιχείων καθορίζουν το ευνοϊκό ή δυσμενές περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς. Οι χώρες διαφέρουν σε σχέση με τους παρελθόντες και τους σύγχρονους θεσμούς (αξίες, νόρμες, στάσεις, κανόνες, συνήθειες και ρουτίνες), καθώς και σε σχέση με αλληλένδετα ιστορικά, πολιτιστικά, κοινωνικά, νομικά, πολιτικά και πολιτικο-οικονομικά χαρακτηριστικά, τα οποία ως επί το πλείστον έχουν τις ρίζες τους στο μακρινό παρελθόν. Αν υπάρχουν ανικανοποίητες ανάγκες και το συνολικό θεσμικό πλαίσιο επιτρέπει στους νέους και τους υφιστάμενους συνεταιρισμούς να λειτουργήσουν σύμφωνα με τις επτά Συνεταιριστικές Αρχές και τις έξι Συνεταιριστικές Αξίες, οι προϋποθέσεις για μια δυναμικά καλή λειτουργούσα εσωτερική διακυβέρνηση ικανοποιούνται. Σε ένα υποστηρικτικό περιβάλλον, οι συνεταιρισμοί αναπτύσσονται επειδή οι άνθρωποι προσελκύνονται να ενταχθούν. Αντίθετα, το ενδιαφέρον τους περιορίζεται αν η συμμετοχή δεν συνεπάγεται πλεονεκτήματα που να υπερβαίνουν τις υλικές και άυλες συνεισφορές τους. Από τυπική άποψη, η πραγματική θέση στην αγορά, η απόδοση, και το μέγεθος μιας συνεταιριστικής επιχείρησης – ή ολόκληρου του συνεταιριστικού τομέα σε μια χώρα - είναι τελικά συνάρτηση ολόκληρου του θεσμικού περιβάλλοντος και της πραγματικής λειτουργίας της εσωτερικής συνεταιριστικής διακυβέρνησης.

“ Η πραγματική θέση στην αγορά, η απόδοση, και το μέγεθος μιας συνεταιριστικής επιχείρησης είναι τελικά συνάρτηση ολόκληρου του θεσμικού περιβάλλοντος και της πραγματικής λειτουργίας της εσωτερικής συνεταιριστικής διακυβέρνησης. ”

Το Κεφάλαιο 3 εξετάζει αυτές τις διασυνδεδεμένες κατηγορίες του ευνοϊκού περιβάλλοντος με λεπτομέρεια. Η επανεξέταση του ιστορικού, πολιτιστικού και κοινωνικού περιβάλλοντος αποδεικνύει ότι πολλές χώρες έχουν μια μακρά συνεταιριστική ιστορία, αλλά με διαφορές ως προς την αφετηρία.

Η βιβλιογραφία επισημαίνει το γεγονός ότι οι προηγούμενες εμπειρίες με τους συνεταιρισμούς μπορεί να έχουν αντίκτυπο στη δημιουργία εμπιστοσύνης και κοινωνικού κεφαλαίου σήμερα. Για τη δημιουργία και την επακόλουθη ευημερία των συνεταιρισμών, η εμπιστοσύνη και το κοινωνικό κεφάλαιο είναι αναντικατάστατα. Η εμπιστοσύνη, σε οποιαδήποτε οργανωτική μορφή, είναι στενά συνδεδεμένη με την ποιότητα και τη λειτουργία των ρυθμιστικών μηχανισμών. Το κοινωνικό κεφάλαιο αναφέρεται γενικά σε οτιδήποτε διευκολύνει την ατομική ή συλλογική δράση, που παράγεται από τα δίκτυα των σχέσεων, την αμοιβαιότητα, την εμπιστοσύνη και τους κοινωνικούς όρους (Coleman, 1988). Οι θεσμικοί παράγοντες, όπως ο εθνικός χαρακτήρας και τα δημοκρατικά πρότυπα, είναι επίσης ζωτικής σημασίας και μακροχρόνια στοιχεία του ευνοϊκού περιβάλλοντος (Hofstede, 1991).

Τα σύγχρονα νομικά πλαίσια και τα φορολογικά καθεστώτα για τους συνεταιρισμούς είναι, ως επί το πλείστον, αντανάκλασεις συνυφασμένων ιστορικών, πολιτιστικών, πολιτικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών των επιμέρους χωρών (Van der Sangen, 2015). Κατά συνέπεια, υπάρχει μια τεράστια ποικιλία σε νομικές ρυθμίσεις των συνεταιρισμών. Είναι δύσκολο να εντοπίσουμε συγκεκριμένα στοιχεία των νομικών πλαισίων που ενθαρρύνουν ή εμποδίζουν τη δημιουργία ή τη λειτουργία των συνεταιρισμών. Κάθε στοιχείο της συνεταιριστικής νομοθεσίας (αν υπάρχει) μπορεί να έχει είτε θετική ή αρνητική επίδραση στην συνεταιριστική ανάπτυξη σε όλες τις χώρες. Το εύρημα αυτό μπορεί να μην ηχεί ως ικανοποιητικό, αλλά ο αντίκτυπος της κάθε νομικής πτυχής απλώς εξαρτάται από πολλές άλλες πτυχές του θεσμικού περιβάλλοντος. Για να κλείσουμε με μια θετική νότα: οι νομικοί εμπειρογνώμονες φαίνεται να συμφωνούν ότι μια ευέλικτη συνεταιριστική νομοθεσία βοηθά την ανάπτυξη μιας υγιούς εσωτερικής διακυβέρνησης στους συνεταιρισμούς. Επιπλέον, έχει συχνά υποστηριχθεί ότι τα νομικά και φορολογικά συστήματα δεν χρειάζεται να ευνοούν τους συνεταιρισμούς, αλλά μπορεί να είναι προβληματικά, εφόσον δεν λαμβάνουν υπόψη την ιδιαίτερη φύση των συνεταιρισμών (Brusselsaers et al., 2012).

Ένα παρόμοιο συμπέρασμα μπορεί να εξαχθεί σχετικά με την πολιτική ή την πολιτική περιοχή στην οποία οι συνεταιρισμοί δημιουργούνται και οφείλουν να δράσουν. Σπάνιες και περιορισμένης εμβέλειας μελέτες δεν βρίσκουν σαφείς δεσμούς μεταξύ των μέτρων πολιτικής και της συνεταιριστικής επίδοσης σε διάφορες χώρες. Τα μέτρα πολιτικής σε μια χώρα θα μπορούσαν να ενισχύσουν μια υγιή συνεταιριστική ανάπτυξη, ενώ μια πολιτική ταυτόσημης υποστήριξης θα μπορούσε να βλάψει το σύνολο του συνεταιριστικού τομέα σε μια άλλη χώρα. Ως εκ τούτου, ένα στέρεο συμπέρασμα που προκύπτει από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και από διαβουλεύσεις με ειδικούς, είναι ότι οι επιπτώσεις των μέτρων πολιτικής και των (νέων ή υφισταμένων) συνεταιριστικών νόμων για τους συνεταιρισμούς, πρέπει να αξιολογείται κατά περίπτωση, και κατά χώρα. Πρόκειται για συγκεκριμένες ιστορίες και υπόβαθρα όλων των τύπων των συνεταιρισμών. Μόνο λεπτομερείς αναλύσεις θα δώσουν χρήσιμες και σχετικές γνώσεις και θα μπορούσαν να σηματοδοτήσουν πιθανές συστάσεις πολιτικής.

“ Οι επιπτώσεις των μέτρων πολιτικής και των συνεταιριστικών νόμων για τους συνεταιρισμούς, πρέπει να αξιολογείται κατά περίπτωση, και κατά χώρα. ”

Η ανάλυση που παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 3 δείχνει επίσης τα όρια της δημιουργίας ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος για την συνεταιριστική ανάπτυξη. Εάν οι συνεταιρισμοί έχουν προτιμησιακή μεταχείριση, όπως δωρεάν υπηρεσίες υποστήριξης, εξαιρέσεις από μέτρα ανταγωνισμού, την εργατική νομοθεσία και το δίκαιο του ανταγωνισμού, φορολογικά οφέλη ή άλλα πλεονεκτήματα, τέτοια κίνητρα μπορεί να οδηγήσουν σε στρεβλώσεις, αντί για διορθώσεις των συνθηκών της αγοράς και θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν την κατάχρηση από ψευδο-συνεταιρισμούς, που ιδρύθηκαν με σκοπό την εξασφάλιση της επιλεξιμότητας για αυτά τα προνόμια ή τις επιδοτήσεις (Münkner, 2002).

Με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν από τα δύο προηγούμενα κεφάλαια, το Κεφάλαιο 4 εξηγεί γιατί είναι αδύνατο να κατασκευαστεί ένας εύλογος και συγκρίσιμος δείκτης ευνοϊκού περιβάλλον ανά χώρα. Τα επιχειρήματά μας τεκμηριώνονται με συγκεκριμένα παραδείγματα. Ακόμη και αν η πλήρης πληροφόρηση και όλα τα δεδομένα σχετικά με το θεσμικό περιβάλλον θα υπήρχαν, το συμπέρασμα αυτό δεν θα άλλαζε.

Μετά από μια διαδικασία δοκιμής και λάθους, έχουμε επιλέξει ένα συνδυασμό ενός μικρο-και-μακρο προσέγγιση για να ρίξει φως στη σύνδεση μεταξύ της συνεταιριστικής επίδοσης και της γρήγορης αύξησης και των επιμέρους στοιχείων του ευνοϊκού περιβάλλοντος στο Κεφάλαιο 5. Για την πρακτική εφαρμογή της σχετικής μεθοδολογίας, στραφήκαμε σε προϋπάρχοντα, και αμέσως διαθέσιμα δεδομένα. Η συγκέντρωση ή η συστηματοποίηση νέων δεδομένων ήταν πέρα από το πεδίο δυνατοτήτων της παρούσας εργασίας. Σύντομα φάνηκε ότι δεν μπορούσαμε να στηριχθούμε σε μια έτοιμη προς χρήση παγκόσμια βάση δεδομένων για - διαστάσεις - του θεσμικού πλαισίου για τους συνεταιρισμούς. Μη συγκρίσιμες πληροφορίες είναι διαθέσιμες για τη νομοθεσία, τις φορολογικές ρυθμίσεις, ή /και ιστορικούς και κοινωνικο-πολιτισμικούς παράγοντες, το σύνολο των οποίων διαμορφώνουν τη ρύθμιση των συνεταιρισμών.

Ως εκ τούτου, δεν είχαμε εναλλακτική λύση παρά να σχεδιάσουμε εμείς ένα εννοιολογικό πλαίσιο για μια βάση δεδομένων που περιλαμβάνει ειδικά χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών σε όλες τις χώρες. Ως αρχή, έχουμε εκτιμήσει μια σειρά γενικών συνεταιριστικών διαστάσεων για τις ίδιες 33 χώρες που περιλαμβάνονται και αναλύονται στο Εγχειρίδιο Συνεταιριστικής Νομοθεσίας (Cracogna, Fici and Henry, Handbook of Co-operative Law, 2013) ως οδηγό.¹ Έχουμε συνοψίσει τα κύρια χαρακτηριστικά κάθε χώρας όσον αφορά την εγγραφή μελών, τη φορολογική μεταχείριση, τη συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών, και τις πτυχές της διακυβέρνησης στα Παραρτήματα I-IV. Προφανώς, αυτή η ανάλυση θα μπορούσε να επεκταθεί και να γίνει πιο εκλεπτυσμένη στο μέλλον. Εμείς δεν θα μπορούσαμε να ανακαλύψουμε έναν κοινό παρονομαστή, εκτός από το ότι επικρατούν αμέτρητες διαφορές στα νομικά χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών μεταξύ των χωρών. Συναντήσαμε επίσης ένα σημαντικό χάσμα μεταξύ της εικόνας που σχηματίζουμε εκ του νόμου και της πραγματικής κατάστασης που προέκυψε από συζητήσεις με εθνικούς εμπειρογνώμονες. Αυτό που φαίνεται σωστό και καλό στο χαρτί (π.χ. συνεταιριστικός νόμος) μπορεί να μην είναι ό,τι εφαρμόζεται στην πράξη και το αντίστροφο. Ωστόσο, αυτή η διερευνητική άσκηση παρέχει μια βάση στήριξης για Εκθέσεις DCB, και παρέχει γόνιμη συμβολή για περαιτέρω συζητήσεις.

¹ Οι χώρες είναι: Αργεντινή, Αυστρία, Αυστραλία, Βέλγιο, Βραζιλία, Καναδάς, Χιλή, Κίνα, Κολομβία, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ινδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ιαπωνία, Κορέα (Δημοκρατία της), Μεξικό, Ολλανδία, Νορβηγία, Περού, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρωσική Ομοσπονδία, Νότια Αφρική, Ισπανία, Σουηδία, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες και Ουρουγουάη

Επειδή πιστεύουμε ότι η χρησιμότητα των Εκθέσεων DCB θα ήταν πολύ περιορισμένη χωρίς επαληθεύσιμα και αξιόπιστα δεδομένα, το επόμενο βήμα συνεπαγόταν μια ενδελεχή έρευνα για ακριβή στοιχεία για τους συνεταιρισμούς, αφενός, και για ποσοτικά υποκατάστατα των συστατικών του ευνοϊκού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς αφετέρου. Τα δεδομένα επιτρέπουν τη στατιστική διερεύνηση των πιθανών σχέσεων μεταξύ της συνεταιριστικής επίδοσης και ένα ευρέος φάσματος ευνοϊκών πτυχών (στο δείγμα μας των 33 χωρών). Τέτοια εμπειρική άσκηση θα σηματοδοτούσε εκείνους τους ευνοϊκούς παράγοντες που συσχετίζονται έντονα με τη συνολική συνεταιριστική επίδοση με αρνητικό ή θετικό τρόπο. Όσον αφορά τα στοιχεία για τους συνεταιρισμούς, η Παγκόσμια Απογραφή για τους Συνεταιρισμούς (UNDESA – United Nations Department for Social Affairs, 2014) αποδείχθηκε ότι είναι η πιο ολοκληρωμένη βάση δεδομένων σήμερα, παρά τις κάποιες ατέλειες. Από αυτή την πηγή δεδομένων, έχουμε επιλέξει τον λεγόμενο Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας ως μια κοντινή προσέγγιση της συνολικής συνεταιριστικής επίδοσης σε μια χώρα.²

“Επικρατούν αμέτρητες διαφορές στα νομικά χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών μεταξύ των χωρών.”

Όσον αφορά στοιχεία για το ευνοϊκό περιβάλλον, εντοπίσαμε δυνητικά χρήσιμες και διεθνώς αναγνωρισμένες πηγές δεδομένων μέσω έρευνας γραφείου, ακαδημαϊκών αναφορών και προτάσεων από εθνικούς εμπειρογνώμονες. Συγκεντρώσαμε ποσοτικά προσεγγιστικά στοιχεία για «θεσμούς» και θεσμικούς παράγοντες που περιέχουν «ακριβή» πληροφορία για κυρίως «δευτερεύοντα» στοιχεία για το ευνοϊκό περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς. Οι ακόλουθες πηγές δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έκθεση:

- (i) Πολιτιστικοί Δείκτες Hofstede,
- (ii) Γενικοί Δείκτες Επιχειρηματικής Δράσης,
- (iii) Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης,
- (iv) Δείκτες Αντίληψης Διαφθοράς,
- (v) Συντελεστές Gini και
- (vi) Δείκτες δημοκρατίας.

Αυτές οι παγκόσμιες βάσεις δεδομένων είναι άμεσα διαθέσιμες και ενημερώνονται σε τακτική βάση. Συνολικά, συλλέξαμε 26 διαφορετικούς δείκτες για τις χώρες του δείγματός μας. Σε ξεχωριστές ενότητες, θα εξηγήσουμε εν συντομία την έννοια των δεικτών αυτών και θα συζητήσουμε την αναμενόμενη σχέση μεταξύ των δεικτών αυτών και την προσέγγισή μας για την συνεταιριστική επίδοση.

Για να επαληθευθεί αν οι υποτιθέμενες συνδέσεις υπάρχουν ή απουσιάζουν, έχουμε υπολογίσει συντελεστές συσχέτισης. Αυτοί δείχνουν ότι αρκετοί δείκτες του ευνοϊκού περιβάλλοντος είναι είτε θετικά είτε αρνητικά συνδεδεμένοι με τη συνεταιριστική επίδοση σε κάθε συγκεκριμένη χώρα. Οι συσχετισμοί δεν περιέχουν πληροφορίες σχετικά με την κατεύθυνση της αιτιολογικής σχέσης μεταξύ των μεταβλητών.

² Ο δείκτης αυτός βασίζεται σε ένα σταθμισμένο μέσο όρο τριών λόγων: (i) της συμμετοχής μελών σε όλους τους περιλαμβανόμενους συνεταιρισμούς, σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό, (ii) των απασχολούμενων στους συνεταιρισμούς ως προς τον συνολικό πληθυσμό, και (iii) τα ακαθάριστα ετήσια έσοδα όλων των συνεταιρισμών σε μια χώρα σε σχέση με στο ΑΕΠ της χώρας

« αρκετοί δείκτες του ευνοϊκού περιβάλλοντος είναι είτε θετικά είτε αρνητικά συνδεδεμένοι με τη συνεταιριστική επίδοση σε κάθε συγκεκριμένη χώρα»

Με άλλα λόγια, δεν μπορούμε να συμπεράνουμε αν μια βελτίωση του θεσμικού περιβάλλοντος οδηγεί σε καλύτερα / χειρότερα συνεταιριστικά αποτελέσματα ή αν η καλύτερη συνεταιριστική επίδοση οδηγεί σε βελτιώσεις / φθορές του θεσμικού περιβάλλοντος. Είναι αλήθεια, όμως, ότι οι συνεταιρισμοί επηρεάζονται από το εξωτερικό περιβάλλον και ότι οι υφιστάμενοι και δραστήριοι συνεταιρισμοί επηρεάζουν το εξωτερικό περιβάλλον, δηλαδή οι συνεταιρισμοί συνήθως έχουν μια «αξία παρουσίας». Κατά συνέπεια, είναι σχεδόν βέβαιο ότι μεταβολές σε ειδικούς ευνοϊκούς δείκτες θα κινηθούν παράλληλα με αλλαγές στη συνεταιριστική επίδοση (και/ή το αντίστροφο). Ο προβληματισμός αυτός απαιτεί στενή παρακολούθηση αυτών των μεταβλητών από τώρα και στο εξής και για την ένταξη των εν λόγω δεικτών σε κάθε Έκθεση DCB.

Μερικά βασικά συμπεράσματα από την εμπειρική μας ανάλυση περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Ο συνεταιριστικός τομέας είναι γενικά μικρότερος σε κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από μεγάλες ανισότητες και όπου η εξουσία συγκεντρώνεται στα χέρια μικρού αριθμού ανθρώπων (π.χ., μικρός Δείκτης Ισχύος Απόστασης κατά τους όρους του Hofstede). Αισθανόμαστε σίγουροι υποστηρίζοντας ότι μια αύξηση του Δείκτη Ισχύος Απόστασης σηματοδοτεί μια επιδείνωση του κλίματος για τους συνεταιρισμούς, δηλαδή μια αίσθηση απώλειας της ασφάλειας γενικά. Κατ' αναλογία, είναι επίσης αρκετά εύλογο ότι μια υγιής εθνική συνεταιριστική οικονομία θα μπορούσε να βελτιώσει τις επιδόσεις σχετικά με τον Δείκτη Ισχύος Απόστασης.
- Ένα γενικά ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον (π.χ. υψηλότερος Δείκτης Γενικής Επιχειρηματικότητας, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα) συνδέεται με καλύτερη συνεταιριστική επίδοση. Εάν μια χώρα παρουσιάζει μία βελτίωση στην προηγούμενο δείκτη, αυτό μπορεί να ερμηνευθεί ως ένδειξη ότι οι όροι για τους συνεταιρισμούς έχουν βελτιωθεί επίσης. Κατ' αναλογία, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι μια αυξημένη ποικιλία οργανωτικών μοντέλων σε όλους τους οικονομικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης μιας ισχυρής συνεταιριστικής κίνησης, θα μπορούσε να έχει θετικό αντίκτυπο στο γενικό περιβάλλον για την επιχειρηματική δραστηριότητα σε μια χώρα.
- Οι καλές συνθήκες διακυβέρνησης (που αντανακλώνται στις υψηλές βαθμολογίες των δεικτών διακυβέρνησης που εκτιμά η Παγκόσμια Τράπεζα) συσχετίζονται θετικά με την συνεταιριστική επίδοση. Εάν μια χώρα βελτιώνει τα χαρακτηριστικά διακυβέρνησης, η γενική κατάσταση για τους συνεταιρισμούς μπορεί να αναμένεται να ενισχυθεί επίσης. Ή το αντίστροφο - όπου η συνεταιριστική οικονομία είναι υγιής, καλές πρακτικές διακυβέρνησης μπορεί να διαχυθούν στη γενική εθνική κατάσταση.
- Η αντίληψη για το επίπεδο της διαφθοράς (π.χ. μια χαμηλή τιμή του Δείκτη Αντιληπτής Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας) συσχετίζεται αρνητικά με τη συνεταιριστική επίδοση. Μια αύξηση στην αντιληπτή

διαφθορά σηματοδοτεί πιθανώς σηματοδοτεί γενική επιδείνωση για τους συνεταιρισμούς. Αντιστρόφως, μια πιο ισχυρή συνεταιριστική οικονομία θα μπορούσε να είναι ευνοϊκή για τη μείωση του επιπέδου διαφθοράς στη χώρα.

- Η εισοδηματική ανισότητα (σύμφωνα με τον Συντελεστή Gini) συσχετίζεται σημαντικά και αρνητικά με τις συνεταιριστικές επιδόσεις. Η άνοδος της εισοδηματικής ανισότητας, παραπέμπει σε μια υποβάθμιση των συνεταιριστικών συνθηκών. Μια ισχυρότερη συνεταιριστική οικονομία που είναι σε θέση να εφαρμόσει όλες τις επτά Συνεταιριστικές Αρχές, θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση των ανισοτήτων και σε μεγαλύτερη δικαιοσύνη σε μια χώρα.
- Υπάρχει θετική σχέση μεταξύ της συνολικής κατάστασης της δημοκρατίας (σύμφωνα με τον συνολικό Δείκτη Δημοκρατίας της Economist Intelligence Unit -EIU) και της συνεταιριστικής επίδοσης σε συγκεκριμένες χώρες. Με άλλα λόγια, φαίνεται ότι όσο πιο δημοκρατική είναι μια κοινωνία, τόσο πιο γόνιμο θα είναι το έδαφος για συνεταιρισμούς. Θα μπορούσε επίσης να είναι το αντίστροφο: ένας μεγαλύτερος συνεταιριστικός τομέας θα μπορούσε να ασκήσει θετική επίδραση στο επίπεδο της δημοκρατίας μιας χώρας.

1.3 Επιφυλάξεις

Ορισμένοι από τους περιορισμούς της παρούσας έκθεσης αξίζει να προσεχθούν. Πρώτον, η ποσοτική ανάλυση σε αυτή την έκθεση έχει πραγματοποιηθεί σε συνολικό, επίπεδο χώρας. Αυτό σημαίνει ότι ατομικές και τομεακές διαφορές μεταξύ συνεταιριστικών επιχειρήσεων δεν είναι ορατές και δεν έχουν διερευνηθεί. Έχουμε χρησιμοποιήσει επίσης έναν συνολικό Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας ως υποκατάστατο για τη συνεταιριστική επίδοση, εξομοιώνοντας πληροφορίες από όλους τους τύπους των συνεταιρισμών και των τομέων σε ένα δείκτη. Ο δείκτης αυτός βασίζεται σε πληροφορίες από ένα εξαιρετικά ποικίλο ποιοτικά σύνολο, αλλά εξ όσων γνωρίζουμε, αυτό είναι το πιο ολοκληρωμένο σύνολο δεδομένων όλων των συνεταιρισμών του κόσμου μέχρι σήμερα. Φυσικά, πιο ακριβείς και επαρκείς μετρήσεις των συνεταιριστικών επιδόσεων και αύξησή τους θα κάνει την ανάλυσή μας πιο ισχυρή. Επιπλέον, η συνεταιριστική επίδοση αποτελείται από πολλές διαστάσεις που δεν έχουν ενσωματωθεί στον Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας, όπως τα οφέλη των μελών και η ποιότητα των προϊόντων των συνεταιρισμών. Επίσης, με σεβασμό σε όλες τις άλλες προσεγγίσεις που χρησιμοποιήθηκαν για το θεσμικό περιβάλλον, η ανάλυση γίνεται σε επίπεδο χώρας, χωρίς να λαμβάνει πλήρως υπόψη τις πιθανές διαφορές μεταξύ των ομάδων του πληθυσμού κάθε χώρας, ή μεταξύ των περιφερειών.

Η δεύτερη επιφύλαξη αφορά την έλλειψη ιστορικών και ενημερωνόμενων τακτικά δεδομένων. Δεν υπάρχουν διαθέσιμες χρονολογικές σειρές. Η παρούσα έκθεση επικεντρώνεται κυρίως στα τρέχοντα μεγέθη της συνεταιριστικής οικονομίας. Ο Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας που χρησιμοποιήθηκε, ενσωματώνει τα πιο πραγματικά στοιχεία, αλλά θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να ερευνηθούν ενδεχόμενες τάσεις κατά τις τελευταίες δεκαετίες και να παρακολουθηθεί η εξέλιξη και οι προκλήσεις των συνεταιρισμών από τώρα και στο εξής. Ως παράδειγμα, αναφέρεται ότι Ευρωπαίοι εμπειρογνώμονες υποστηρίζουν ότι υπήρξε μια αξιοσημείωτη αύξηση νέων «κοινωνικών» συνεταιρισμών στους τομείς της ενέργειας, της υγείας, της μέριμνας, της εκπαίδευσης, της απασχόλησης και της στέγασης κατά τα τελευταία χρόνια.

“Θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να ερευνηθούν ενδεχόμενες τάσεις κατά τις τελευταίες δεκαετίες και να παρακολουθηθεί η εξέλιξη και οι προκλήσεις των συνεταιρισμών από τώρα και στο εξής.”

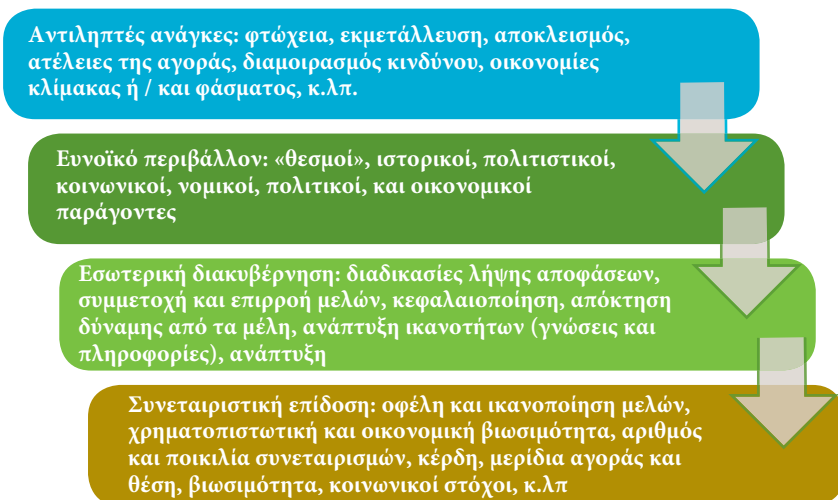
Το αποδίδουν αυτό στις δραστικές περικοπές των δαπανών από πολλές κυβερνήσεις και στα υψηλά επίπεδα ανεργίας σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ η ζήτηση για κοινωνικές υπηρεσίες δείχνει μια συνεχή και ακόμη και εκρηκτική αύξηση, επίσης λόγω των δημογραφικών εξελίξεων (γήρανση του πληθυσμού). Αυτή η διακηρυσσόμενη εξέλιξη είναι ελάχιστα ορατή στα μακρο-δεδομένα, επειδή η κλίμακα και το μέγεθος αυτών των συνεταιρισμών εξακολουθούν να είναι σχετικά περιορισμένα ή/και αυτός ο τύπος συνεταιρισμών θεωρείται ότι είναι πολύ οριακός για να τηρούνται στατιστικά στοιχεία προς το παρόν. Η γενική παρατήρηση είναι ότι οι συνεταιρισμοί μιας χώρας θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως αδύναμοι ως προς τις επιδόσεις, ενώ στην πραγματικότητα η θέση τους στην αγορά και την προστιθέμενη αξία για τα μέλη αυξάνονται σημαντικά. Ή θα μπορούσε να είναι ακριβώς το αντίθετο, φυσικά (Brussels et al., 2014).

2. Δομικά στοιχεία της συνεταιριστικής επίδοσης

Έχουμε αναπτύξει ένα αναλυτικό πλαίσιο για τους παράγοντες που επιτρέπουν ή αποτρέπουν τη δημιουργία και τη λειτουργία των συνεταιρισμών ως οργανισμών (Σχήμα 1). Αυτό το πλαίσιο είναι στην πραγματικότητα μια παραλλαγή των «Θεσμικών Οικονομικών» του Williamson (Williamson, 2000). Εμείς αναγνωρίζουμε ότι όλα ξεκινούν με το βασικό ερώτημα: υπάρχει ανάγκη για – ένα συγκεκριμένου τύπου - συνεταιρισμό σε συγκεκριμένες χώρες; Ένας θεμελιώδης λόγος για συνεργασία έγκειται στην ύπαρξη ανικανοποίητων αναγκών κατά τη γνώμη των μελών, καθώς επίσης και ένα ορισμένο επίπεδο συνοχής ή/και ομοιογένειας μεταξύ των μελών. Επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται για την αξία των μετόχων, θα είναι γενικά διστακτικές να προμηθεύουν προϊόντα και υπηρεσίες με περιορισμένες αποδόσεις ή να εξυπηρετούν λιγότερο κερδοφόρα τμήματα πελατών. Οι πτυχές αυτές γενικά θεωρούνται απαραίτητες προϋποθέσεις για τη σύσταση και τη συνέχιση της ύπαρξης ενός συνεταιρισμού (Defourny και Develtere, 2009). Το επίπεδο της συνοχής μεταξύ των μελών υποδεικνύει σε ποιο βαθμό έχουν κίνητρο να καταβάλουν πρόσθετες προσπάθειες ακόμα και όταν η συνεργασία δεν οδηγεί σε (άμεσα) οφέλη. Αυτή η πτυχή αναφέρεται απευθείας σε μακρο-κοινωνικές και μακρο-οικονομικές μεταβλητές, αλλά επίσης, ιστορικές, κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές επηρεάζουν την κλίση των ανθρώπων για τη δημιουργία ενός συνεταιρισμού.

“ Όλα ξεκινούν με το βασικό ερώτημα: υπάρχει ανάγκη για – ένα συγκεκριμένου τύπου - συνεταιρισμό σε συγκεκριμένες χώρες; ”

Σχήμα 1 Αλληλουχία στοιχείων που εξηγούν τις συνεταιριστικές επιδόσεις

Πηγή: TIAS

« μια αντιληπτή ανάγκη είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την τάση να ιδρυθεί ένας συνεταιρισμός και να γίνει και κάποιος μέλος »

« «θεσμοί», ιστορικοί, κοινωνικοί και πολιτιστικοί παράγοντες θα μπορούσαν να καταστήσουν το συνεταιριστικό μοντέλο μη διαθέσιμο ή μη επιλέξιμο για τα μέλη »

Με άλλα λόγια, μια αντιληπτή ανάγκη είναι απαραίτητη - αλλά όχι επαρκής- προϋπόθεση για την τάση να ιδρυθεί ένας συνεταιρισμός και να γίνει και να μείνει κάποιος μέλος. Εδώ, θα πρέπει να προσθέσουμε ότι οι «ακάλυπτες» ανάγκες - ή ισοδύναμες αδυναμίες της αγοράς ή/και αποκλεισμός - διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των πληθυσμιακών ομάδων, τομέων της οικονομίας, χωρών, καθώς και με την πάροδο του χρόνου.

Αν υπάρχει μια κοινωνιακή ανάγκη ή/και η οικονομική κατάσταση θα δικαιολογούσε την παρουσία συνεταιρισμών σε μια χώρα, «θεσμοί», ιστορικοί, κοινωνικοί και πολιτιστικοί παράγοντες θα μπορούσαν να καταστήσουν το συνεταιριστικό μοντέλο μη διαθέσιμο ή μη επιλέξιμο για τα μέλη (Groeneveld, 2012). Εδώ, αγγίζουμε στοιχεία μιας πιο διαχεόμενης μορφής που μπορεί να έλκουν την καταγωγή τους στα τελευταία χρόνια ή στο απομακρυσμένο παρελθόν. Αφορούν αξίες, νόρμες, στάσεις, κανόνες, συνήθειες και ρουτίνες, δηλαδή συνοπτικά «θεσμούς» (Gijssels, 2012a). Έτσι, σε χώρες όπου συνεταιρισμοί μετά βίας υπάρχουν, ο πληθυσμός μπορεί κάλλιστα να απορρίπτει το συνεταιριστικό μοντέλο, αλλά όχι την αρχή ή την αξία της συνεργασίας (Lissowska, 2012). Μπορούν ίσως να συνεργάζονται σε οργανώσεις που ονομάζονται κοινωνικές επιχειρήσεις ή κοινοτικές εταιρείες, οι οποίες βρίσκονται εκτός του πεδίου εξέτασης της παρούσας έκθεσης. Αυτές οι οργανώσεις μπορεί πραγματικά να ακολουθούν Συνεταιριστικές Αρχές στη δομή και τη λειτουργία τους, αλλά δεν είναι συνεταιρισμοί, όπως ορίζονται από την εθνική συνεταιριστική νομοθεσία ή δεν έχουν καταχωρηθεί ως συνεταιρισμοί στα εθνικά μητρώα. Για παράδειγμα, έχουμε συναντήσει χώρες όπου μια συγκεκριμένη συνεταιριστική μορφή (π.χ. γεωργικοί συνεταιρισμοί) κυριαρχεί (π.χ. Κίνα) και όπου συνεταιρισμοί είναι δύσκολο να βρεθούν σε άλλους τομείς της οικονομίας. Ωστόσο, δεν μπορεί «αυτόματα» να συναχθεί ότι το ευνοϊκό περιβάλλον στην εν λόγω χώρα είναι εχθρικό προς άλλους τύπους συνεταιρισμών. Ίσως, δεν υπάρχει οικονομική λογική ή κοινωνική ανάγκη για μη γεωργικούς συνεταιρισμούς ή επιχειρήσεις με διαφορετικές οργανωτικές μορφές, οι οποίες στην πραγματικότητα θα μπορούσαν να λειτουργήσουν με το πνεύμα των Συνεταιριστικών Αρχών.

Εκτός από αυτούς τους «θεσμούς», ο βαθμός επιτυχίας ή αποτυχίας των συνεταιρισμών εξαρτάται επίσης σε μεγάλο βαθμό από την αλληλεπίδραση των ιστορικών, κοινωνικών, πολιτιστικών, νομικών, πολιτικών και οικονομικών στοιχείων του θεσμικού περιβάλλοντος. Κάθε διάσταση είναι εξίσου σημαντική και μπορεί να υποστηρίζει ή να εμποδίζει την ίδρυση ή/και την ανάπτυξη του συνεταιρισμού. Τα στοιχεία που αποτελούν το θεσμικό περιβάλλον θα πρέπει να εξετάζονται σε ένα γενικό πλαίσιο, δεδομένου ότι κάθε διάσταση λειτουργεί (ή όχι) σε σχέση με όλες τις άλλες θεσμικές πτυχές. Οι διαστάσεις του θεσμικού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς σε κάθε χώρα γενικά αλλάζουν πολύ αργά με την πάροδο του χρόνου και οι ρίζες τους ως επί το πλείστον βρίσκονται στο μακρινό παρελθόν (Hofstede, Hofstede και Minkov, 2010).

Ωστόσο, όλες διαμορφώνουν τη στάση και την αντίληψη του κοινού και των κυβερνήσεων όσον αφορά την συνεταιριστική μορφή οργάνωσης.

Εάν υπάρχει ανάγκη για συνεταιρισμούς και το όλο θεσμικό περιβάλλον είναι ευνοϊκό για τη σύστασή τους και τη μελλοντική ανάπτυξη, οι προϋποθέσεις για καλή λειτουργία της εσωτερικής διακυβέρνησης πληρούνται. Αυτό αποτελεί το τρίτο στοιχείο της αλληλουχίας. Η εσωτερική διακυβέρνηση των συνεταιρισμών αναφέρεται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, τον ρόλο των διαφόρων διοικητικών φορέων, τα καθήκοντα και τις ευθύνες των υψηλότερων βαθμίδων στην οργάνωση, την πολιτική κεφαλαιοποίησης, τη στάση, τη συμμετοχή και τη δέσμευση των μελών, και την κατανομή των δικαιωμάτων ελέγχου στη διαχείριση (και τα προβλήματα αντιπροσώπευσης που συνοδεύουν την εκχώρηση δικαιωμάτων λήψης αποφάσεων). Η ποιότητα και η λειτουργία της εσωτερικής διακυβέρνησης των συνεταιρισμών βρίσκονται εκτός του πεδίου εξέτασης της παρούσας έκθεσης, δεδομένου ότι αυτό θα απαιτούσε εκτεταμένες μικρο-μελέτες πολλών συνεταιρισμών σε διαφορετικούς τομείς και χώρες (βλ Carr et al., 2008). Ωστόσο, είναι σαφές ότι αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας για τους συνεταιρισμούς το ότι τα μέλη είναι υποχρεωμένα να αποκτήσουν και να συσσωρεύσουν τη γνώση και την εμπειρογνωμοσύνη που απαιτούνται για την εξασφάλιση βιώσιμης επιχείρησης και την αποτελεσματική άσκηση της αυτο-διακυβέρνησης και του αυτο-ελέγχου (5η Συνεταιριστική Αρχή), εκτός από το να έχουν επαρκές κανονιστικό περιθώριο για την πολιτικές κεφαλαιοποίησης (σε σχέση με την 3η Συνεταιριστική Αρχή).³ Αυτό μπορεί αρχικά να επιτευχθεί μέσα από μια διαδικασία μάθησης μέσα από την πράξη, αλλά αρκετά σύντομα θα προκύψει η ανάγκη για συστηματική και συνεχή εκπαίδευση για τα μέλη, καθώς και τους αντιπροσώπους και για στελέχη / διευθυντές (Karpes, 2015).

Ο αριθμός, θέση στην αγορά, η επίδοση, και τα είδη των συνεταιρισμών καθορίζονται από το μακρόχρονο θεσμικό περιβάλλον σε συνδυασμό με τη λειτουργία της εσωτερικής διακυβέρνησής τους και την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών και το επίπεδο ικανοποίησης των μελών τους. Η τελική συνεταιριστική επίδοση, συνεπώς, βρίσκεται στο κάτω μέρος του Σχήματος 1. Η θέση και η επίδοση του συνεταιρισμού αναφέρεται στην ανταγωνιστικότητα του συνεταιρισμού έναντι των ανταγωνιστών του και την προστιθέμενη αξία για τα μέλη του. Εδώ, θα πρέπει να τονιστεί ότι οι συνεταιρισμοί είναι επιχειρήσεις που πρέπει να είναι κερδοφόρες και καινοτόμες και θα πρέπει να είναι σε θέση να σταθούν στα πόδια τους, δηλαδή να λειτουργούν όσο το δυνατόν ανεξάρτητα από την κυβέρνηση και να μην λαμβάνουν υπερβολική οικονομική βοήθεια. Όπως επεσήμανε ο Raiffeisen, περισσότερο από 150 χρόνια πριν, όταν οι συνεταιρισμοί δεν συμμορφώνονται με οικονομικές αρχές, ούτε θα είναι βιώσιμες ως επιχειρήσεις, ούτε θα είναι σε θέση να υποστηρίξουν τα μέλη τους (Raiffeisen, 1866).

³ Ο Andrews έχει ανασκοπήσει το θέμα του κεφαλαίου σε συνεταιρισμούς σε όλο τον κόσμο στην Απογραφή του Συνεταιριστικού Κεφαλαίου, της Συμμαχίας (2014). Ένα σημαντικό εύρημα είναι ότι οι γνήσιοι συνεταιρισμοί χρηματοδοτούνται αρχικά με αναλήψιμο κεφάλαιο των μεριδίων που παρέχεται από τα μέλη και τα παρακρατούμενα θετικά αποτελέσματα χρήσης. Η κατώτατη γραμμή για μια καλή πολιτική κεφαλαιοποίησης είναι ότι οι συνεταιρισμοί πρέπει να είναι κερδοφόροι και δεν θα πρέπει να πληρώνουν όλα τα ετήσια πλεονάσματα ως επιστροφές στα μέλη. Παρ' όλα αυτά, η κεφαλαιοποίηση μέσω αυτών των δύο βασικών πηγών μερικές φορές είναι ανεπαρκής για τη χρηματοδότηση των φιλοδοξιών ανάπτυξης των συνεταιρισμών.

Προηγούμενες εργασίες εκτίμησης της συνεταιριστικής επίδοσης ενδιαφέρονταν κυρίως για τους σπάνιως διαθέσιμους δείκτες οικονομικού προϊόντος, όπως κύκλο εργασιών, κέρδος, ή διεύρυνση του μεριδίου αγοράς. Άλλες σπάνιες μελέτες επικεντρώθηκαν στα διαθέσιμα μέτρα χρηματοπιστωτικής λογιστικής που χρησιμοποιούνται συνήθως για την αξιολόγηση των επιχειρήσεων επενδυτών (Franken και Cook, 2015). Όμως, η επίδοση των συνεταιρισμών δεν μπορεί να αξιολογηθεί με την εξέταση μόνο των χρηματοπιστωτικών ή οικονομικών δεικτών, επειδή επιδιώκουν διπλό στόχο, δηλαδή την εξασφάλιση της βιωσιμότητας (μέσω κερδοφόρων δραστηριοτήτων) και τα οφέλη προς τα μέλη. Η συνεταιριστική επίδοση αποτελείται από πολλαπλές διαστάσεις (Soboh et al., 2009).

3. Το ευνοϊκό περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς

Αυτό το κεφάλαιο προσδιορίζει τους παράγοντες που αποτελούν το ευνοϊκό ή, εξίσου, το θεσμικό περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς. Αυτό το περιβάλλον αποτελείται από πολλές διαστάσεις, όπως εμφανίζεται στο Σχήμα 2. Μερικοί παράγοντες είναι λιγότερο χειροπιαστοί, πιο χαλαρής μορφής. Αυτό ισχύει και για παράγοντες που σχετίζονται με ιστορικές εξελίξεις, ή παράγοντες που σχηματίζονται από πολιτιστικές και κοινωνικές διεργασίες. Μια άλλη κατηγορία των θεσμικών διαστάσεων προκύπτει από αυτές τις εξελίξεις, δηλαδή το νομικό πλαίσιο και τα μέτρα πολιτικής. Αυτά τα στοιχεία θα συζητηθούν χωριστά στα τμήματα που ακολουθούν.

3.1 Ιστορικό, πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον

Η ιστορία είναι ένα σημαντικό συστατικό του σημερινού θεσμικού περιβάλλοντος για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις (Bijman et al. 2012).⁴ Από τη μία πλευρά, υπάρχουν χώρες όπου ιστορικοί, κοινωνικοί παράγοντες εξακολουθούν να συμβάλλουν σε μια διαρκή θετική συλλογική στάση απέναντι στους συνεταιρισμούς, δηλαδή μια ευνοϊκή λαϊκή αντίληψη σχετικά με τη συνεταιριστική οργανωτική μορφή.⁵ Στο άλλο άκρο του φάσματος, μπορεί κανείς να βρει χώρες όπου αρνητικές εμπειρίες του παρελθόντος με τους συνεταιρισμούς δεν επιτρέπουν ακόμα τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη δημιουργία εμπιστοσύνης και κοινωνικού κεφαλαίου. Και οι δύο πλευρές είναι απαραίτητες για την ίδρυση και την επακόλουθη ηγεμρία των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, παρελθούσες πολιτικές ενέργειες μπορεί να έχουν μακροχρόνιες αρνητικές επιπτώσεις στο θεσμικό περιβάλλον ή/και τη λαϊκή στάση έναντι των συνεταιρισμών. Επιπλέον, σε ορισμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις γενικά δεν βασίζονταν σε αρχές αυτοοργάνωσης, όπως η μη-εθελοντική συμμετοχή, πριν από μερικές δεκαετίες, αλλά χρησιμοποιούνταν από τις κυβερνήσεις για πολιτικούς λόγους με το σύνθημα «ό,τι δεν μπορούμε να το εθνικοποιήσουμε το συνεταιριστικοποιούμε» (Mülker, 2002). Σε αυτές τις χώρες, η αυτοοργάνωση εξακολουθεί να παρεμποδίζεται από την έλλειψη κοινωνικού και ανθρώπινου κεφαλαίου, ακόμα και αν το νομικό και φορολογικό πλαίσιο, καθώς και το πολιτικό περιβάλλον μπορεί να έχουν γίνει πιο υποστηρικτικά για τους συνεταιρισμούς κατά τα τελευταία χρόνια.

“Η ιστορία είναι ένα σημαντικό συστατικό του σημερινού θεσμικού περιβάλλοντος για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις”

⁴ Η εκτεταμένη μελέτη «Στήριξη για τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς» (Support for Farmers' Cooperatives-SFC) χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αποτελείται από πολλές διαφορετικές υπο-εκθέσεις. Μερικά από τα υποστηρικτικά κείμενα περιέχουν πολύτιμες πληροφορίες και πρακτικά παραδείγματα για αυτή τη μελέτη

⁵ Για παράδειγμα, η Δυτική Ευρώπη θεωρείται ότι είναι η γενέτειρα του συνεταιρισμού, ως οικονομική έννοια και μορφή επιχείρησης. Πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν μακρά συνεταιριστική ιστορία, αλλά με διαφορετικές αφετηρίες. Οι αποκλίνουσες ρίζες περιλαμβάνουν εργατικά κινήματα, διαφορετικές θρησκείες, σημαντικές μεταβάσεις, κρίση και κακουχίες, ή τον αγώνα για την ανεξαρτησία.

Διάγραμμα 2 Αλληλένδετα Στοιχεία του Ευνοϊκού Περιβάλλοντος για Συνεταιρισμούς

Ιστορικά, κοινωνικά και πολιτιστικά στοιχεία, π.χ.: <ul style="list-style-type: none">• Αξίες, νόρμες και συμπεριφορές• Κανόνες, συνήθειες και ρουτίνες
Νομικές πτυχές, π.χ.: <ul style="list-style-type: none">• Απουσία ή παρουσία συνεταιριστικού νόμου, π.χ.:• Περιεχόμενο του συνεταιριστικού νόμου ως προς τα μέλη, την ανεξαρτησία, τη συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών, κλπ.• Δικαιώματα περιουσίας• Νομοθεσία ανταγωνισμού• Εργατική νομοθεσία• κλπ.
Πολιτική και πολιτική υποστήριξη, π.χ.: <ul style="list-style-type: none">• Υποστήριξη ή παρεμπόδιση της συνεταιριστικής ανάπτυξης• Φορολογικές πτυχές και φορολογικό καθεστώς
Οικονομικοί παράγοντες, π.χ.: <ul style="list-style-type: none">• Πρόσβαση στις αγορές, κεφάλαιο, υπηρεσίες γενικής υποστήριξης• Οικονομική διάρθρωση• Στάδιο ανάπτυξης της χώρας

Πηγή: TIAS

Οι πολιτιστικές πτυχές συνδέονται με ιστορικούς και κοινωνικούς παράγοντες και διαμορφώνουν επίσης το ευνοϊκό περιβάλλον. Σε ορισμένες κοινωνίες, η αλληλεγγύη - η φυσική κλίση για να ενώσουν τις δυνάμεις τους ή/και μακρόχρονη δημοκρατική ιστορία - υπήρξε ωφέλιμη για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Ο Hofstede έχει πραγματοποιήσει πρωτοποριακή έρευνα σχετικά με την ανάλυση των πολιτιστικών διαφορών μεταξύ εθνικών και οργανωτικών δομών. Οι δείκτες Hofstede για «το λογισμικό του μυαλού» ενσωματώνουν πρότυπα σκέψης, αίσθημα και δράσεις που διαπιστώνεται ότι διαφέρουν μεταξύ των εθνικών πολιτισμών (Hofstede, 1991 και 2001, Hofstede, Hofstede και Minkov, 2010). Διαπίστωσε ότι τα εθνικά και τα περιφερειακά πολιτιστικά χαρακτηριστικά επηρεάζουν τη συμπεριφορά των κοινωνιών και των οργανώσεων και ότι αυτές οι επιρροές είναι μακράς διάρκειας. Θα επανέλθουμε σε αυτούς τους δείκτες αργότερα, διότι η έρευνα του Hofstede συμπυκνώνει σημαντικούς πολιτιστικούς και κοινωνικούς παράγοντες για το θεσμικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι συνεταιρισμοί στις διάφορες χώρες. Αυτοί συνδέονται επίσης με την απουσία ή παρουσία ιδεολογικών κινήτρων των ανθρώπων για να συνεργάζονται ως μέλη σε έναν συνεταιρισμό.

“ η έρευνα του Hofstede συμπυκνώνει σημαντικούς πολιτιστικούς και κοινωνικούς παράγοντες για το θεσμικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι συνεταιρισμοί στις διάφορες χώρες.”

3.2 Νομικό περιβάλλον

Αυτό το τμήμα πρέπει να ξεκινήσει με ένα σημαντικό στοιχείο στη νομική ιστορία των συνεταιρισμών που εξακολουθεί να έχει αντίκτυπο στην λαϊκή ή την κρατική αντίληψη σχετικά με τους συνεταιρισμούς σε ορισμένες χώρες σήμερα. Μια έκθεση που ανατέθηκε από την Υπηρεσία των Ηνωμένων Πολιτειών για τη Διεθνή Ανάπτυξη (USAID, 2006) ισχυρίζεται ότι κατά το μεγαλύτερο μέρος του περασμένου αιώνα, οι συνεταιρισμοί σε πολλές αναπτυσσόμενες και ανεξαρτητοποιούμενες οικονομίες - παρά τα πολύ διαφορετικά ιδεολογικά, πολιτικά, και αποικιακά υπόβαθρα - υποβλήθηκαν σε παρόμοιο νομικό πλαίσιο μέσω του οποίου η διαχείριση ήταν υπόλογη προς το κράτος, αντί προς τα μέλη. Μέσα σε αυτό το σκηνικό, ο ρόλος των μελών στη διακυβέρνηση της συνεταιριστικής επιχείρησης ελαχιστοποιήθηκε και κυβερνητικοί ή κομματικοί αξιωματούχοι ήλθαν ως αλεξιπτωτιστές για τον έλεγχο των συνεταιρισμών. Ως τη δεκαετία του 1970, το μοντέλο της υποταγμένης στο κράτος συνεταιριστικής ανάπτυξης έφτασε στο αποκορύφωμά της. Συνεταιριστικοί νόμοι γύρω από τον αναπτυσσόμενο κόσμο, παραχώρησαν την εξουσία σε εκπροσώπους της κυβέρνησης να καθορίσουν πολλές πτυχές του συνεταιρισμού, π.χ. να διορίζουν και να απολύουν τους διαχειριστές και μέλη του διοικητικού συμβουλίου, να διευθύνουν βασικές επιχειρηματικές αποφάσεις, να διαλύουν τους συνεταιρισμούς που οι επιδόσεις τους ήταν κάτω από τις προσδοκίες, και να καθορίζουν τις προϋποθέσεις εγγραφής μελών. Έτσι, η Συνεταιριστική Αρχή του Δημοκρατικού Ελέγχου από τα Μέλη παραβιάστηκε. Οι συνεταιρισμοί κάτω από αυτά τα πλαίσια κρατικής κυριαρχίας συχνά δεν διέθεταν τα νομικά δικαιώματα να μηνύσουν ή να εναχθούν, να συνάψουν συμβάσεις, ή να προσθέσουν επιχειρηματική γραμμή χωρίς την άδεια της κυβέρνησης. Ωστόσο, είναι πολύ πιθανό ότι οι επιχειρήσεις με άλλες οργανωτικές μορφές αντιμετώπιζαν παρόμοια εμπόδια και δυσκολίες στις εν λόγω χώρες.

Από τότε, η παλίρροια έχει γυρίσει σε πολλές από τις εν λόγω χώρες. Το Συμβούλιο για τη Συνεταιριστική Ανάπτυξη Υπερπόντιων Χωρών των ΗΠΑ (OCDC) (στο οποίο ανατέθηκε από την USAID) έχει διαμορφώσει ένα λεπτομερές σύνολο αρχών και αναλυτικών εργαλείων για την αξιολόγηση των συνεταιριστικών νόμων και κανονισμών, με την επωνυμία «Πρωτοβουλία Συνεταιριστικής Νομοθεσίας και Κανονισμών» (CLARITY). Η «νέα συναίνεση» τονίζει ιδιαίτερα την αυτονομία από τις κυβερνήσεις και υποστηρίζει την άρση των εμποδίων στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Η γενικότερα αποδεκτή άποψη σήμερα είναι ότι ο κρατικός έλεγχος των συνεταιρισμών κάνει περισσότερο κακό παρά καλό και ότι όλοι οι συνεταιρισμοί, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης ή της χώρας προέλευσης, θα πρέπει να έχουν το ίδιο δικαίωμα να κυβερνούν δημοκρατικά και αυτόνομα τις επιχειρήσεις τους.

Η προηγούμενη παράγραφος αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι τα σύγχρονα νομικά πλαίσια για τους συνεταιρισμούς αντανakλούν τα ιστορικά, πολιτιστικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά και την πολιτική ιστορία μιας χώρας στο μακρινό παρελθόν. Ο Van der Sangen (2015) έδειξε ότι η εξέλιξη

“Οι συνεταιρισμοί κάτω από αυτά τα πλαίσια κρατικής κυριαρχίας συχνά δεν διέθεταν τα νομικά δικαιώματα να μηνύσουν ή να εναχθούν, να συνάψουν συμβάσεις, ή να προσθέσουν επιχειρηματική γραμμή χωρίς την άδεια της κυβέρνησης.”

“ Ως δίδαγμα, μια προσέγγιση εκ των άνω προς τα κάτω στη θέσπιση νόμου από τις εθνικές κυβερνήσεις για την προώθηση της γενικής ανάπτυξης των συνεταιρισμών δεν αποτελεί σκόπιμη επιλογή.”

του νομικού πλαισίου για τους συνεταιρισμούς εξαρτάται πράγματι από την ιστορική πορεία. Ως δίδαγμα, μια προσέγγιση εκ των άνω προς τα κάτω στη θέσπιση νόμου από τις εθνικές κυβερνήσεις για την προώθηση της γενικής ανάπτυξης των συνεταιρισμών δεν αποτελεί σκόπιμη επιλογή. Φαίνεται ότι υπάρχει μια τεράστια ποικιλομορφία στους νομικούς κανόνες των συνεταιρισμών που ακριβώς σχετίζεται με την πολυμορφία της ιστορικής, πολιτιστικής και κοινωνικής αφετηρίας, που συζητήθηκαν προηγουμένως.⁶ Για παράδειγμα, ο Crasogna (2002) βρήκε ότι η νομοθεσία μπορεί να υιοθετήσει τη μορφή ενός ενιαίου γενικού νόμου που ισχύει για όλες τις κατηγορίες των συνεταιρισμών ή διαφορετικά, των ξεχωριστών νόμων που ρυθμίζουν κάθε συγκεκριμένη κατηγορία συνεταιρισμών. Η Ιαπωνία είναι ένα παράδειγμα της τελευταίας κατηγορίας. Στην Ιαπωνία, δεν υπάρχει γενικός νόμος για τους συνεταιρισμούς, ενώ περισσότεροι από δέκα ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν χωριστές κατηγορίες των συνεταιρισμών (Kurimoto, 2013).

Σε σχέση με το νομοθετικό περιβάλλον, υπάρχει επίσης το θέμα της ασάφειας ως προς τον στόχο της ιστορικής έννοιας του συνεταιρισμού και τη νομική δομή του. Βασικά, υπάρχουν δύο προσεγγίσεις. Η οικονομική άποψη θεωρεί τους συνεταιρισμούς ως επιχειρήσεις που πληρούν τα καθολικώς αποδεκτά χαρακτηριστικά των χρηστών-ιδιοκτητών, χρηστών-ελεγκτών και χρηστών-ωφελουμένων (Dunn, 1988). Κατά την άποψη αυτή, ένας συνεταιρισμός είναι νομική οντότητα για μια κοινή οικονομική δραστηριότητα των μελών του. Η δεύτερη προσέγγιση θεωρεί ότι οι συνεταιρισμοί ενσωματώνουν ιδεολογία και τις κοινωνικές δεσμεύσεις. Και οι δύο προσεγγίσεις αντανακλώνται σε νομικούς ορισμούς των συνεταιρισμών σε όλο τον κόσμο και επίσης καθορίζουν τη φορολογική μεταχείριση στις διαφορετικές χώρες.⁷ Οι διαφορετικές προσεγγίσεις της νομοθεσίας που διέπει τους συνεταιρισμούς μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις τύπους (βλέπε Κανονισμό του Συμβουλίου, 2003):

1. Χώρες όπου υπάρχει μία γενική συνεταιριστική νομοθεσία,
2. Χώρες στις οποίες η συνεταιριστική νομοθεσία διαχωρίζεται ανάλογα με το τομέα και τον κοινωνικό σκοπό του συνεταιρισμού,
3. Χώρες στις οποίες δεν υπάρχει συνεταιριστική νομοθεσία και όπου ο συνεταιριστικός χαρακτήρας μιας εταιρείας προκύπτει αποκλειστικά από το καταστατικό ή τον εσωτερικό κανονισμό.

⁶ Μέσω του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού (σ.μ.: όχι της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας, όπως λανθασμένα έχει μεταφραστεί το European Co-operative Society) (καταστατικό SCE του Κανονισμού του 2003), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει έμμεσα προσπαθήσει να προσεγγίσει το νόμο για τους συνεταιρισμούς των κρατών μελών, αλλά προφανώς ελάχιστη έως καθόλου πρόοδος έχει σημειωθεί σε αυτό το μέτωπο (Euricse et al., 2010).

⁷ Στην πράξη, η οικονομική θεώρηση είναι κυρίαρχη και οι διακηρυσσόμενοι κοινωνικοί, ιδεολογικοί και πολιτιστικοί στόχοι σπάνια αντικατοπτρίζονται στους υφιστάμενους νομικούς ορισμούς των συνεταιρισμών σε όλο τον κόσμο. Στις περισσότερες χώρες, δεν γίνεται καμία αναφορά σε άλλο στόχο από τον οικονομικό στόχο του συνεταιρισμού. Το Βέλγιο αποτελεί εξαίρεση. Αυτή η χώρα έχει προχωρήσει σε ρυθμίσεις δύο τύπων συνεταιρισμών. Έναν με κοινωνικό και ιδεολογικό στόχο, στα μέλη του οποίου χορηγεί ορισμένες φορολογικές διευκολύνσεις: τους οποίους αποκαλεί συνεταιρισμούς ειδικής αναγνώρισης (accredited co-operatives). Το δεύτερο με αμιγώς οικονομικό σκοπό (Gijssels et al., 2015b).

Πάντως, οι αρχικές δομές ιδιοκτησίας των συνεταιρισμών (καταναλωτικών, παραγωγικών, εργαζομένων), ασκούν κυρίαρχη επιρροή στο είδος των νόμων και των προτύπων που εφαρμόζονται σε αυτό το είδος της επιχείρησης, δηλαδή η εξάρτηση από την ιστορική πορεία είναι κυρίως ο οδηγός της δομής. Για παράδειγμα, σε ορισμένες χώρες της ΕΕ, οι συνεταιρισμοί αντιμετωπίζονται ως σωματεία, σε άλλες ως κοινωνίες ή ως μέρος του δικαίου των συμβάσεων, ενώ σε ορισμένα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ οι συνεταιρισμοί δεν έχουν ιδιαίτερο νομικό καθεστώς, όπως και στη Δανία (Pygkønen et al., 2012) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (Spear et al., 2012). Αυτό δεν σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί με οικονομικό στόχο δεν μπορούν να περιλαμβάνουν κοινωνικές παρεμβάσεις δημιουργίας δικτύων αλληλεγγύης, εμπορικούς συνδυασμούς και εκπαίδευση των μελών, βελτίωση των ικανοτήτων των μελών και βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων ή περιοχών.

“ Πάντως, οι αρχικές δομές ιδιοκτησίας των συνεταιρισμών ασκούν κυρίαρχη επιρροή στο είδος των νόμων και των προτύπων που εφαρμόζονται σε αυτό το είδος της επιχείρησης ”

Ο Van der Sangen (2012) υποστηρίζει ότι ο όγκος των γνώσεων που δημοσιεύεται από τη νομική έρευνα σχετικά με την πραγματική λειτουργία των συνεταιρισμών, δεν περιέχει πειστικά πραγματικά δεδομένα σχετικά με τις κινητήριες δυνάμεις που προωθούν ή εμποδίζουν τη δημιουργία ή τη λειτουργία των συνεταιρισμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Νομικές μελέτες σπανίως παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις πραγματικές επιπτώσεις των κανονισμών και των καταστατικών στην εμπειρική έννοια του όρου, δεδομένου ότι δεν αξιολογούν το ερώτημα αν οι κανονισμοί και οι ειδικοί κανόνες έχουν θετικό ή αρνητικό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα των συνεταιρισμών έναντι των επιχειρήσεων των επενδυτών. Στην εκτεταμένη μας έρευνα της βιβλιογραφίας, δεν είχαμε συναντήσει τέτοιες μελέτες ούτε για άλλα μέρη του κόσμου, αλλά βρήκαμε παλαιότερη υποστήριξη για αυτό το συμπέρασμα (Hoyt, 1989).

“ Νομικές μελέτες δεν αξιολογούν το ερώτημα αν οι κανονισμοί και οι ειδικοί κανόνες έχουν θετικό ή αρνητικό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα των συνεταιρισμών ”

Επιπλέον, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις δεν διαμορφώνονται μόνο από τη «συνεταιριστική νομοθεσία», αλλά και από το εργατικό δίκαιο, το δίκαιο του ανταγωνισμού, τα λογιστικά /εποπτικά πρότυπα, τους λογιστικούς κανόνες, τον έλεγχο και τους κανόνες πτώχευσης, και άλλες σχετικές νομικές πράξεις, όπως για παράδειγμα τις διοικητικές πράξεις, δικαστικές αποφάσεις, νομολογία, συνεταιριστικούς εσωτερικούς κανονισμούς / καταστατικά. Πράγματι, η φορολογία και οι νόμοι του ανταγωνισμού και ρύθμισης της αγοράς μπορούν είτε να προωθούν ή να παρεμποδίζουν τη συνεταιριστική ανάπτυξη. Επιπλέον, νομικά θέματα πολιτικής, καθώς και οι διαδικασίες νομοθέτησης και εφαρμογής πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Αυτή η ευρεία έννοια της συνεταιριστικής νομοθεσίας καθιστά αδύνατη την περιγραφή και τον έλεγχο της συνεταιριστικής νομοθεσίας μιας χώρας, πόσο μάλλον του συνόλου ή της πλειοψηφίας των χωρών του κόσμου. Να προστεθούν ακόμη το γενικό νομικό και πολιτικό περιβάλλον σε μια χώρα, π.χ. η κατάσταση της δημοκρατίας, η πολιτική σταθερότητα, η απουσία διαφθοράς, εύλογα και εφαρμόσιμα δικαιώματα ιδιοκτησίας.

3.3 Πολιτική και πολιτική υποστήριξη

Η δημιουργία και η λειτουργία των συνεταιρισμών επηρεάζονται από το πολιτικό περιβάλλον καθώς και από μέτρα πολιτικής, τα οποία αποτελούν μέρος του ευρύτερου θεσμικού περιβάλλοντος. Οι πρωτοβουλίες πολιτικής λαμβάνονται γενικά από τις κυβερνήσεις για να βελτιώσουν ή/και να επηρεάσουν τη γενική ευημερία και την ευδαιμονία μιας περιοχής ή χώρας ή για να δημιουργήσουν μια καλύτερη κατανομή της ευημερίας. Μερικές χώρες έχουν ειδικά υπουργεία ή τμήματα για τα συνεταιριστικά θέματα ή την ανάπτυξη, π.χ. Ινδία, Κέννα, Φιλιππίνες και Νότια Αφρική. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το συνεταιριστικό κόμμα έχει 24 έδρες στο κοινοβούλιο και αποσκοπεί στη διασφάλιση των συμφερόντων του συνεταιριστικού τομέα.

Η σχέση μεταξύ των συνεταιρισμών και του κράτους είναι μερικές φορές αμφιλεγόμενη. Βασικά, το ερώτημα είναι αν το κράτος έχει την υποχρέωση να παρέχει υποστήριξη για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Με βάση τη συνεταιριστική ιστορία και ανεπίσημα στοιχεία, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η υποστήριξη αυτή είναι αποδεκτή μόνο αν δεν οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού. Κατά κανόνα, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις δεν θα πρέπει να τυγχάνουν προτιμησιακής μεταχείρισης λόγω της νομικής μορφής τους, αλλά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως και τα άλλα είδη εταιρειών στο πλαίσιο των προγραμμάτων κρατικών ενισχύσεων (Karpes, 2015). Μόνο αν οι συνεταιριστικές οργανώσεις βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο και είναι υπανάπτυκτες, κάποιες μορφές υποστήριξης, όπως πρόσβαση σε συμβουλευτικές υπηρεσίες και κατάρτιση, καθώς και σε φορολογικά οφέλη θεωρείται ότι είναι μάλλον αποδεκτές από πολλούς εμπειρογνώμονες των οποίων ζητήθηκε η γνώμη. Στις τελευταίες περιπτώσεις, είναι προς το συμφέρον του κράτους να εξαιλεφθούν οι ατέλειες της αγοράς σε μακροχρόνια βάση, και η υποστήριξή του είναι γενικά δικαιολογημένη.⁸

Όταν οι συνεταιρισμοί μεγαλώνουν, ακόμα και διεθνοποιούνται, η συμφωνία είναι ότι υπάρχει μικρότερη ανάγκη για οποιαδήποτε μορφή μέτρων στήριξης. Ωστόσο, το κράτος είναι συνεχώς υπεύθυνο για τη δημιουργία συνθηκών επαρκούς νομικής βάσης για τους συνεταιρισμούς, προκειμένου να διασφαλιστεί συμμόρφωση, και, κατ' επέκταση, εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού με επιχειρήσεις με άλλες νομικές μορφές. Με άλλα λόγια, το κράτος θα πρέπει - έμμεσα - να υποστηρίζει το ενυπάρχον ήθος αυτοβοήθειας των συνεταιρισμών και να τους παρέχει ίσες ανταγωνιστικές ευκαιρίες.⁹ Όπως περιγράφηκε προηγουμένως, η πολιτική «στήριξης» έχει πολλές φορές καταστεί συνώνυμη με ακατάλληλη κυβερνητική παρέμβαση και επιρροή σε συνεταιρισμούς. Το θέμα είναι ότι η εκ των άνω ίδρυση συνεταιρισμών γενικά δεν οδηγεί σε μια αίσθηση ιδιοκτησίας και αυτευθύνης στα μέλη. Μερικές φορές, ο σχεδιασμός των συνεταιρισμών δεν ανταποκρίνεται στα συμφέροντα και τις πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού στόχου. Ή τα μέλη σπανίως είχαν εμπλακεί στο σχεδιασμό και η δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων ήταν εκ των πραγμάτων ανύπαρκτη. Σε χώρες όπου αυτό έχει συμβεί στην πρόσφατη ιστορία, οι συνεταιρισμοί μπορεί να εξακολουθούν να έχουν μια αρνητική εικόνα και να βρίσκονται αντιμέτωποι με προκαταλήψεις. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τη συνεταιριστική οργανωτική μορφή στις μεταβατικές οικονομίες (Gijssels and Bussels, 2012a).

⁸ Ίσως, σε αντίθεση με την κοινή πεποίθηση, πολλοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί στην Ευρώπη έλαβαν επίσης κρατική υποστήριξη στα πρώτα στάδια για να επιταχυνθεί η ανάπτυξη και η διασπορά τους.

⁹ Αυτό αντιστοιχεί στους κύριους στόχους του Συνεταιριστικού Κόμματος στη Βρετανία: (i) να δημιουργήσει ίσους όρους ανταγωνισμού για τους συνεταιρισμούς συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της ανάπτυξης μιας νέας γενιάς συνεταιρισμών που να ανήκουν στις κοινότητες και στους εργαζόμενους, και (ii) να προωθήσει συνεταιριστικές λύσεις σε όλη την πολιτική, σε τομείς όπως η κοινωνική ιδιοκτησίας και η μεταρρύθμιση των δημόσιων υπηρεσιών μας.

Δεν υπάρχουν παγκόσμιες ή/και εθνικές επισκοπήσεις των μέτρων πολιτικής που ελήφθησαν σε σύγκριση με τα είδη των συνεταιρισμών στο μακρινό ή το πρόσφατο παρελθόν. Άρα, ποιοτικές ή/και εμπειρικές μελέτες σχετικά με την θετική ή αρνητική επίπτωση αυτών των μέτρων στους συνεταιρισμούς είναι ανύπαρκτες. Το μόνο που συναντήσαμε ήταν μια εμπεριστατωμένη μελέτη που προσπάθησε να διερευνήσει συστηματικά τη σχέση μεταξύ των μέτρων στήριξης και της επίδοσης τους μόνο σε έναν τύπο συνεταιρισμών σε ένα μέρος του κόσμου. Η έρευνα επικεντρώθηκε στους συνεταιρισμούς των αγροτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ανατέθηκε και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης. Οι Brusselaers et al. (2012) απαριθμούν 300 περίπου μέτρα πολιτικής για την περίοδο 2000- 2010 που αφορούν τους συνεταιρισμούς των αγροτών σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εντοπίστηκαν από εθνικούς εμπειρογνώμονες. Τα μέτρα αυτά ταξινομήθηκαν σε τέσσερις τύπους πολιτικής (δηλαδή Εντολή, Παρακίνηση, Ανάπτυξη Ικανοτήτων, και Αλλαγή του Συστήματος). Η έρευνα πέτυχε επίσης τη διάκριση μεταξύ των σκοπών αυτών των μέτρων πολιτικής σε όλες τις χώρες. Το 60 τοις εκατό των δράσεων πολιτικής προσπάθησε να διορθώσει τις αποτυχίες της αγοράς και των ρυθμίσεων, και το 34 τοις εκατό των μέτρων επιδίωκε αποκλειστικά την απόκτηση ιδίων κεφαλαίων και κοινωνικών στόχων. Το υπόλοιπο 6 τοις εκατό όλων των μέτρων προσπάθησαν να επιτύχουν και τους δύο στόχους ταυτόχρονα.

Οι ερευνητές παραδέχονται με ειλικρίνεια τα εννοιολογικά μειονεκτήματα και τους περιορισμούς της ανάλυσής τους. Παρ' όλα αυτά, το γενικό συμπέρασμα είναι ισχυρό. Δεν υπάρχει πολύ σαφής και ξεκάθαρη σχέση μεταξύ των (υφιστάμενων) μέτρων στήριξης των συνεταιρισμών των αγροτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και της επίδοσής τους σε όρους μεριδίου αγοράς. Οι κυβερνητικές πολιτικές μπορούν να αποφέρουν θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα για τους συνεταιρισμούς, γεγονός το οποίο είχε ήδη ανακαλυφθεί και τεκμηριωθεί εδώ και πολύ καιρό (Hoyt, 1989). Πρόκειται επίσης για την αλληλεπίδραση και διασύνδεση με πολλά άλλα στοιχεία που διαμορφώνουν το θεσμικό περιβάλλον. Για άλλες χώρες του ΟΟΣΑ, Ηλιόπουλος et al. (2012) επίσης δεν βρέθηκε μια ξεκάθαρη σύνδεση μεταξύ των μέτρων πολιτικής και της επίδοσης των συνεταιρισμών. Η απουσία πολιτικών που υποστηρίζουν τους γεωργικούς συνεταιρισμούς μπορεί να έχει θετικές όσο και αρνητικές επιπτώσεις.

“ η εκ των άνω ίδρυση συνεταιρισμών γενικά δεν οδηγεί σε μια αίσθηση ιδιοκτησίας και αυτεθύννης στα μέλη ”

“ Οι κυβερνητικές πολιτικές μπορούν να αποφέρουν θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα για τους συνεταιρισμούς ”

Οι φορολογικοί κανόνες για τους συνεταιρισμούς αξίζουν ιδιαίτερης προσοχής ως ένα από τα μέτρα πολιτικής, επειδή εγείρουν συχνά ανησυχίες. Ιδίως σε χώρες όπου οι συνεταιρισμοί θεωρούνται ως τρόποι για την επίτευξη στόχων της κοινωνίας, μπορεί να λαμβάνουν οικονομικά κίνητρα, με τη μορφή επιδοτήσεων, φορολογικών διευκολύνσεων, ή άλλων διατάξεων. Οι ρυθμίσεις αυτού του είδους θα μπορούσαν με τη σειρά τους να συγκρούονται με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις σε ορισμένες περιοχές του κόσμου. Μια ιδιαίτερα σημαντική πτυχή σχετικά με τους συνεταιρισμούς είναι η φορολογική μεταχείριση των διανεμόμενων πλεονασμάτων. Το κύριο ζήτημα είναι αν η φορολογική νομοθεσία αποφεύγει τη διπλή φορολόγηση των κερδών των συνεταιρισμών ή όχι. Τρεις γενικές κατηγορίες των συνεταιρισμών μπορούν να διακριθούν. Συνεταιρισμοί που:

1. απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων,
2. υπόκεινται στο ίδιο καθεστώς εισοδήματος νομικών προσώπων, όπως οι επιχειρήσεις των επενδυτών, αλλά έχουν αρκετές διευκολύνσεις για την αφαίρεση των επιστροφών που καταβάλλονται στα συναλλασσόμενα μέλη ανάλογα με τις οικονομικές συναλλαγές μεταξύ των συνεταιρισμών και των μελών τους. Γενικά, αυτές οι τεχνικές έχουν ως αποτέλεσμα τη δυνατότητα να εκπίπτουν αυτά τα διανεμόμενα στα συναλλασσόμενα μέλη πλεονάσματα από τα φορολογητέα κέρδη του εισοδήματος νομικών προσώπων,
3. δεν έχουν ειδικές φορολογικές διευκολύνσεις ή έχουν ουδέτερες φορολογικές διευκολύνσεις.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι στην πράξη δεν λειτουργούν ως συνεταιρισμοί όλες οι οργανώσεις που έχουν αναγνωρισθεί με τη νομική μορφή του συνεταιρισμού. Για παράδειγμα, στην Ολλανδία, ένας μεγάλος αριθμός συνεταιρισμών που είναι εγγεγραμμένοι στο Εμπορικό Μητρώο, ενεργούν ως θυγατρικές επιχειρήσεις συνεταιρισμών σε δομές ιδιωτικού κεφαλαίου για φορολογικούς σκοπούς

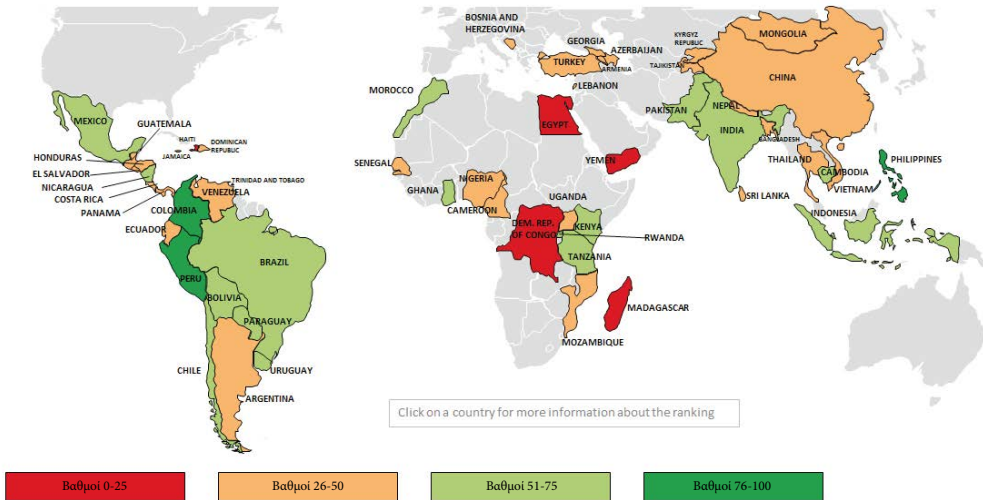
3.4 Οικονομικοί παράγοντες

Οι οικονομικοί παράγοντες σχετίζονται εν μέρει με τις (ανεκπλήρωτες) ανάγκες ή τον αποκλεισμό ομάδων του πληθυσμού που ξεκίνησαν τη συνεργασία με τους συνεταιρισμούς. Πολλοί συνεταιρισμοί είχαν και έχουν ιδρυθεί για να διορθώσουν τις ατέλειες της αγοράς ή για να διαγράψουν κάποια μορφή αποκλεισμού των μελών τους. Πράγματι, συνεταιρισμοί υπήρξαν, με τη μια ή την άλλη μορφή, στη διαδρομή της ιστορίας, και προέκυψαν από την αντίληψη ότι μεμονωμένοι άνθρωποι δεν έχουν τη δύναμη να είναι πάντα σε θέση να ξεπερνούν με επιτυχία τις αντιξοότητες της ζωής.

Σχήμα 1 Ρυθμιστική εικόνα για τη χρηματοπιστωτική ένταξη

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ

Σταθμισμένο άθροισμα όλων των δεικτών

Πηγή: Economist Intelligence Unit (2014)

Σημείωση: Το Παγκόσμιο Μικροσκόπιο μετρά το εθνικό περιβάλλον για τη χρηματοπιστωτική ένταξη, χρησιμοποιώντας τα ακόλουθα κριτήρια: το φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται, την ποικιλομορφία των θεσμών που τα προσφέρουν αυτά, το πλήθος των μεθόδων προσφοράς, καθώς και τη θεσμική στήριξη που εξασφαλίζει την ασφαλή παροχή υπηρεσιών σε πληθυσμούς με χαμηλό εισόδημα.

Κάποιες λιγοστές παγκόσμιες πηγές δεδομένων παρέχουν ενδείξεις για τις περιοχές όπου ανικανοποίητες ανάγκες μπορεί να επικρατούν και ως εκ τούτου, οι συνεταιρισμοί θα μπορούσαν πιθανώς να δώσουν μια λύση για τη μείωση του αποκλεισμού ή/και να αμβλύνουν τις στρεβλώσεις της αγοράς. Ένα συγκεκριμένο παράδειγμα είναι το Παγκόσμιο Μικροσκόπιο του The Economist Intelligence Unit (EIU, 2014). Η έκδοση αυτή αξιολογεί το ρυθμιστικό περιβάλλον για οικονομική ένταξη με 12 δείκτες και 55 αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες χώρες. Το Μικροσκόπιο κατευθύνεται προς επαγγελματίες, φορείς χάραξης πολιτικής και επενδυτές, για να βοηθήσουν στην αξιολόγηση της προόδου χωρών στην επίτευξη οικονομικής ένταξης, και να προσδιορίσουν πού θα πρέπει να στραφούν περαιτέρω προσπάθειες ώστε να αποδώσουν πρόσθετα οφέλη. Το Σχήμα 1 δείχνει πού η πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες είναι ένα μικρό ή μεγάλο πρόβλημα σήμερα.

“ η
συνεταιριστική
μορφή
οργάνωσης είναι
κατάλληλη για
όλους σχεδόν
τους
οικονομικούς
τομείς ”

Σημαντικά στοιχεία ενός υποστηρικτικού οικονομικού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς είναι η ελεύθερη πρόσβαση στις αγορές, το κεφάλαιο, οι γενικές υπηρεσίες υποστήριξης, τα προγράμματα κατάρτισης, πληροφόρησης και οι δημόσιοι διαγωνισμοί. Όπως και άλλες οργανωτικές μορφές, οι συνεταιρισμοί πρέπει να έχουν δυνατότητες για κάθετη και οριζόντια ολοκλήρωση και δικτύωση σε όλα τα επίπεδα. Είναι σημαντικό ότι οι συνεταιρισμοί έχουν την ελευθερία να εμπορεύονται τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους και τους επιτρέπεται να αποκτήσουν μια κρίσιμη μάζα για την πραγματοποίηση οικονομικών κλίμακας και φάσματος (Groeneveld, 2012). Πρέπει επίσης να επιτρέπεται στους συνεταιρισμούς να επιδιώκουν τόσο οικονομικούς όσο και κοινωνικούς στόχους, π.χ. την παροχή πληροφοριών και εκπαίδευσης στα μέλη και να συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων.

Γενικώς, η συνεταιριστική μορφή οργάνωσης είναι κατάλληλη για όλους σχεδόν τους οικονομικούς τομείς. Αναμφισβήτητα, ο βιομηχανικός τομέας θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση. Αυτός ο τομέας απαιτεί σχετικά υψηλό αρχικό κεφάλαιο για επενδυτικούς σκοπούς, το οποίο δεν είναι πάντα εύκολο να κινητοποιηθεί μέσω των μελών (Έρευνα της Συμμαχίας για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο, 2014). Προφανώς, οι οικονομικές δομές και οι φάσεις ανάπτυξης των χωρών διαφέρουν επίσης σημαντικά. Αυτό σημαίνει ότι η δυνατότητα για διάφορους τύπους συνεταιρισμών ποικίλλει από χώρα σε χώρα και μεταξύ ηπείρων, πάρα πολύ. Ορισμένες χώρες είναι κυρίως προσανατολισμένες προς την κατεύθυνση του γεωργικού τομέα, ενώ άλλες είναι πιο εκβιομηχανισμένες ή έχουν ένα μεγάλο τομέα των υπηρεσιών.

4. Ο δείκτης ευνοϊκού περιβάλλοντος: μεθοδολογικά και πρακτικά ζητήματα

Αυτό το κεφάλαιο απαντά στην ακόλουθη ερώτηση: είναι δυνατόν να αναπτυχθεί ένας συνολικός δείκτης ευνοϊκότητας για τους συνεταιρισμούς που να συγχωνεύει όλα τα θεσμικά θέματα και όλες οι πτυχές του θεσμικού περιβάλλοντος στις επιμέρους χώρες σε έναν αριθμό; Από τη βιβλιογραφία σχετικά με την κατασκευή των δεικτών, προκύπτει ότι ο «ευνοϊκός δείκτης» μπορεί να θεωρηθεί ως μια λανθάνουσα μεταβλητή (Diamantopoulos και Winkhofer, 2001). Η προσεγγιστική μεταβλητή προς αυτό το ευνοϊκό περιβάλλον προέρχεται από ενημερωτικούς δείκτες, δηλαδή θεσμούς και τα στοιχεία του θεσμικού περιβάλλοντος, όπως συζητήθηκε στην προηγούμενη τμήμα. Οι ενημερωτικοί δείκτες είναι παρατηρούμενες μεταβλητές που υποτίθεται ότι προκαλούν μια λανθάνουσα μεταβλητή, στην περίπτωση μας την ευνοϊκή μεταβλητή. Δεν ισχύει το αντίστροφο. Η προσεγγιστική μεταβλητή δεν προκαλεί τις παρατηρούμενες μεταβλητές ή δείκτες. Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, οι περισσότεροι ερευνητές στις κοινωνικές επιστήμες είχαν υποθέσει ότι οι δείκτες ήταν αποτέλεσμα ή ανακλαστικοί δείκτες. Οι αιτιολογικοί δείκτες είχαν παραμεληθεί, παρά την καταλληλότητά τους σε πολλές περιπτώσεις.

Οι ενημερωτικοί δείκτες δεν είναι δείκτες με τη συμβατική έννοια, όπως ορίζονται στην παραγοντική ανάλυση ή στη μοντελοποίηση δομών συνδιασποράς. Μάλλον, είναι εξωγενείς μετρούμενες μεταβλητές που επηρεάζουν τη σύνθεση, ως μεταβλητές που υποδεικνύουν αιτιώδη σχέση. Θεωρητικά, η έννοια του ευνοϊκού περιβάλλοντος (η) σε χώρα q είναι συνάρτηση διαφόρων παρατηρούμενων ή ανεξάρτητων μεταβλητών (x):

$$\eta_{q,TC} = \gamma_{q1,TC} X_{q1,TC,t-n} + \gamma_{q2,TC} X_{q2,TC,t-n} + \gamma_{q3,TC} X_{q3,TC,t-n} + \dots + \gamma_{qm,TC} X_{qm,TC,t-n} + \zeta$$

όπου γ_i είναι μια παράμετρος που αντανακλά τη συμβολή του ενημερωτικού δείκτη x_i στη διαμόρφωση της εξαρτημένης μεταβλητής για το ευνοϊκό περιβάλλον (η) και ζ είναι ο διαταρακτικός όρος. Όπως εξηγήθηκε στην προηγούμενη ενότητα, το σημερινό ευνοϊκό περιβάλλον είναι σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα παραγόντων από το πρόσφατο ή μακρινό παρελθόν, όπως ιστορικές εξελίξεις ή πολιτιστικά στοιχεία. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η διάσταση του χρόνου έχει προστεθεί ως δείκτης σε στοιχεία του θεσμικού περιβάλλοντος ($xt-n$). Σε μη τεχνικούς όρους, θετικές ή αρνητικές εμπειρίες που χρονολογούνται 20 χρόνια πίσω ($t-20$) μπορούν να κυριαρχούν ακόμα στο ευνοϊκό περιβάλλον σήμερα (t), ακόμη και αν μια υποστηρικτική συνεταιριστική νομοθεσία έχει τεθεί σε εφαρμογή πριν από 2 χρόνια (x συνεταιριστική νομοθεσία, $t-2$) και η φορολογική μεταχείριση των συνεταιρισμών έχει γίνει πιο φιλική πέντε χρόνια πριν (x φορολογική μεταχείριση, $t-5$). Για να πλησιάσει περισσότερο προς την πραγματικότητα, θα πρέπει επίσης να γίνει διάκριση μεταξύ των ευνοϊκών συνθηκών περιβάλλοντος διαφόρων τύπων συνεταιρισμών. Για παράδειγμα, το ευνοϊκό περιβάλλον γεωργικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις θα μπορούσε να αποκλίνει σημαντικά από εκείνο για τους χρηματοπιστωτικούς συνεταιρισμούς σε μια συγκεκριμένη χώρα. Οι δείκτης TC αντιπροσωπεύει τα διάφορα είδη των συνεταιρισμών.

“ το σημερινό ευνοϊκό περιβάλλον είναι σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα παραγόντων από το πρόσφατο ή μακρινό παρελθόν, όπως ιστορικές εξελίξεις ή πολιτιστικά στοιχεία ”

Οι διαμορφωτικοί δείκτες έχουν διάφορες ιδιότητες που τους διακρίνουν από τους αντανακλαστικούς δείκτες (Diamantopoulos και Winklhofer, 2001, σελ. 271). Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αντανακλαστικοί δείκτες είναι κατ' ουσίαν εναλλασσόμενοι, με τους διαμορφωτικούς δείκτες, «παράλειψη ενός δείκτη σημαίνει παράλειψη μέρους της δομής» (Bollen και Lennox, 1981). Είναι επίσης αλήθεια ότι οι διαμορφωτικοί δείκτες είναι εξωγενώς καθοριζόμενοι, γεγονός που καθιστά πιο δύσκολο τον έλεγχο της ισχύος τους. Ένας ενημερωτικός δείκτης χ_i μπορεί να έχει θετική ή αρνητική επίδραση στο η και η επίδραση του κάθε χ_i στο η μπορεί να διαφέρει επίσης (δηλ. υψηλή, μέση ή χαμηλή). Αυτές οι σκέψεις δείχνουν ότι είναι δύσκολο να προσδιοριστεί η χρησιμότητα του ενημερωτικού δείκτη στον καθορισμό του ευνοϊκού περιβάλλοντος. Η εσωτερική συνοχή είναι ήσσονος σημασίας, επειδή δύο ενημερωτικές μεταβλητές, που μπορεί να συσχετίζονται αρνητικά, μπορεί αμφότερες να χρησιμεύουν ως σημαντικοί δείκτες του ευνοϊκού περιβάλλοντος. Σε έναν ιδανικό κόσμο, όλοι οι δυνητικοί ενημερωτικοί δείκτες για τη σύνθεση του μη παρατηρήσιμου ευνοϊκού δείκτη είναι διαθέσιμοι και μετρήσιμοι, π.χ. ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των μέτρων πολιτικής για τους διάφορους τύπους των συνεταιρισμών είναι αντικειμενικά μεταφραζόμενοι σε ποσοτικά μέτρα. Ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, η σύνθεση ενός ευνοϊκού δείκτη θα περιβάλλεται από μεθοδολογικά ζητήματα. Πράγματι, η ευνοϊκή δομή η θα ήταν το αποτέλεσμα των υποκειμενικά καθοριζόμενων βαρών (των γ) από μια σειρά ερμηνευτικών δεικτών (x), που υποτίθεται ότι περιέχουν χρήσιμες πληροφορίες και είναι άμεσα διαθέσιμοι.

Εκτός από αυτά τα αναπόφευκτα υποκειμενικά στοιχεία στην κατασκευή του «υποθετικού» ευνοϊκού δείκτη, μια άλλη ανησυχία τέθηκε σε συζητήσεις με εμπειρογνώμονες. Ισχυρίστηκαν ότι η σημασία και η σπουδαιότητα των υποκειμενικών «ιδανικών» ερμηνευτικών δεικτών x διαφέρουν μεταξύ χωρών. Το πρόσημο και το μέγεθος των γ θα ποικίλει σίγουρα στις διάφορες χώρες. Όθεν, ο δείκτης ευνοϊκότητας η δεν μπορεί να βασίζεται σε μια ενιαία μέθοδο υπολογισμού για όλες τις χώρες. Είναι επίσης πιθανό ότι ένας συγκεκριμένος ερμηνευτικός δείκτης x_{j,a} ασκεί θετική επίδραση στο ευνοϊκό περιβάλλον στη χώρα Α, ενώ ο ίδιος ερμηνευτικός δείκτης x_{j,b} είναι αρνητικός για το ευνοϊκό περιβάλλον στη χώρα Β. Αυτό σημαίνει ότι ο x_j μπορεί να ασκήσει αρνητική ή θετική επίδραση στο δείκτη ευνοϊκού περιβάλλοντος μιας συγκεκριμένης χώρας. Για να γίνει αυτή η συζήτηση λιγότερο αφηρημένη, το ελληνικό παράδειγμα είναι η περίπτωση που ταιριάζει (Πιορούλος, 2012). Στην Ελλάδα, πολλές νομοθετικές προσπάθειες στη δεκαετία του 1980 και του 1990 υποτίθεται ότι θα βοηθούσαν τους γεωργικούς συνεταιρισμούς να βελτιώσουν τη θέση τους έναντι των επιχειρήσεων που ανήκαν σε επενδυτές. Ωστόσο, πολλοί Ελληνικοί συνεταιρισμοί λειτουργούν στην περιφέρεια της οικονομίας, διότι διάφοροι παρεμβαίνοντες παράγοντες είχαν ως αποτέλεσμα εξαιρετικά αρνητικά αποτελέσματα. Ο πιο ευδιάκριτος παράγων είναι η συνεχής κρατική παρέμβαση στα ζητήματα των συνεταιρισμών, ιδιαίτερα στην εκλογή των μελών του διοικητικού συμβουλίου.

Ας υποθέσουμε ότι θα είμασταν σε θέση να κατασκευάσουμε έναν ευνοϊκό δείκτη ανά χώρα για όλους τους τύπους των συνεταιρισμών. Όποια και αν είναι η αξία αυτών των δεικτών, δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι συνεταιρισμοί είναι καλύτεροι ή χειρότεροι από ό,τι άλλες οργανωτικές μορφές. Πράγματι, είναι πιθανό ότι οι κυβερνήσεις ή το κοινό ευνοούν ακόμη περισσότερο ή λιγότερο άλλες οργανωτικές μορφές. Θεωρητικά, μπορεί επίσης να είναι το αντίστροφο. Ένας πολύ χαμηλός ευνοϊκός δείκτης για τους συνεταιρισμούς μπορεί να συμβαδίζει με μια ακόμα μεγαλύτερη απέχθεια των χωρών, των κυβερνήσεων και του κοινού σχετικά με άλλες μορφές οργάνωσης. Αυτή η παρατήρηση υπογραμμίζει το γεγονός ότι κάθε διάσταση του θεσμικού περιβάλλοντος των συνεταιρισμών πρέπει να αξιολογείται με σχετικούς όρους. Για παράδειγμα, το φορολογικό καθεστώς των συνεταιρισμών πρέπει να αντιπαραβάλλεται με το φορολογικό καθεστώς των επιχειρήσεων με άλλες οργανωτικές δομές.

Ακόμα και αν ένας συνολικός ευνοϊκός δείκτης μπορούσε να κατασκευαστεί, το μέτρο αυτό θα κάλυπτε τα διάφορα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι διαφορετικοί τύποι των συνεταιρισμών σε μια χώρα. Για παράδειγμα, το ευνοϊκό περιβάλλον για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς μπορεί να ισχύει, ενώ άλλα είδη συνεταιρισμών δεν υποστηρίζονται ή επιτρέπονται. Ένα παράδειγμα είναι το Καζακστάν, όπου μόνο καταναλωτικοί συνεταιρισμοί μπορούν να ιδρυθούν. Ή η Κίνα, όπου η συνεταιριστική νομοθεσία είναι κατά κύριο λόγο προσανατολισμένη σε Εξειδικευμένους Συνεταιρισμούς Γεωργιών (Ren and Yuan, 2013).

Συμπερασματικά, τα εμπόδια που συνδέονται με την πραγματική λειτουργικότητα της εννοιολογικά κομψής ιδέας ενός δείκτη ευνοϊκού περιβάλλοντος για διάφορα είδη συνεταιρισμών σε διάφορους οικονομικούς τομείς και σε διαφορετικές χώρες είναι ανυπέρβλητα.

“ τα εμπόδια που συνδέονται με την πραγματική λειτουργικότητα της εννοιολογικά κομψής ιδέας ενός δείκτη ευνοϊκού περιβάλλοντος για διάφορα είδη συνεταιρισμών σε διάφορους οικονομικούς τομείς και σε διαφορετικές χώρες είναι ανυπέρβλητα. ”

5. Το ευνοϊκό περιβάλλον και οι συνεταιριστικές επιδόσεις

Όπως έχει υποστηριχθεί στην προηγούμενη ενότητα, είναι αδύνατο να κατασκευαστεί ένας συνολικός δείκτης για το ευνοϊκό περιβάλλον μιας χώρας. Η ερμηνεία του, καθώς και μια ενδεχόμενη χώρα προς χώρα σύγκριση θα παρεμποδιζόταν σοβαρά από μεθοδολογικούς και πρακτικούς περιορισμούς. Θα πρέπει επίσης να λαμβάνει κανείς υπόψη αποκλίνουσες ιστορικές, νομικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους για τους συνεταιρισμούς σε διάφορες χώρες και ηπείρους (π.χ. διαφορετικά συστήματα κοινωνικής πρόνοιας). Επιπλέον, οι διαστάσεις του ευνοϊκού περιβάλλοντος των συνεταιρισμών (νομοθεσία, φορολογία, κανόνες ανταγωνισμού) θα πρέπει να συγκρίνονται και να αντιπαραβάλλονται με εκείνες των άλλων τύπων επιχειρήσεων, έργο το οποίο είναι πολύ δύσκολο. Το ζήτημα είναι αν οι συνεταιρισμοί θεωρούνται και αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από ό,τι οι άλλοι συμμετέχοντες στην αγορά

Συναντήσαμε επίσης πολλά ζητήματα ερμηνείας μεταξύ εθνικών εμπειρογνομώνων, σχετικά με πολλά στοιχεία των συνεταιριστικών νόμων, τη φορολογική νομοθεσία, κλπ., και με τον αντίκτυπο των μέτρων δημόσιας στήριξης σε διάφορα είδη των συνεταιρισμών. Κάθε εμπειρογνώμονας έχει τις ερμηνείες του και τις εμπειρίες του σχετικά με την ιστορία, τον πολιτισμό, το δίκαιο, την πολιτική και τους συνεταιρισμούς. Δεν μπορεί κανείς να υποθέσει ότι όλοι αξιολογούν την επίδραση των θεσμικών στοιχείων στις συνεταιριστικές επιδόσεις με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις χώρες. Ακόμη και μεταξύ των εθνικών εμπειρογνομώνων, επικρατούσαν αποκλίνουσες απόψεις σχετικά με τον αντίκτυπο των διαφόρων διαστάσεων του θεσμικού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς. Μπορεί εύκολα να υπάρξει μια προκατάληψη, λόγω του ότι, για παράδειγμα, κάποιος με νομική κατάρτιση εξετάζει διαφορετικά μια θεσμική διάσταση από ό,τι κάποιος με οικονομική κατάρτιση.

“ Δεν υπάρχουν συγκρίσιμες πληροφορίες για τη νομοθεσία, τις φορολογικές ρυθμίσεις ή/και τους σχετικούς ιστορικούς και κοινωνικο-πολιτισμικούς παράγοντες για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις. ”

Δεν αποτελεί έκπληξη το ότι δεν υπάρχει μια παγκόσμια βάση δεδομένων για τις διαστάσεις του θεσμικού πλαισίου για τους συνεταιρισμούς. Δεν υπάρχουν συγκρίσιμες πληροφορίες για τη νομοθεσία, τις φορολογικές ρυθμίσεις ή/και τους σχετικούς ιστορικούς και κοινωνικο-πολιτισμικούς παράγοντες για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Η πρακτική επίπτωση των οικονομικών, φορολογικών και νομικών πτυχών και των μέτρων πολιτικής για συνεταιριστικές επιχειρήσεις δεν έχουν ποτέ συστηματικά μελετηθεί και συγκριθεί. Και κατά πάσα πιθανότητα για σοβαρό λόγο: θα ήταν απαραίτητο να ληφθεί υπόψη μια τεράστια ποικιλία θεμάτων, που σχετίζονται με διαφορετικούς τύπους συνεταιρισμών εντός και μεταξύ των χωρών. Θα πρέπει κανείς να διακρίνει μεταξύ νεοσύστατων επιχειρήσεων και ώριμων συνεταιρισμών, μεταξύ συνεταιρισμών καταναλωτών, παραγωγών και

εργαζομένων, μεταξύ χρηματοπιστωτικών,¹⁰ γεωργικών,¹¹ ή συνεταιρισμών για την υγεία, μεταξύ μικρών, μεσαίων και μεγάλων συνεταιρισμών, μεταξύ τοπικών, περιφερειακών ή παγκόσμιων συνεταιρισμών, πολλαπλού σκοπού συνεταιρισμών, κλπ., κλπ. Για παράδειγμα, «εξειδικευμένοι» συνεταιρισμοί - μεγάλοι διακρατικοί και διεθνείς συνεταιρισμοί, όπως περιλαμβάνονται στο Παγκόσμιο Συνεταιριστικό Παρατηρητήριο (2015) - ή συνεταιρισμοί που ενεργούν ως εταιρείες συμμετοχών, προφανώς αντιμετωπίζουν διαφορετικά θέματα και έχουν διαφορετικές θεσμικές ανάγκες από μικρούς, νεοσύστατους ή/και περιφερειακούς συνεταιρισμούς.

Στη μελέτη αυτή, έχουμε επιλέξει ένα συνδυασμό μικρο-και μακρο θεώρησης. Παρουσιάζουμε πρώτα τα συνοπτικά ευρήματα της δικής μας αξιολόγησης των σημαντικών στοιχείων της συνεταιριστικής νομοθεσίας σε 33 χώρες.¹² Στη συνέχεια, παρουσιάζουμε έναν προσεγγιστικό δείκτη συνεταιριστικής επίδοσης ή την θέση στην αγορά των συνεταιρισμών σε αυτές τις 33 χώρες. Στη συνέχεια, ερευνούμε αν η προσέγγιση της συνεταιριστικής επίδοσης παρουσιάζει στατιστική συσχέτιση με τους συνολικούς διαθέσιμους δείκτες για το θεσμικό περιβάλλον. Εύλογες εξηγήσεις θα συζητηθούν για την πραγματική (απουσία) σχέσης μεταξύ θεσμικών δεικτών και συνεταιριστικών επιδόσεων. Αυτή η προσέγγιση βασίζεται στην λογική υπόθεση ότι το συνολικό θεσμικό περιβάλλον επηρεάζει επίσης τις επιδόσεις των συνεταιρισμών. Όπως όλες οι άλλες επιχειρήσεις, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις δεν μπορούν να ιδρυθούν ή να ευδοκιμήσουν σε ένα δυσμενές θεσμικό πλαίσιο.

5.1 Προσεγγιστική αξιολόγηση του θεσμικού περιβάλλοντος

Δεδομένου ότι δεν είναι διαθέσιμη καμιά εκτίμηση των επιπτώσεων του θεσμικού περιβάλλοντος στην πραγματική επίδοση των συνεταιρισμών και λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις από τους εμπειρογνώμονες, αποφασίσαμε να διεξαγάγουμε δική μας έρευνα γραφείου για μια σειρά γενικών συνεταιριστικών παραμέτρων ως πιλοτικό πρόγραμμα. Μια χρήσιμη πηγή ήταν το Διεθνές Εγχειρίδιο Συνεταιριστικής Νομοθεσίας (International Handbook of Co-operative Law) (Cracogna, Fici and Henrÿ, 2013). Αυτό το βιβλίο περιέχει εκτενή περιγραφή της συνεταιριστικής νομοθεσίας σε 33 χώρες σε διαφορετικές ηπείρους (βλέπε υποσημείωση 12).

“ερευνούμε αν η προσέγγιση της συνεταιριστικής επίδοσης παρουσιάζει στατιστική συσχέτιση με τους συνολικούς διαθέσιμους δείκτες για το θεσμικό περιβάλλον”

¹⁰ Ο Groeneveld (2015) παρουσιάζει μια λεπτομερή επισκόπηση της ιστορίας, θέσης στην αγορά, και ευκαιριών των χρηματοοικονομικών συνεταιρισμών σε όλο τον κόσμο.

¹¹ Στην πραγματικότητα, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί μπορούν να υποδιαιρεθούν περαιτέρω σε προμηθευτικούς συνεταιρισμούς, συνεταιρισμούς μάρκετινγκ, συνεταιρισμούς διαπραγμάτευσης, και συνεταιρισμούς υπηρεσιών (Carr et al., 2008).

¹² Το Εγχειρίδιο Συνεταιριστικής Νομοθεσίας (Cracogna, Fici and Henrÿ, 2013) περιέχει μια περιγραφή της συνεταιριστικής νομοθεσίας σε 33 χώρες. Οι χώρες είναι Αργεντινή, Αυστρία, Αυστραλία, Βέλγιο, Βραζιλία, Καναδάς, Χιλή, Κίνα, Κολομβία, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ινδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ιαπωνία, Κορέα (Δημοκρατία της), Μεξικό, Ολλανδία, Νορβηγία, Περου, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρωσική Ομοσπονδία, Νότια Αφρική, Ισπανία, Σουηδία, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες και Ουρουγουάη.

Έχουμε εξονυχιστικά εξετάσει όλα τα κεφάλαια της εθνικής συνεταιριστικής νομοθεσίας, με επίκεντρο τέσσερις ειδικές συνεταιριστικές πλευρές (βλέπε παραρτήματα I-IV):

- a. Ιδιότητα του μέλους
- b. Φορολογική μεταχείριση
- c. Συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών
- d. Πτυχές της διακυβέρνησης

Έχουμε προσπαθήσει να συμπυκνώσουμε τα κύρια χαρακτηριστικά αυτών των τεσσάρων πλευρών για κάθε χώρα σε ένα κελί πίνακα. Αν και αυτή η άσκηση ήταν σίγουρα χρήσιμη και ενδιαφέρουσα, εμείς αμέσως συνειδητοποιήσαμε ότι αυτή η προσέγγιση δεν θα απέδιδε ούτε τον ελάχιστο κοινό τόπο, εκτός από τις αναρίθμητες διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των χωρών. Μόνο ένα παράδειγμα: ο ελάχιστος αριθμός μελών που απαιτείται για την ίδρυση ενός συνεταιρισμού, κυμαίνεται μεταξύ 2 και 50 για τις 33 εξεταζόμενες χώρες. Άραγε, από μόνο του αυτό το χαρακτηριστικό εμποδίζει ή διεγείρει τη συνεταιριστική ανάπτυξη; Η μόνη σωστή, αλλά ίσως μη ικανοποιητική απάντηση θα ήταν ότι αυτό εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από όλα τα άλλα στοιχεία του ευνοϊκού περιβάλλοντος. Αυτή η απάντηση ισχύει για σχεδόν κάθε συνεταιριστικό στοιχείο στα Παραρτήματα. Ο αναγνώστης μπορεί να παρατηρήσει πολλές άλλες διαφορές μεταξύ χωρών και στοιχείων: η συνεταιριστική νομοθεσία διαφέρει από πολλές απόψεις. Όχι μόνο το ιστορικό πλαίσιο ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό, αλλά οι νόμοι είναι γραμμένοι με ευρύ ή στενό πνεύμα, με ανεκτικό ή περιοριστικό τρόπο, μέσω συνταγών ή μέσω αρχών που πρέπει να εφαρμόζονται με διακριτική ευχέρεια.

« οι νόμοι είναι γραμμένοι με ευρύ ή στενό πνεύμα, με ανεκτικό ή περιοριστικό τρόπο, μέσω συνταγών ή μέσω αρχών που πρέπει να εφαρμόζονται με διακριτική ευχέρεια.»

Αυτά τα παραδείγματα δείχνουν ότι η περίληψή μας στα Παραρτήματα απέχει πολύ από το να είναι πλήρης. Κάθε κελί στους πίνακες απαιτεί πράγματι μια εκτενή υποσημείωση, για να δοθούν με λεπτομέρεια οι εξαιρέσεις ή/και διορθώσεις στη γενική εικόνα. Τα ποιοτικά ευρήματα είναι δύσκολο να εκτιμηθούν και να προσφέρουν δυνατότητες για διακριτικές συγκρίσεις ή ταξινομήσεις. Ως εκ τούτου, δεν προσπαθήσαμε να δώσουμε σε κάθε χώρα για κάθε διάσταση μια βαθμολογία. Η «μετάφραση» των περιγραφών σε αριθμητική βαθμολογία για να εκτιμηθεί κατά πόσον ένα μεμονωμένο στοιχείο της συνεταιριστικής νομοθεσίας είναι ωφέλιμο, ουδέτερο, ή επιζήμιο για το ευνοϊκό περιβάλλον των συνεταιρισμών δεν έχει νόημα.

Η βαθμολόγηση θα ήταν ένα πολύ υποκειμενικό θέμα. Ακόμα πιο προβληματικό θα ήταν το γεγονός ότι αυτή η άσκηση σίγουρα δεν θα ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα. Έχουμε διαβάσει πολλά όμορφα λόγια στο χαρτί, αλλά αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα κάτι σχετικά με τις επιπτώσεις στην πραγματικότητα. Ένας άλλος λόγος είναι ότι η έννοια της «συνεταιριστικής νομοθεσίας» στο Εγχειρίδιο για την Συνεταιριστική Νομοθεσία περιορίζεται απλώς στα οργανωτικά στοιχεία (και στα φορολογικά). Θα πρέπει όμως να εξετάζονται και όλα τα άλλα στοιχεία του νομικού πλαισίου των χωρών. Παρ' όλα αυτά, η ανάλυσή μας προσφέρει μια καλή αφετηρία για συζητήσεις μεταξύ της Συμμαχίας, εθνικού επιπέδου συνεταιριστικών οργανώσεων, ομοσπονδιών, και φορέων χάραξης πολιτικής και ρυθμίσεων στις αντίστοιχες χώρες.

Οι προηγούμενες παρατηρήσεις αφορούν το χάσμα μεταξύ της αξιολόγησης βάσει του νόμου και της κατάστασης που επικρατεί στην πραγματικότητα. Αυτό που φαίνεται σωστό και καλό στα χαρτιά μπορεί να μην είναι αυτό που συμβαίνει στην πράξη και το αντίστροφο. Θα μπορούσε επίσης να υποστηριχθεί ότι η ύπαρξη συνεταιριστικής νομοθεσίας και ρυθμίσεων δεν αποτελεί εγγύηση για την προώθηση της δημιουργίας ή/και της ανάπτυξης των συνεταιρισμών (και η απουσία της δεν εμποδίζει αυτόματα την εμφάνιση και την περαιτέρω ανάπτυξη των συνεταιρισμών). Πολλά παραδείγματα έρχονται στο νου, που υποστηρίζουν τη δήλωση αυτή. Ο Van Dijk (2009) υποστηρίζει ότι στη Νότια Αφρική, θεσπίστηκαν δύο νόμοι για χρηματοπιστωτικούς συνεταιρισμούς με διεθνή υποστήριξη, αλλά εξακολουθεί να μην υπάρχει συνεταιριστική τράπεζα. Ούτε ένας χρηματοπιστωτικός συνεταιρισμός που ιδρύθηκε με ουσιαστική πολιτική, οικονομική και τεχνική υποστήριξη, δεν ήταν σε θέση να εξελιχθεί σε ένα βιώσιμο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Προφανώς, ένας ή περισσότεροι - άγνωστοι - παράγοντες τους εμπόδισαν να είναι επιτυχημένοι και βιώσιμοι. Ένα αντίθετο παράδειγμα είναι η Δανία, η οποία έχει μια πολύ μεγάλη συνεταιριστική ιστορία. Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί της Δανίας έχουν ένα υψηλό μερίδιο αγοράς της τάξης του 65 τοις εκατό, αλλά η Δανία δεν έχει συνεταιριστικό νόμο (Pygkønen et al., 2012). Το τρίτο παράδειγμα είναι η Κίνα. Η κινεζική συνεταιριστική νομοθεσία φαίνεται πολύ φιλική για τους σχεδόν 1 εκατομμύριο γεωργικούς συνεταιρισμούς της χώρας για τους οποίους η χώρα υπερηφανεύεται. Ωστόσο, ο Xiaoshan (2013) προειδοποιεί ότι τα δεδομένα που σχετίζονται με την ανάπτυξη των εξειδικευμένων αγροτικών συνεταιρισμών στην Κίνα θα πρέπει να αναλυθούν και να κριθούν ρεαλιστικά, δεδομένου ότι είναι σημαντικό να μην υπερεκτιμούν την πραγματική κινητήρια δύναμη, που οι συνεταιρισμοί παρέχουν στους γεωργούς. Εμπειρογνώμονες των οποίων ζητήθηκε η γνώμη, δήλωσαν ότι μόνο 40-50 τοις εκατό αυτών των συνεταιρισμών είναι πραγματικά ενεργοί, ως επιχειρήσεις. Σε ορισμένες επαρχίες, η απόδοση των τοπικών δημοσίων υπαλλήλων αξιολογείται με βάση τον αριθμό των νεοσύστατου γεωργικών συνεταιρισμών στην περιφέρειά τους. Επιπλέον, τα δημοκρατικά δικαιώματα των μελών είναι γενικά μάλλον περιορισμένα και γίνεται διάκριση μεταξύ του «πυρήνα» και των «κοινών» μελών.

“ Αυτό που φαίνεται σωστό και καλό στα χαρτιά μπορεί να μην είναι αυτό που συμβαίνει στην πράξη και το αντίστροφο ”

Η Ισπανία επίσης αξίζει να αναφερθεί. Έχουμε παρατηρήσει ότι κάθε περιοχή στην Ισπανία έχει τη δική της συνεταιριστική νομοθεσία και οι συνεταιρισμοί δεν επιτρέπεται να λειτουργούν σε γειτονικές περιοχές.

5.2 Παγκόσμια βάση δεδομένων για τους συνεταιρισμούς

5.2.1 Παγκόσμια Απογραφή για Συνεταιρισμούς

Για την παρούσα προπαρασκευαστική μελέτη, έχουμε πραγματοποιήσει εκτεταμένη έρευνα γραφείου για να βρεθούν ήδη υπάρχοντα, άμεσα διαθέσιμα δεδομένα. Αποφύγαμε να συνθέσουμε νέες βάσεις δεδομένων. Από αυτή την άποψη, έχουμε εντοπίσει την Παγκόσμια Απογραφή για Συνεταιρισμών (Global Census on Co-operatives UNDESA, 2014), ως την πιο ολοκληρωμένη βάση δεδομένων για τους συνεταιρισμούς σήμερα. Η Απογραφή έχει συλλέξει δεδομένα που διατίθενται σε εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, εμπορικά επιμελητήρια, υπουργεία και τις υπηρεσίες, υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών, παγκόσμιες ερευνητικές στατιστικές βάσεις δεδομένων, κ.λπ. Αυτή η βάση δεδομένων είναι μια καταμέτρηση όσο το δυνατόν περισσότερων συνεταιρισμών, σε όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες, ανεξάρτητα από τον τομέα ή τη συμμετοχή τους σε περιφερειακή / παγκόσμια ένωση. Η Απογραφή καλύπτει 145 χώρες με 2,6 εκατ. συνεταιρισμούς. Η συλλογή των δεδομένων αντιμετώπισε μεγάλες ποιοτικές διαφορές στις εθνικές πηγές πληροφοριών σχετικά με τους συνεταιρισμούς.

Παρά τις προσπάθειες να συγκεντρωθούν συγκρίσιμα δεδομένα ικανοποιητικής ποιότητας, αυτή η βάση δεδομένων έχει μερικές μεθοδολογικές αδυναμίες, π.χ.:

- Μια γρήγορη εξέταση δείχνει ότι η βάση δεδομένων δεν είναι εξαντλητική, λόγω της έλλειψης δημόσια διαθέσιμων δεδομένων.
- Δεν ήταν δυνατό να ελεγχθεί εάν όλοι οι περιλαμβανόμενοι συνεταιρισμοί σχηματίζονται εθελοντικά από τα μέλη.
- Η βάση δεδομένων περιλαμβάνει επίσης οικονομικά αδρανείς συνεταιρισμούς.
- Ορισμένες εκτιμήσεις μεγεθών βασίζονται σε στοιχεία από υπουργεία ή/και εθνικές ενώσεις συνεταιρισμών
- Είναι πιθανό να υπάρχει κάποιος βαθμός διπλής καταμέτρησης σε διάφορους τομείς.
- Στοιχεία σχετικά με τα ετήσια ακαθάριστα έσοδα είναι ελλιπή.
- Η Απογραφή φαίνεται να αναμιγνύει μέλη και πελάτες σε ορισμένες περιπτώσεις.
- Δεν περιλήφθηκαν τα μέλη των αλληλασφαλιστικών ταμείων.
- Τα ταμεία αλληλασφάλισης δεν περιλαμβάνονται για όλες τις χώρες (λόγω των διαφορών των εθνικών ορισμών).¹³
- Η Απογραφή δεν περιλαμβάνει τα μέλη-εργαζόμενους, που σε πολλές χώρες κατατάσσονται στους αυτοαπασχολούμενους και δεν περιλαμβάνει τα μέλη-παραγωγούς στους παραγωγικούς συνεταιρισμούς.

¹³ Δεν επιθυμούμε να εμπλακούμε στη συζήτηση σχετικά με το αν τα ταμεία αλληλασφάλισης πρέπει να θεωρούνται ως συνεταιρισμοί ή όχι (Atherton et al., 2012).

Αναγνωρίζοντας αυτές τις αδυναμίες, αυτή η απογραφή μεγάλης κλίμακας συνιστά την πιο πλήρη βάση δεδομένων για τους συνεταιρισμούς μέχρι στιγμής. Εκτιμά ότι πάνω από 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι είναι μέλη και πελάτες των συνεταιρισμών. Πρόσθετοι υπολογισμοί υποδηλώνουν ότι το ένα έκτο του παγκόσμιου πληθυσμού είναι μέλη ή πελάτες ενός συνεταιρισμού. Η Απογραφή υπολογίζει ότι όλοι οι συνεταιρισμοί στον κόσμο παράγουν τουλάχιστον 3 τρισεκατομμύρια US \$ σε ετήσια έσοδα κατά τη διάρκεια του πιο πρόσφατου έτους για το οποίο υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία. Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή είναι μια άκρως συντηρητική εκτίμηση λόγω της απουσίας των στοιχείων εσόδων για πολλούς συνεταιρισμούς.

“ πάνω από 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι είναι μέλη και πελάτες των συνεταιρισμών.”

Τα δεδομένα που συλλέγονται σχετικά με τον αριθμό και την ποικιλία των συνεταιρισμών δεν είναι πολύ κατατοπιστικά καθατά. Αυτό που έχει σημασία είναι η σχετική θέση των συνεταιρισμών στην οικονομία / χώρα. Για να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος και το μέγεθος του συνεταιριστικού τομέα σε επιμέρους χώρες, τρεις σημαντικές σχέσεις μπορούν να προκύψουν από την Απογραφή. Πρώτον, υπολογίζεται ο αριθμός των μελών όλων των περιλαμβανόμενων συνεταιρισμών σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό. Η αναλογία αυτή μπορεί να ερμηνευθεί ως ένας πολύ προσεγγιστικός δείκτης της αντιληπτής προστιθέμενης αξίας των συνεταιρισμών για τα μέλη (ή ως γενική δημοφιλία των συνεταιρισμών). Στην πραγματικότητα είναι μια προσέγγιση για την εθνική ένταση συμμετοχής των μελών. Η δεύτερη σχέση είναι η συνεταιριστική απασχόληση διαιρούμενη με τον συνολικό πληθυσμό. Η τρίτη σχέση δηλώνει τα ετήσια ακαθάριστα έσοδα όλων των συνεταιρισμών σε μια χώρα σε σχέση με το ΑΕΠ της χώρας. Αυτό μπορεί να ερμηνευθεί ως μια χονδροειδής προσέγγιση για τη συνολική οικονομική επίδοση - ή γενικά το μερίδιο αγοράς - των συνεταιρισμών σε μια χώρα.

Στην εμπειρική μας ανάλυση, θα χρησιμοποιήσουμε τον Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας (εφεξής CEI) ως κατά προσέγγιση εκτίμηση για τη συνολική συνεταιριστική επίδοση και ανάπτυξη κατά χώρα.¹⁴ Ο δείκτης βασίζεται σε ένα σταθμισμένο μέσο όρο των τριών σχέσεων που αναφέρθηκαν από την απογραφή. Εμείς συνειδητοποιούμε ότι η προσέγγιση αυτή δεν ανταποκρίνεται σε πολλές άλλες πτυχές της συνολικής συνεταιριστικής επίδοσης (βλέπε Σχήμα 1). Η επιλογή μας στηρίζεται, ωστόσο, στα επιχειρήματα που προέβαλαν οι Soboh et al. (2009) και ακολουθούν την προσέγγιση των Brussels et al. (2014). Ένας λόγος για τον οποίο αποφεύγουμε να προσπαθούμε να μετρήσουμε τις επιδόσεις των συνεταιρισμών σε πολλούς στόχους είναι ότι αυτή η προσέγγιση μπορεί να αναπτυχθεί μόνο όταν αναλύεται ένας συγκεκριμένος συνεταιρισμός.

“ θα χρησιμοποιήσουμε τον Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας ως κατά προσέγγιση εκτίμηση για τη συνολική συνεταιριστική επίδοση και ανάπτυξη κατά χώρα.”

¹⁴ Οι Gijssels et al. και Bussels (2012a) έχουν καταστήσει λειτουργικό το ζήτημα της συνεταιριστικής επίδοσης, ως την τάση συνεργασίας, μετρούμενη σε σχέση με την ένταση συμμετοχής του αριθμού των μελών των γεωργικών συνεταιρισμών και των οργανώσεων παραγωγών.

Ωστόσο, αυτή η μεθοδολογική εξέταση αναπτύσσει ένα πλαίσιο το οποίο πρέπει να εφαρμόζεται σε πολλούς συνεταιρισμούς σε διάφορους τομείς και χώρες ταυτόχρονα. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι η πολλαπλή αντικειμενική προσέγγιση είναι προβληματική από την άποψη της μέτρησης της επίδοσης σε μικρο-επίπεδο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αυτή η έκθεση λαμβάνει υπόψη μόνο μία διάσταση για τη συνεταιριστική επίδοση.

Αν και ο CEI αντικατοπτρίζει την τρέχουσα κατάσταση, πρέπει κανείς να συνειδητοποιήσει ότι είναι το αποτέλεσμα πολλών εξελίξεων και θεσμών από το πρόσφατο ή μακρινό παρελθόν. Ωστόσο, το ίδιο ισχύει και για τις περισσότερες διαστάσεις του τρέχοντος ευνοϊκού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς. Αυτές σχηματίζονται επίσης επί μακρό χρονικό διάστημα. Ένα άλλο κοινό χαρακτηριστικό είναι ότι ο CEI και οι παράγοντες του ευνοϊκού περιβάλλοντος τείνουν να αλλάζουν πολύ αργά με την πάροδο του χρόνου.

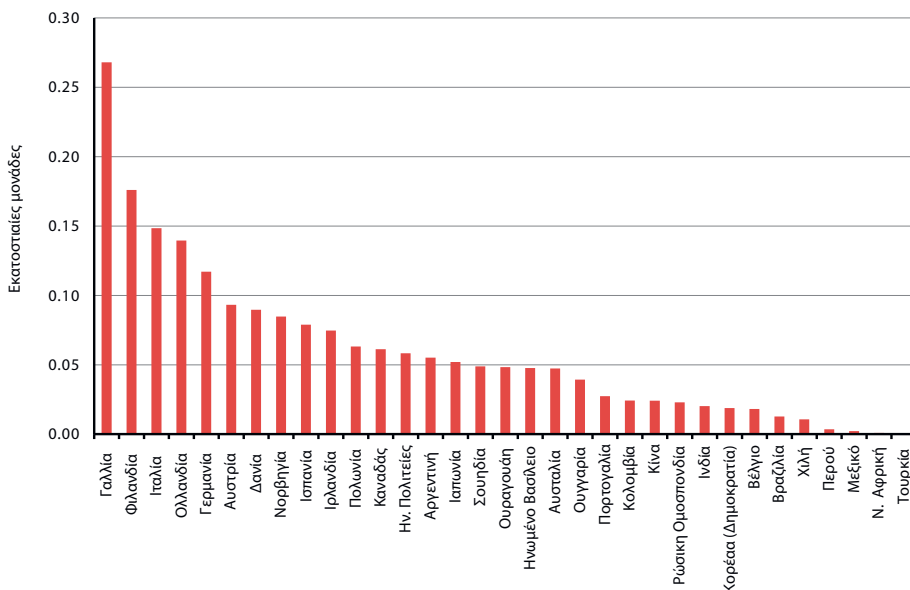
Το Διάγραμμα 2 εμφανίζει τον CEI για 33 χώρες σε διαφορετικές ηπείρους. Η Γαλλία ξεχωρίζει σαφώς με αριθμητική τιμή περίπου 0,3, ακολουθούμενη σε απόσταση από Φινλανδία, την Ιταλία και την Ολλανδία. Στο δείγμα μας, η Νότιος Αφρική και η Τουρκία έχουν το χαμηλότερο CEI (0,001). Το Διάγραμμα δείχνει επίσης ότι οι Ευρωπαϊκές χώρες κυριαρχούν στην πρώτη δεκάδα των πιο συνεταιριστικά αναπτυγμένων οικονομιών του δείγματος. Αυτό αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό το γεγονός ότι η Ευρώπη υπήρξε η γενέτειρα των σύγχρονων συνεταιρισμών. Ωστόσο, θα ήταν λάθος να συμπεράνουμε, ότι η σημασία των συνεταιρισμών σε χώρες με χαμηλό CEI είναι πολύ περιορισμένη. Πολλοί μικροί συνεταιρισμοί θα μπορούσαν να είναι πολύ πιο σημαντικοί από ό,τι ένα χαμηλό CEI φαίνεται να υποδεικνύει, επειδή θα μπορούσαν στην πραγματικότητα να φτάσουν μερικούς από τους φτωχότερους και πιο απομονωμένους ανθρώπους σε διάφορες χώρες και να έχουν σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις για τα μέλη τους. Αυτό ισχύει σε κάθε περίπτωση για τις πιστωτικές ενώσεις στη Λατινική Αμερική.¹⁵ Ένα χαμηλό CEI δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει χώρος ούτε για συνεταιρισμούς. Αντίθετα, ένας χαμηλός CEI μπορούσε να σηματοδοτήσει ένα μεγάλο δυναμικό για τους συνεταιρισμούς, ή ισοδύναμα, μεγάλες ανεκπλήρωτες ανάγκες στην κοινωνία. Συνεπώς, απαιτείται περαιτέρω έρευνα για να αποκαλυφθούν οι λόγοι για ένα χαμηλό CEI σε συγκεκριμένες χώρες. Ας υποθέσουμε ότι η κυβέρνηση δεν υποστηρίζει πραγματικά τον συνεταιριστικό τομέα στη χώρα X με χαμηλό CEI. Μπορεί να αναμένεται ότι δεν υπάρχει ισχυρό λόμπι υπέρ των συνεταιρισμών στη χώρα X. Ή, η πίεση στην κυβέρνηση για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών μέτρων πολιτικής υπέρ των συνεταιρισμών θα είναι επίσης περιορισμένη. Για να βγούμε από αυτόν τον φαύλο κύκλο, απαιτείται ανοιχτός διάλογος και πολιτική βούληση να δημιουργηθεί νομικός χώρος για τους συνεταιρισμούς.

“Ένας χαμηλός CEI μπορούσε να σηματοδοτήσει ένα μεγάλο δυναμικό για τους συνεταιρισμούς, ή ισοδύναμα, μεγάλες ανεκπλήρωτες ανάγκες στην κοινωνία”

¹⁵ Οι πιστωτικές ενώσεις στη Λατινική Αμερική τείνουν, για παράδειγμα, να είναι μικρότερες και, ακόμη περισσότερο, προσανατολισμένες σε τοπικό επίπεδο σε σχέση με τη Βόρεια Αμερική. Επίσης, δίδουν μεγαλύτερη έμφαση στην κοινωνική αποστολή τους και έχουν σημαντικό ρόλο στην επέκταση της διαθέσιμης πρόσβασης σε πληθυσμούς που προηγουμένως δεν είχαν τραπεζική εξυπηρέτηση ή ήταν περιορισμένη η εξυπηρέτησή τους (Oliver Wyman, 2014).

Αλλιώς, αυτό το πρόβλημα της κότας και του αυγού δεν πρόκειται ποτέ να λυθεί και θα μπορούσαν ορισμένες ομάδες του πληθυσμού να εμποδιστούν να βρουν μια πιθανή λύση για τα κοινωνικά ή οικονομικά τους προβλήματα.

Διάγραμμα 2 Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας για 33 χώρες

Πηγή: UNDESA (2014)

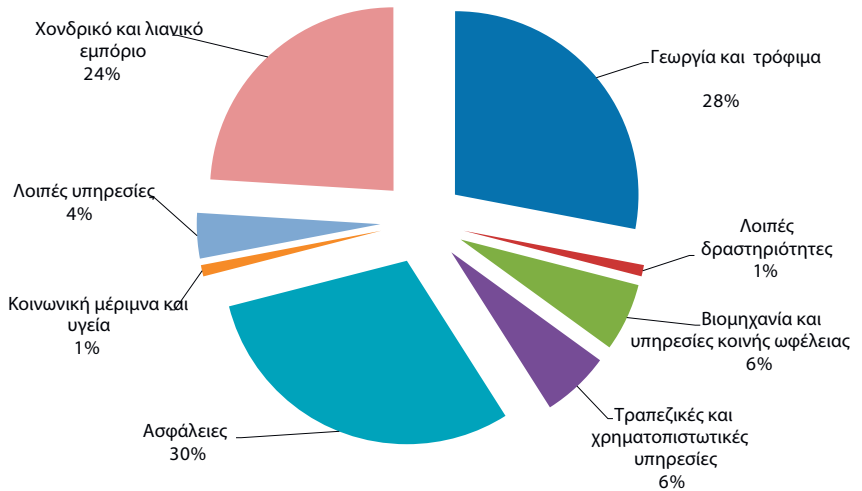
5.2.2 Παγκόσμιος Συνεταιριστικός Παρατηρητής

Μια άλλη παγκόσμια πηγή δεδομένων για τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι ο Παγκόσμιος Συνεταιριστικός Παρατηρητής (WCM, 2015), ο οποίος περιέχει τα δεδομένα 1.658 συνεταιριστικών επιχειρήσεων σε 76 χώρες με κύκλο εργασιών άνω των 100 εκατομμυρίων US \$ από διάφορες πηγές.¹⁶ Ο WCM είναι μια πρωτοβουλία της Συμμαχίας με την επιστημονική υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Έρευνας για τις Συνεταιριστικές και τις Κοινωνικές επιχειρήσεις (Euricse). Σε σύγκριση με την Απογραφή, την ποιότητα και την συγκρισιμότητα των δεδομένων, ο WCM είναι καλύτερος, αλλά καλύπτει κυρίως μεγάλους συνεταιρισμούς και οι ταξινομήσεις που παρουσιάζονται είναι μόνο οικονομικής φύσεως. Ως εκ τούτου, ο WCM είναι λιγότερο κατάλληλος για τους σκοπούς μας. Τα αλληλασφαλιστικά ταμεία είναι μακράν η μεγαλύτερη κατηγορία στο WCM (30 τοις εκατό), ακολουθούμενη από μεγάλους συνεταιρισμούς γεωργικούς και τροφίμων και συνεταιρισμούς χονδρικής πώλησης (28 και 24 τοις εκατό, αντίστοιχα).

¹⁶ Το μέγεθος προσεγγίζεται από τον κύκλο εργασιών, ο οποίος ορίζεται ως το εισόδημα που δημιουργείται από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες που διεξάγονται από μια συνεταιριστική επιχείρηση. Για τα αλληλασφαλιστικά ταμεία και τις συνεταιριστικές ασφαλιστικές οργανώσεις, ο κύκλος εργασιών εκφράζεται από το εισόδημα των ασφαλιστρών. Για τις συνεταιριστικές τράπεζες, ο κύκλος εργασιών προσεγγίζεται από τα καθαρά έσοδα από τόκους, δηλαδή τη διαφορά μεταξύ εσόδων από τόκους και εξόδων από τόκους.

Οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί αντιπροσωπεύουν το 6 τοις εκατό των συνεταιριστικών επιχειρήσεων στο WCM. Η πλήρης κατανομή των μεγάλων συνεταιρισμών στους οικονομικούς τομείς εμφανίζεται στο Διάγραμμα 3.

Διάγραμμα 3. Μεγάλοι συνεταιρισμοί ανά τομέα Δραστηριότητας

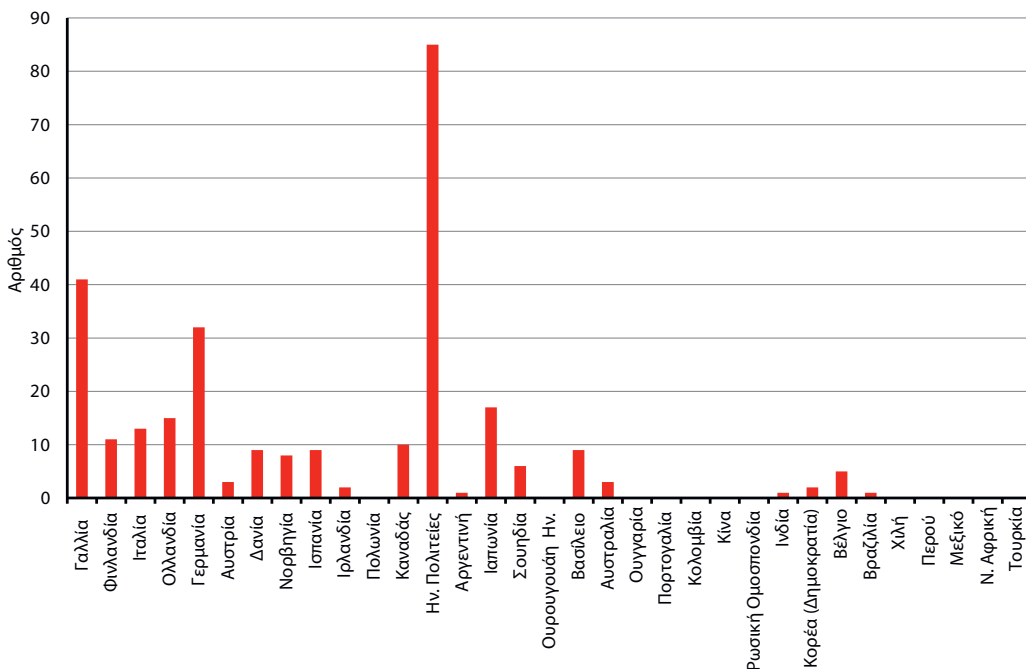

Πηγή: Παγκόσμιος Συνεταιριστικός Παρατηρητής (2015). Τα δεδομένα αφορούν τους συνεταιρισμούς με κύκλο εργασιών άνω των 100 εκατομμυρίων δολαρίων.

Το Διάγραμμα 4 δείχνει τον αριθμό των μεγάλων συνεταιρισμών στις 33 χώρες που εξετάζονται. Μπορεί κανείς να παρατηρήσει μια εξαιρετικά ασύμμετρη κατανομή. Δεν υπάρχουν μεγάλοι συνεταιρισμοί σε πολλές χώρες του δείγματός μας. Αυτό επιβεβαιώνει ότι συγκρίσεις μεταξύ των συνεταιρισμών σε διάφορες χώρες απαιτεί μεγάλη προσοχή. Φυσικά, το μέγεθος των συνεταιρισμών δεν συνιστά από μόνο του πληροφορία σχετικά με την προστιθέμενη αξία ή/και τη σημασία τους για τα μέλη τους, δεδομένου ότι πολλοί από αυτούς εξυπηρετούν επίσης και μη μέλη. Επιπλέον, τα θέματα των μεγάλων συνεταιρισμών προφανώς διαφέρουν από εκείνα των μικρών, των περισσότερο τοπικά προσανατολισμένων συνεταιρισμών. Για παράδειγμα, καθώς οι συνεταιρισμοί μεγαλώνουν, η πιθανότητα να συμμετέχουν πραγματικά ενεργά στη διακυβέρνηση τους είναι περιορισμένη για τα μέλη και η πλειοψηφία των μελών μπορεί να αισθάνονται ότι έχουν αποκλειστεί (Masuda et al., 2015). Αυτό επιβεβαιώνει την προηγούμενη παρατήρησή μας ότι δεν μπορεί κανείς να χρησιμοποιεί το ίδιο μέτρο για κάθε είδους συνεταιρισμό και για κάθε χώρα.

“δεν μπορεί κανείς να χρησιμοποιεί το ίδιο μέτρο για κάθε είδους συνεταιρισμό και για κάθε χώρα”

Διάγραμμα 4. Αριθμός συνεταιρισμών που ανήκουν στους 300 μεγαλύτερους συνεταιρισμούς στον Παγκόσμιο Συνεταιριστικό Παρατηρητή (WCM)

Πηγή: Τα στοιχεία δόθηκαν από το Euricse και αφορούν το 2012. Οι κόκκινες στήλες δείχνουν τον αριθμό των συνεταιριστικών επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών άνω των 100 εκατομμυρίων US \$, που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων του WCM.

5.3 Παγκόσμιες βάσεις δεδομένων για το θεσμικό περιβάλλον

Έχουμε βρει διάφορες διεθνείς πηγές δεδομένων που περιέχουν πληροφορίες σχετικές με θεσμικό περιβάλλον (π.χ. κανόνες και αξίες) και θεσμικούς παράγοντες που διαμορφώνουν το ευνοϊκό ή δυσμενές περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς:

- Πολιτιστικούς Δείκτες Hofstede,
- Επιχειρηματικούς Δείκτες,
- Παγκόσμιους Δείκτες Διακυβέρνησης,
- Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς,
- Συντελεστή Gini,
- Δείκτη Δημοκρατίας.

Όλες αυτές οι πηγές δεδομένων είναι το αποτέλεσμα σχολαστικών προσπαθειών και ερευνών που διεξήχθησαν από δεκάδες εμπειρογνομήτων σε όλο τον κόσμο. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτές οι βάσεις δεδομένων συμπληρώνουν η μία την άλλη.

Συνολικά συνθέτουν μια πλήρη και αξιόπιστη εικόνα του συνολικού θεσμικού περιβάλλοντος στο οποίο οι συνεταιρισμοί διαφόρων χωρών – οφείλουν να – λειτουργούν. Για παράδειγμα, ο Επιχειρηματικός Δείκτης (Doing Business) της Παγκόσμιας Τράπεζας δεν περιλαμβάνει πτυχές, όπως η ασφάλεια, η μακροοικονομική σταθερότητα και η επικράτηση της δωροδοκίας και της διαφθοράς. Δείκτες για τα στοιχεία αυτά υπάρχουν όμως στις άλλες βάσεις δεδομένων που αναφέρθηκαν ανωτέρω. Ένα πλεονέκτημα αυτών των παγκόσμιων βάσεων δεδομένων είναι ότι είναι άμεσα διαθέσιμες και ενημερώνονται σε τακτικά χρονικά διαστήματα.

Έχουμε χρησιμοποιήσει πολλούς δείκτες για τις 33 υπό εξέταση χώρες από αυτές τις βάσεις δεδομένων. Οι συλλεγμένες δείκτες θα περιγραφούν στις ακόλουθες ενότητες οι οποίες έχουν παρόμοια δομή. Ξεκινούν με μια σύντομη εξήγηση του κάθε δείκτη στο πλαίσιο της υποτιθέμενης σχέσης της με το ευνοϊκό περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς. Εάν κριθεί σκόπιμο, παρουσιάζονται τα συνοπτικά στατιστικά στοιχεία. Κάθε ενότητα τονίζει την αναμενόμενη σχέση μεταξύ του δείκτη και της συνεταιριστικής επίδοσης. Προς επιβεβαίωση αν αυτές οι υποτιθέμενες σχέσεις υπάρχουν ή όχι, έχουμε υπολογίσει τους συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των δεικτών Συνεταιριστικής Οικονομίας και των δεικτών που συγκεντρώθηκαν για τις χώρες του δείγματος. Ευρήματα της έρευνας αποκαλύπτουν ότι οι αλλαγές σε ορισμένους δείκτες θα ασκήσουν θετική ή αρνητική επίδραση στο ευνοϊκό περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς.

“ Ευρήματα της έρευνας αποκαλύπτουν ότι οι αλλαγές σε ορισμένους δείκτες θα ασκήσουν θετική ή αρνητική επίδραση στο ευνοϊκό περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς

5.3.1 Δείκτες Hofstede και ο Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας

” Οι Hofstede et al. (2010) διακρίνουν έξι εθνικές πολιτισμικές διαστάσεις. Οι δείκτες αυτοί είναι εύκολα διαθέσιμοι από τη διεύθυνση www.geerthofstede.nl.

- 1. Απόσταση Ισχύος:** «ο βαθμός στον οποίο τα λιγότερο ισχυρά μέλη θεσμών και οργανισμών μέσα σε μια χώρα αναμένουν και αποδέχονται ότι η ισχύς κατανέμεται άνισα».
- 2. Αποφυγή Αβεβαιότητας:** «ο βαθμός στον οποίο τα μέλη μιας ομοειδούς πολιτισμικής ομάδας αισθάνονται ότι απειλούνται από αβέβαιες ή άγνωστες καταστάσεις».
- 3. Ατομικότητα** (έναντι του Κολλεκτιβισμού): «Ατομικότητα σημαίνει μια κοινωνία στην οποία οι δεσμοί μεταξύ των ατόμων είναι χαλαροί: ο καθένας αναμένεται να φροντίζει τον εαυτό του / της και μόνο της άμεσης οικογένειάς του. Κολλεκτιβισμός σημαίνει μια κοινωνία στην οποία οι άνθρωποι από τη γέννηση και μετά, ενσωματώνονται σε ισχυρές, συνεκτικές ομάδες, οι οποίες καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής των ανθρώπων συνεχίζουν να τους προστατεύουν με αντάλλαγμα την

αναντίρρητη υπακοή».

- 4. Αρρενωπότητα** (έναντι της θηλυκότητας): «η αρρενωπότητα αναφέρεται σε μια κοινωνία στην οποία οι ρόλοι του κοινωνικού φύλου είναι σαφώς διακριτοί: οι άρρενες θεωρούνται ότι είναι διεκδικητικοί, σκληροί, και επικεντρώνονται στην υλική επιτυχία. Οι γυναίκες θεωρείται ότι είναι πιο μετριοπαθείς, ήπιες, και ασχολούνται με την ποιότητα της ζωής. Η θηλυκότητα αναφέρεται σε μια κοινωνία στην οποία συμπίπτουν οι ρόλοι των κοινωνικών φύλων: Τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες υποτίθεται ότι είναι μετριοπαθείς, ήπιοι, και ασχολούνται με την ποιότητα της ζωής».
- 5. Μακροχρόνιος Προσανατολισμός** (έναντι Βραχυπρόθεσμου Προσανατολισμού): «ο Μακροχρόνιος Προσανατολισμός αναφέρεται στην προώθηση των αρετών προσανατολισμένη προς τις μελλοντικές απολαβές, ιδίως, επιμονή και λιτότητα. Ο αντίθετος πόλος του Βραχυπρόθεσμου Προσανατολισμού, ξεχωρίζει για την προώθηση των αρετών που σχετίζονται με το παρελθόν και το παρόν, κυρίως, σεβασμό στην παράδοση, τη διατήρηση της «εικόνας» και την εκπλήρωση κοινωνικών υποχρεώσεων».
- 6. Επιείκεια** (έναντι Αυστηρότητας): «Η Επιείκεια αναφέρεται σε μια κοινωνία που επιτρέπει σχετικά ελεύθερη ικανοποίηση των βασικών και φυσικών ανθρώπινων τάσεων που σχετίζονται με την απόλαυση της ζωής και τη διασκέδαση. Η Αυστηρότητα αναφέρεται σε μια κοινωνία που καταστέλλει την ικανοποίηση των αναγκών και την ρυθμίζει μέσω αυστηρών κοινωνικών κανόνων».

Ο Πίνακας 1 εξηγεί και συνοψίζει τις αναμενόμενες επιπτώσεις του κάθε δείκτη Hofstede σχετικά με τον CEI σε μια χώρα. Εδώ, απομακρυνόμαστε από άλλους θεσμικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις συνεταιριστικές επιδόσεις σε μια χώρα, φυσικά. Με άλλα λόγια, δεν σκιαγραφούμε μια σφαιρική εικόνα, αλλά παρουσιάζουμε μόνο μερικές αναλύσεις.

Πίνακας 1. Δείκτες Hofstede και αναμενόμενη συσχέτιση με τη συνεταιριστική επίδοση

Δείκτης	Αναμενόμενος αντίκτυπος στη συνεταιριστική επίδοση	Αναμενόμενη συσχέτιση
Απόσταση Ισχύος (PDI)	Ένας χαμηλός Δείκτης Απόστασης Ισχύος (PDI – Power Distance Indicator) θα οδηγήσει σε λιγότερο ιεραρχικές οργανώσεις, περισσότερη δημόσια συμμετοχή στην πολιτική, η οργανωτική επίδοση θα είναι υψηλότερη όταν η ηγεσία μετέχει σε μια λογική διαβουλευσεων με άλλους. Καθώς το κύριο χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών είναι η δημοκρατική δομή λήψης αποφάσεων και η πραγματική συμμετοχή των μελών στη λήψη αποφάσεων σχετικά με το ποια πορεία θα ακολουθήσουν, είναι αναμενόμενο ότι σε χώρες με χαμηλό PDI το συνεταιριστικό μοντέλο θα είναι πιο εύκολα προσβάσιμο από ό,τι σε χώρες με υψηλό PDI.	Αρνητική
Αποφυγή Αβεβαιότητας (UAI)	Ο Δείκτης Αποφυγής Αβεβαιότητας (UAI – Uncertainty Avoidance Indicator) αναφέρεται στην πιθανότητα των πολιτών να αυτο-οργανώνονται για το δικό τους συμφέρον ή το συμφέρον της κοινωνίας τους ή στη μεγαλύτερη προθυμία να εμπλακούν σε άγνωστα αντικείμενα (αν ο UAI είναι χαμηλός). Δεδομένου ότι οι συνεταιρισμοί είναι οικονομικές οργανώσεις αυτοβοήθειας, απαιτώντας υψηλή προσωπική ευθύνη και δέσμευση, είναι αναμενόμενο ότι ένας σχετικά μεγάλος συνεταιριστικός τομέας θα υπάρχει σε χώρες με χαμηλό UAI, παρά σε χώρες με υψηλό UAI. Αντιθέτως, μπορεί επίσης να υποστηριχθεί ότι σε χώρες με υψηλό UAI μπορεί να βρεθεί μεγαλύτερη κλίση προς συνεταιρισμούς, αφού οι συνεταιρισμοί σκοπεύουν να μειώσουν τους κινδύνους και παρέχουν στα μέλη μεγαλύτερη ασφάλεια στις πωλήσεις και λιγότερο ευμετάβλητο εισόδημα μέσω των δραστηριοτήτων της αγοράς.	Αρνητική
Ατομικισμός έναντι Κολλεκτιβισμού (IDV)	Χαμηλός δείκτης IDV συνεπάγεται μεγαλύτερη αλληλεγγύη στην ομάδα, ενώ μια υψηλή βαθμολογία συσχετίζεται με πλουραλιστικές κοινωνίες με αποκομμένα μεταξύ τους άτομα. Δεδομένου ότι η εσωτερική αλληλεγγύη της ομάδας αποτελεί προϋπόθεση για τους συνεταιρισμούς, είναι πιθανό ότι ένας χαμηλός IDV είναι θετικός για το μέγεθος του συνεταιριστικού τομέα.	Αρνητική
Αρρενωπότητα έναντι Θηλυκότητας (MAS)	Ένας χαμηλός δείκτης MAS προϋποθέτει ότι η αλληλεγγύη, φροντίδα για την ποιότητα της ζωής και συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις μοιράζονται ισομερώς από άνδρες και γυναίκες. Σε μια κοινωνία με υψηλό MAS, αυτά τα στοιχεία τυπικά είναι συνήθως σημαντικοί ρόλοι για τις γυναίκες, ενώ οι άνδρες είναι πιο επικεντρωμένοι στην υλική επιτυχία. Θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι, εφόσον οι συνεταιρισμοί βασίζονται στην αλληλεγγύη και την εθελοντική συμμετοχή, είναι πιο πιθανό να προσελκύουν περισσότερο (επίμονα) μέλη σε κοινωνίες με χαμηλό MAS. Οι συνεταιρισμοί μπορεί να είναι ιδιαίτερα ελκυστικοί σε κοινωνίες με υψηλό MAS εφ' όσον πραγματοποιούν αδιαμφισβήτητα οφέλη, αλλά σε περιόδους όπου τα συνεταιριστικά οφέλη δεν είναι σαφή, η συμμετοχή μπορεί πιο εύκολα να μειωθεί σε κοινωνίες με υψηλό MAS, από ό,τι σε κοινωνίες με χαμηλό MAS.	Αρνητική
Μακροπρόθεσμος Προσανατολισμός έναντι Βραχυπρόθεσμου Προσανατολισμού (LTO)	Ο προσανατολισμός στις μελλοντικές απολαβές σε κοινωνίες υψηλό LTO μπορεί να προωθήσει το ευνοϊκό περιβάλλον, δεδομένου ότι οι συνεταιρισμοί εγγενώς αγωνίζονται για μελλοντικές ανταμοιβές αντί βραχυπρόθεσμων κερδών. Ωστόσο, μια υψηλή βαθμολογία LTO φαίνεται επίσης να υπονοεί ότι οι πολίτες είναι λιγότερο πιθανό να κινητοποιηθούν για κοινωνικά ζητήματα και να επενδύσουν σε ακίνητα νωρίτερα από ό,τι σε αμοιβαία κεφάλαια. Αυτό φαίνεται να συγκροτείται με την συνεταιριστική συμπεριφορά.	Ασαφής
Επιείκεια έναντι Αυστηρότητας (IVR)	Σε χώρες με υψηλό IVR, οι πολίτες φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση για τις δικές τους ικανότητες, και αντιλαμβάνονται ότι έχουν τον έλεγχο της ζωής τους, και το θεσμικό πλαίσιο της χώρας είναι πιο χαλαρό. Αυτά τα είδη των πολιτών είναι πιο πιθανό να στραφούν στη συνεταιριστική επιχειρηματικότητα ως μια μορφή αυτοβοήθειας, αυτεθύννης, αυτελέγχου. Επιπλέον, μπορεί να αισθάνονται ότι υποστηρίζονται από ένα πιο φιλελεύθερο, λιγότερο αυστηρό και περιοριστικό νομικό πλαίσιο για την αυτο-οργάνωση και την συνεταιριστική επιχειρηματικότητα.	Θετική

Πηγή: Gijssels και Bussels (2012a), επιμέλεια.

Σημείωση: ο τίτλος «Αρνητική» ή «Θετική» στην τρίτη στήλη δηλώνει ότι μια υψηλή (χαμηλή) τιμή της μεταβλητής αναμένεται να είναι αρνητικά (θετικά) συσχετισμένη με τη συνεταιριστική επίδοση. Η συσχέτιση μεταξύ LTO και της συνεταιριστικής επίδοσης μπορεί να αναμένεται να είναι είτε θετική είτε αρνητική, και επομένως είναι χαρακτηρισμένη ως 'Ασαφής'.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τα συνοπτικά στατιστικά στοιχεία αυτών των πολιτιστικών δεικτών που μπορεί να κυμαίνονται μεταξύ μηδέν έως 100.¹⁷ Η κατανομή των 32 χωρών ποικίλλει σε όλο αυτό το φάσμα. Υπάρχουν σχετικά μεγάλες διαφορές μεταξύ χωρών στους δείκτες για την Αρρενωπότητα, την Επιείκεια και τον Μακροπρόθεσμο Προσανατολισμό. Η τελευταία στήλη αναφέρει τον συντελεστή συσχέτισης μεταξύ κάθε δείκτη και του Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας.

Πίνακας 2 Συνοπτικά στατιστικά στοιχεία των δεικτών Hofstede για 33 χώρες

Δείκτης	Μέσος	Διάμεσος	Μέγιστος	Ελάχιστος	Συσχέτιση με CEI
Απόσταση Ισχύος	52	52	93 (Ρωσική Ομοσπ.)	11 (Αυστρία)	-0.37*
Αποφυγή Αβεβαιότητας	68	76	99 (Πορτογαλία, Ουρουγουάη)	23 (Δανία)	-0.09
Ατομικισμός	56	61	91 (Ηνωμένες Πολιτείες)	13 (Κολομβία)	0.45*
Αρρενωπότητα	51	55	95 (Ιαπωνία)	5 (Σουηδία)	-0.17
Μακροπρόθεσμος προσανατολισμός	46	41	88 (Ιαπωνία)	13 (Κολομβία)	0.22
Επιείκεια	54	57	97 (Μεξικό)	20(Ρωσική Ομοσπ.)	-0.07

Πηγή: Υπολογισμοί TIAS, βασίζονται σε στοιχεία που ελήφθησαν από www.geerthofstede.nl και UNDESA (2014)

Σημείωση: Δείκτες Hofstede δεν υπάρχουν για τη Νότια Κορέα. Η τελευταία στήλη παρουσιάζει τον συντελεστή συσχέτισης μεταξύ του δείκτη Hofstede και του Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας (CEI). Ένας αστερίσκος υποδηλώνει σημαντικότητα σε επίπεδο εμπιστοσύνης πέντε τοις εκατό

Μια σημαντική αρνητική συσχέτιση βρέθηκε μεταξύ PDI και CEI στο δείγμα μας των χωρών. Σε χώρες με χαμηλό PDI, υπάρχει μεγαλύτερος συνεταιριστικός τομέας. Αν οι κοινωνίες αποδέχονται την ανισότητα και την εξουσία στα χέρια μόνο λίγων ανθρώπων, προφανώς ούτε πραγματικά κίνητρα έχουν ούτε δείχνουν πρωτοβουλία να συνεργαστούν εθελοντικά. Η κατεύθυνση της αιτιότητας θα μπορούσε επίσης να τρέξει αντίστροφα. Εάν οι άνθρωποι είναι σε θέση να αναλάβουν περισσότερες πρωτοβουλίες για εθελοντική συνεργασία και ίδρυση συνεταιρισμών, αυτό θα μπορούσε να ανατρέψει την ισορροπία της ανισότητας της ισχύος και να την καταστήσουν πιο ισότιμη. Παραδόξως, τα δεδομένα δείχνουν μια ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ IDV και CEI. Το υψηλό επίπεδο της ατομικότητας σχετίζεται με

“ Αν οι κοινωνίες αποδέχονται την ανισότητα και την εξουσία στα χέρια μόνο λίγων ανθρώπων, προφανώς ούτε πραγματικά κίνητρα έχουν ούτε δείχνουν πρωτοβουλία να συνεργαστούν εθελοντικά ”

¹⁷ Οι βαθμολογίες των χωρών σε όλες τις παραμέτρους είναι σχετικές - οι κοινωνίες συγκρίνονται με όλες τις άλλες κοινωνίες, και το νόημά τους πηγάζει από τη σύγκριση με άλλες κοινωνίες.

μεγάλο συνεταιριστικό τομέα. Αυτό φαίνεται αντίθετο με τη διαίσθηση, αλλά θα μπορούσε να είναι ότι οι άνθρωποι στις κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από ατομικισμό γνωρίζουν ότι μπορούν να επιτύχουν μόνο περισσότερη ευημερία ή ποιότητα ζωής μεμονωμένα, εάν συνεργαστούν με ομοϊδέατες τους, ανθρώπους με παρόμοιες ανάγκες. Οι δείκτες UAI, ΜΑΣ, LTO και IVR ωστόσο, δεν συσχετίζονται με τον δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας (CEI). Για να ελεγχθεί η αξιοπιστία αυτών των υπολογισμών, έχουμε εκτιμήσει συσχετίσεις χωρίς «ακραίες» παρατηρήσεις για όλες τις μεταβλητές, αλλά αυτό δεν άλλαξε τη συνολική εικόνα.

5.3.2 Δείκτης Επιχειρηματικής Δράσης και Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας

Σύμφωνα με αυτόν το δείκτη της Παγκόσμιας Τράπεζας (2014), οι οικονομίες ταξινομούνται ανάλογα με την ευχέρεια επιχειρηματικής δραστηριότητας. Μια υψηλή τιμή σημαίνει ότι το κανονιστικό περιβάλλον είναι πιο ευνοϊκό για το στήσιμο και τη λειτουργία μιας τοπικής επιχείρησης. Οι δείκτες βρίσκονται στην περιοχή από 0 έως 100, όπου το 0 αντιπροσωπεύει τη χειρότερη επίδοση. Οι δείκτες υπολογίζονται για πολλές διαστάσεις, δηλαδή την αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας, την έναρξη μιας επιχείρησης, την επιβολή εφαρμογής των συμβάσεων, την πληρωμή φόρων, την λήψη πίστωσης, κλπ. Η Παγκόσμια Τράπεζα υπολογίζει επίσης ένα γενικό δείκτη επιχειρηματικής δραστηριότητας, με βάση τον σταθμισμένο μέσο όρο όλων αυτών των επιμέρους δεικτών. Υποτίθεται ότι ένας χαμηλός συνολικός δείκτης επιχειρηματικότητας θα περιορίζει τους συνεταιρισμούς, ενώ ένας υψηλός δείκτης θα ενθαρρύνει τη συνεταιριστική δραστηριότητα.

Υπάρχει σημαντική θετική σχέση μεταξύ του Γενικού Δείκτη Επιχειρηματικής Δραστηριότητας (GDBI) και CEI (0,30), πράγμα που σημαίνει ότι ένα καλύτερο γενικό επιχειρηματικό περιβάλλον πηγαίνει παράλληλα με την καλύτερη συνεταιριστική επίδοση. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι συσχετίσεις είναι ακατάλληλες να διακρίνουμε την κατεύθυνση της αιτιότητας μεταξύ δύο μεταβλητών. Ωστόσο, είναι αρκετά λογικό να υποθέσουμε ότι οι συνεταιρισμοί επηρεάζονται από όλα τα είδη των εξωτερικών παραγόντων, ενώ η παρουσία των συνεταιρισμών έχει, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, επιπτώσεις στο γενικό εξωτερικό περιβάλλον, δηλαδή οι συνεταιρισμοί θα έχουν μια λεγόμενη αξία παρουσίας. Όσον αφορά την τελευταία κατεύθυνση της αιτιότητας, αισθανόμαστε άνετα να υποθέσουμε ότι ένας συνεταιριστικός τομέας που υπερβαίνει μια κρίσιμη μάζα θα μπορούσε να έχει έναν θετικό αντίκτυπο στο γενικό περιβάλλον για την επιχειρηματική δραστηριότητα, καθώς η διαφοροποίηση των παραγόντων της οικονομίας μπορεί να οδηγήσουν σε ισχυρότερες και υγιέστερες συνθήκες της αγοράς.

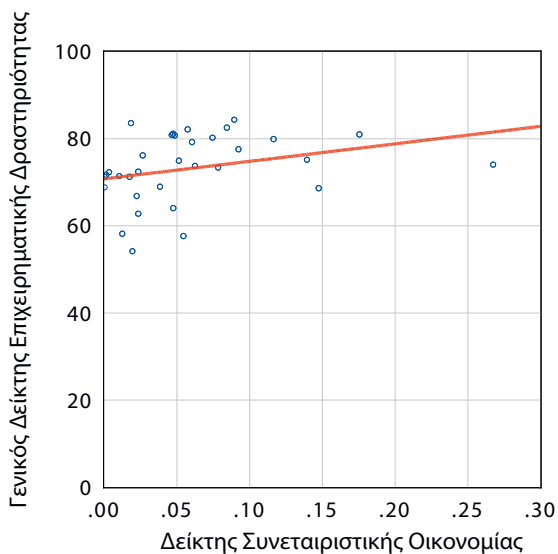
Αυτή η προσδοκία είναι ορατή στο Διάγραμμα 5. Αυτό επιβεβαιώνει απλώς τη σημασία ενός καλού νομικού περιβάλλοντος και της αποτελεσματικότητας για την ευδοκίμηση των συνεταιρισμών. Έχουμε ελέγξει την σταθερότητα αυτού του αποτελέσματος με την αφαίρεση των ακραίων χωρών από το δείγμα μας, δηλαδή της Ινδίας (GDBI: 54), της Δανίας (GDBI: 84), της Γαλλίας (CEI:

“ ένα καλύτερο γενικό επιχειρηματικό περιβάλλον πηγαίνει παράλληλα με την καλύτερη συνεταιριστική επίδοση ”

0,268), της Τουρκίας και της Νότιας Αφρικής (CEI: 0,001). Σε αυτή την περίπτωση, ο συντελεστής συσχέτισης και η σημασία του δεν άλλαξαν.

Υπολογίζοντας τη συσχέτιση μεταξύ των επιμέρους δεικτών επιχειρηματικής δραστηριότητας και CEI, βρήκαμε ότι ειδικά το «διακρατικό εμπόριο», η «επίλυση αφερεγγυότητας» και η «επιβολή εφαρμογής συμβάσεων» έχουν υψηλή συσχέτιση με τις συνεταιριστικές επιδόσεις. Η ισχυρή συσχέτιση μεταξύ «διακρατικού εμπορίου» και CEI υπαινίσσεται τη σημασία του ανεμπόδιστου εμπορίου για τους μεγαλύτερους εξαγωγικούς παραγωγικούς συνεταιρισμούς (στο γεωργικό τομέα), οι οποίοι είναι ιδιαίτερα παρόντες στις Δυτικές οικονομίες στο δείγμα μας, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4. Ορισμένοι επιμέρους δείκτες δεν συσχετίζονταν σημαντικά με τον CEI, π.χ. «διαθεσιμότητα ηλεκτρικής ενέργειας». Ωστόσο, παίρνουμε τη θέση ότι είναι η σχέση μεταξύ GDBI και CEI που πραγματικά έχει σημασία.

Διάγραμμα 5 Γενικός Δείκτης Επιχειρηματικής Δραστηριότητας έναντι του Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας

Πηγή: Υπολογισμοί TIAS βασιζόμενοι σε στοιχεία από την Παγκόσμια Τράπεζα και UNDESA (2014)

5.3.3 Δείκτες Διακυβέρνησης και Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας

Αυτό το έργο της Παγκόσμιας Τράπεζας αναφέρει συνολικούς και επιμέρους δείκτες διακυβέρνησης για 215 οικονομίες ως προς έξι διαστάσεις διακυβέρνησης.¹⁸ Οι έξι δείκτες διακυβέρνησης εξηγούνται εν συντομία στον Πίνακα 3. Οι συγκεντρωτικοί δείκτες συνδυάζουν τις απόψεις ενός μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων, πολιτών, και εμπειρογνομόνων που απάντησαν στην έρευνα σε βιομηχανικές και αναπτυσσόμενες χώρες.

¹⁸ Βλέπε Kaufman et al. (2009) για μια λεπτομερή εξήγηση των δεικτών και της εφαρμοζόμενης μεθοδολογίας

Στην πραγματικότητα, οι δείκτες αυτοί δεν είναι μόνο βαθμολογίες για τις πτυχές της διακυβέρνησης, αλλά επίσης περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τον εκτιμώμενο βαθμό του κοινωνικού κεφαλαίου σε μια χώρα: γενική εμπιστοσύνη, εμπιστοσύνη στους πολιτικούς και σημαντικούς κοινωνικούς θεσμούς (Chloupekova, Svendsen και Svendsen, 2003).

Πίνακας 3 Δείκτες Διακυβέρνησης και αναμενόμενη συσχέτιση με την συνεταιριστική επίδοση

Δείκτης Διακυβέρνησης	Πιθανή επίδραση στην συνεταιριστική επίδοση	Αναμενόμενη συσχέτιση
Δυνατότητα Γνώμης και Ευθύνη (V & A)	Ο δείκτης V & A συλλαμβάνει αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο οι πολίτες μιας χώρας είναι σε θέση να συμμετάσχουν στην επιλογή της κυβέρνησης τους, καθώς και την ελευθερία της έκφρασης, την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, καθώς και σε ελεύθερα μέσα ενημέρωσης. Η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι είναι μία από τις προϋποθέσεις για τους συνεταιρισμούς, έτσι, μια θετική σχέση αναμένεται.	Θετική
Πολιτική σταθερότητα και απουσία Βίας / Τρομοκρατίας (PSAVT)	Ο δείκτης PSAVT εκφράζει αντιλήψεις σχετικά με την πιθανότητα πολιτικής αστάθειας ή/και πολιτικά υποκινούμενης βίας, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας. Για κάθε τύπο επιχείρησης, είναι σημαντικό να έχουμε μια υψηλή τιμή για τον εν λόγω δείκτη.	Θετική
Αποτελεσματικότητα της Κυβέρνησης (GE)	Ο δείκτης GE συλλαμβάνει αντιλήψεις για την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών, την ποιότητα της δημόσιας διοίκησης και το βαθμό ανεξαρτησίας της από πολιτικές πιέσεις, την ποιότητα της χάραξης και της εφαρμογής πολιτικής, καθώς και η αξιοπιστία της δέσμευσης της κυβέρνησης για αυτές τις πολιτικές. Οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να είναι σε θέση να λειτουργούν ανεξάρτητα από κυβερνητικές παρεμβάσεις.	Θετική
Ρυθμιστική Ποιότητα (RQ)	Ο δείκτης RQ συλλαμβάνει αντιλήψεις για την ικανότητα της κυβέρνησης να διατυπώνει και να εφαρμόζει ορθή πολιτική και κανόνες που επιτρέπουν και προωθούν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Εάν αυτή η πτυχή επικρατεί, οι συνεταιρισμοί θα διευκολύνονται.	Θετική
Κράτος Δικαίου (RoL)	Ο δείκτης RoL συλλαμβάνει αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο οι φορείς έχουν εμπιστοσύνη και τηρούν τους κανόνες της κοινωνίας, και ιδίως η ποιότητα εκτέλεσης των συμβάσεων, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, την αστυνομία και τα δικαστήρια, καθώς και την πιθανότητα της εγκληματικότητας και της βίας. Οι συνεταιρισμοί πρέπει να είναι σίγουροι ότι οι συμβάσεις μεταξύ των μελών και με τρίτους είναι εκτελεστές. Διαφορετικά, θα είναι εξαιρετικά δύσκολο να ασκούν συνεταιριστική επιχείρηση.	Θετική
Έλεγχος Διαφθοράς (CoC)	Ο δείκτης CoC συλλαμβάνει αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο ασκείται η δημόσια εξουσία για ιδιωτικό όφελος, συμπεριλαμβανομένων τόσο των ασημαντών όσο και των μεγάλων μορφών διαφθοράς, καθώς και «κατάληψη» του κράτους από ελίτ και ιδιωτικά συμφέροντα. Μεγάλης κλίμακας διαφθορά θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα και θα εμποδίζει την ίδρυση και τη λειτουργία συνεταιρισμών.	Θετική

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα και ανάλυση από τον συγγραφέα

Όπως συζητήθηκε νωρίτερα, η εσωτερική διακυβέρνηση ενός συνεταιρισμού μπορεί να λειτουργήσει σωστά μόνο - και σύμφωνα με τις Συνεταιριστικές Αρχές - εάν η δομή εξωτερικής διακυβέρνησης στη χώρα είναι κατάλληλου επιπέδου. Ως εκ τούτου, υποτίθεται ότι οι χώρες με υψηλό βαθμό δεικτών διακυβέρνησης αποτελούν ένα καλύτερο θεσμικό κλίμα για τους συνεταιρισμούς να ευημερούν από χώρες με χαμηλότερους δείκτες διακυβέρνησης και αντίστροφα. Θεωρητικά, μια θετική συσχέτιση μπορεί να αναμένεται μεταξύ του κάθε

εθνικού δείκτη διακυβέρνησης και του CEI. Ο Πίνακας 4 καταγράφει συνοπτικά στατιστικά στοιχεία των δεικτών διακυβέρνησης και την συσχέτιση τους με τον CEI.

Πίνακας 4 Περίληψη στατιστικών μεγεθών των Δεικτών Διακυβέρνησης για 33 χώρες

Δείκτης	Μέσος	Διάμεσος	Μέγιστος	Ελάχιστος	Συσχέτιση με CEI
Δυνατότητα γνώμης & Ευθύνη	0.84	1.01	1.76 (Νορβηγία)	-1.58 (Κίνα)	0.47*
Πολιτική Σταθερότητα κ.λπ.	0.37	0.61	1.36 (Φινλανδία)	-1.27 (Κολομβία)	0.48*
Αποτελεσματικότητα της Κυβέρνησης	0.98	1.23	2.17 (Φινλανδία)	-0.36 (Ρωσική Ομοσπ.)	0.48*
Ρυθμιστική Ποιότητα	0.94	1.05	1.89 (Σουηδία)	-0.99 (Αργεντινή)	0.41*
Κράτος Δικαίου	0.86	1.03	1.97 (Νορβηγία)	-0.78 (Ρωσική Ομοσπ.)	0.48*
Έλεγχος Διαφθοράς	0.89	1.28	2.41 (Δανία)	-0.99 (Ρωσική Ομοσπ.)	0.45*

Πηγή: Οι υπολογισμοί TIAS βασίζονται σε δεδομένα που προέρχονται από την Παγκόσμια Τράπεζα και την UNDESA (2014)..

Οι δείκτες της Παγκόσμιας Τράπεζας κυμαίνονται μεταξύ -2,5 και +2,5.

Σημείωση: Η τελευταία στήλη παρουσιάζει τον συντελεστή συσχέτισης μεταξύ του δείκτη Διακυβέρνησης και του δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας (CEI). Ένας αστερίσκος υποδηλώνει σημαντικότητα σε πέντε τοις εκατό επίπεδο εμπιστοσύνης.

Για κάθε δείκτη διακυβέρνησης, διαπιστώθηκε μια ιδιαίτερα σημαντική συσχέτιση με το CEI (που κυμαίνονταν μεταξύ 0,41 - 0,48). Στατιστικά, οι δείκτες διακυβέρνησης είναι σημαντικά θετικά συσχετισμένοι μεταξύ τους και αν κάποιος Δείκτης συσχετίζεται σημαντικά με τον CEI, πιθανώς είναι όλοι. Άλλος τρόπος να τεθεί αυτό είναι ότι οι επιμέρους χώρες γενικά παρουσιάζουν υψηλά ή χαμηλά μεγέθη σε όλους τους επιμέρους δείκτες. Αυτό αποδεικνύεται από την υψηλή κατάταξη των χωρών της Βόρειας Ευρώπης σε όλες τις διαστάσεις της διακυβέρνησης και την πολύ χαμηλή κατάταξη της Ρωσικής Ομοσπονδίας στους τρεις από τους έξι δείκτες. Άλλη εξήγηση για την ισχυρή συσχέτιση μεταξύ Δεικτών Διακυβέρνησης και CEI μπορούν να βρεθούν στη βιβλιογραφία σχετικά με το κοινωνικό κεφάλαιο. Αυτή η βιβλιογραφία καταδεικνύει ότι η εμπιστοσύνη, η οποία είναι εμμέσως ενσωματωμένη σε αυτούς τους δείκτες διακυβέρνησης, είναι τόσο προϋπόθεση όσο και συνέπεια της συνεργασίας και της συμμετοχής σε δίκτυα. Τα εμπειρικά ευρήματα μας υποστηρίζουν αυτή τη θεωρητική υπόθεση.

“ Για κάθε δείκτη διακυβέρνησης, διαπιστώθηκε μια ιδιαίτερα σημαντική συσχέτιση με το CEI ”

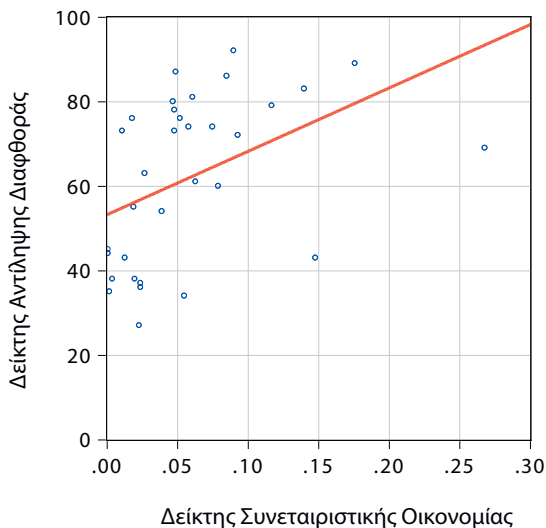
5.3.4 Δείκτης Διαφθοράς και Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας

Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (CPI) της Διεθνούς Διαφάνειας (2014), κατατάσσει τις χώρες και τις περιοχές με βάση το πόσο διεφθαρμένος θεωρείται ότι είναι ο δημόσιος τομέας τους. Η βαθμολογία μιας χώρας ή περιοχής δείχνει το αντιληπτό επίπεδο της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα με κλίμακα από το 0 (άκρως διεφθαρμένος) έως 100 (εντελώς αδιάφθορος). Η κατάταξη μιας χώρας ή περιοχής δείχνει τη θέση της σε σχέση προς τις άλλες χώρες και περιοχές στο δείκτη. Εκ των προτέρων, αναμένεται ότι είναι δύσκολο να διεξαχθεί οποιοδήποτε είδος επιχείρησης σε μια άκρως διεφθαρμένη χώρα. Η Διεθνής Διαφάνεια παρατηρεί ότι η τιμή αυτού του δείκτη είναι αρκετά σταθερή με την πάροδο του χρόνου. Ένα υψηλό επίπεδο διαφθοράς είναι συνήθως δύσκολο να εξαλειφθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα.

“ Ένα υψηλό επίπεδο διαφθοράς προφανώς αποθαρρύνει τους ανθρώπους να εργάζονται μαζί σε συνεταιρισμούς και το αντίστροφο ”

Η συσχέτιση μεταξύ του CPI και του μεγέθους του συνεταιριστικού τομέα είναι ορατό στο Διάγραμμα 6. Τυπικές δοκιμές επιβεβαιώνουν ότι υπάρχει σημαντική θετική σχέση (0,44) μεταξύ των δύο δεικτών. Ένα υψηλό επίπεδο διαφθοράς (χαμηλή τιμή του δείκτη διαφθοράς) προφανώς αποθαρρύνει τους ανθρώπους να εργάζονται μαζί σε συνεταιρισμούς και το αντίστροφο. Υψηλή συνεταιριστική επίδοση μπορεί να συμβάλει στη μείωση των επιπέδων διαφθοράς σε μια χώρα με την πάροδο του χρόνου. Για να ελεγχθεί εάν το αποτέλεσμα αυτό κυριαρχείται από ακραίες παρατηρήσεις για τον CEI και τον CPI, έχουμε υπολογίσει εκ νέου τη συσχέτιση χωρίς τη Γαλλία (CEI: 0,268), τη Νότια Αφρική και την Τουρκία (CEI: 0,001), τη Δανία (CPI: 92) και τη Ρωσική Ομοσπονδία (CPI: 27). Αυτό οδήγησε σε μια κάπως υψηλότερη συνολική συσχέτιση (0,47).

Διάγραμμα 6 Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς έναντι Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας

Πηγή: Υπολογισμοί TIAS βασισμένοι σε στοιχεία από τη Διεθνή Διαφάνεια (2014) και UNDESA (2014).

5.3.5 Συντελεστής Gini και Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας

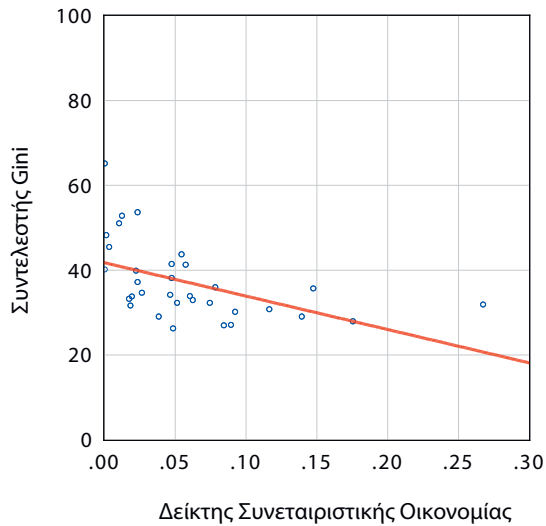
Ο Συντελεστής Gini μετρά την ανισότητα μεταξύ των τιμών μιας κατανομής συχνοτήτων (για παράδειγμα, τα επίπεδα του εισοδήματος). Ένας Συντελεστής Gini 0 αντιπροσωπεύει τέλεια ισότητα, δηλαδή ο καθένας έχει το ίδιο εισόδημα. Ένας Συντελεστής Gini 100 σημαίνει τέλεια ανισότητα, δηλαδή μόνο ένα άτομο κερδίζει όλο το εισόδημα, και όλοι οι άλλοι δεν κερδίζουν τίποτα.

Μια σημαντική συσχέτιση (-0,50) ανακαλύφθηκε, δηλαδή μια πιο ισότιμη εθνική κατανομή του εισοδήματος συνδέεται με ένα μεγάλο συνεταιριστικό τομέα σε μια χώρα. Αυτό φαίνεται να είναι ένα εύλογο αποτέλεσμα. Οι άνθρωποι που κερδίζουν ένα μεγάλο μέρος του εθνικού εισοδήματος δεν είναι κατά πάσα πιθανότητα πολύ πρόθυμοι να δημιουργήσουν ή να συμμετάσχουν σε έναν συνεταιρισμό, όπου θα μοιράζονται την οικονομική δύναμη. Σε περίπτωση που η επίδοση του συνεταιρισμού είναι ισχυρή, «κατάληψη» του οικονομικού πλούτου είναι λιγότερο πιθανή. Αυτή η πλευρά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση των πιθανοτήτων επιτυχίας των συνεταιρισμών στις διάφορες χώρες. Η εισοδηματική (αν)ισότητα είναι επίσης ένας επίμονος παράγοντας. Αν παραλείψουμε τις ακραίες τιμές, δηλαδή τη Γαλλία (CEI: 0,268) και τη Νότια Αφρική (CEI: 0,001 και Συντελεστή Gini: 65), η συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών γίνεται κάπως εντονότερη (-0,56) και ακόμη πιο σημαντική. Όσον αφορά το ζήτημα της αιτιότητας, νομίζουμε ότι η εισοδηματική ανισότητα (ο

« μια πιο ισότιμη εθνική κατανομή του εισοδήματος συνδέεται με ένα μεγάλο συνεταιριστικό τομέα σε μια χώρα »

συντελεστής Gini) και ο CEI είναι πιθανό να επηρεάζουν ο ένας τον άλλον. Μια καλύτερη τιμή για τον συντελεστή Gini μπορεί να δώσει μια θετική ώθηση στην συνεταιριστική οικονομία σε μια χώρα. Ομοίως, μια υγιής και επεκτεινόμενη συνεταιριστική οικονομία μπορεί τελικά να αυξήσει την τιμή του Συντελεστή Gini - ή να μειώσει την εισοδηματική ανισότητα σε εθνικό επίπεδο.

Διάγραμμα 7 Συντελεστής Gini έναντι Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας

Πηγή: Υπολογισμοί TIAS . Οι συντελεστές Gini συλλέχθηκαν για τις επιμέρους χώρες από διάφορες ιστοσελίδες, μεταξύ των οποίων και η Παγκόσμια Τράπεζα. Έχουμε χρησιμοποιήσει τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα δεδομένα. Για ορισμένες χώρες, ο συντελεστής Gini αντικατοπτρίζει την κατάσταση το 2005. Ο Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας είναι από την UNDESA (2014).

5.3.6 Ο Δείκτης Δημοκρατίας και ο Δείκτης Συνεταιριστικής Οικονομίας

Οι γνήσιες συνεταιριστικές επιχειρήσεις αποτελούν την οικονομική δημοκρατία στην πράξη και βασίζονται σε επιχειρηματικές και οικονομικές αρχές (Nadeau, 2012). Η δημοκρατία είναι επίσης μια από τις αξίες στις οποίες στηρίζονται οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις, όπως δηλώνεται από τις Συνεταιριστικές Αρχές. Ως εκ τούτου, είναι ενδιαφέρον να διερευνηθεί κατά πόσο υπάρχει μια σχέση μεταξύ της συνολικής κατάστασης της δημοκρατίας και της συνεταιριστικής επίδοσης σε επιμέρους χώρες. Αυτή η σύνδεση μπορεί να διερευνηθεί με τη χρήση του Ολικού Δείκτη Δημοκρατίας (ODI) από την Economist Intelligence Unit - EIU (2015). Η έκθεση αυτή παρέχει μια συνοπτική εικόνα της κατάστασης της δημοκρατίας σε όλο τον κόσμο για πολλά ανεξάρτητα κράτη στο τέλος του 2014. Ο ODI βασίζεται σε πέντε κατηγορίες: εκλογική διαδικασία και πλουραλισμός, πολιτικές ελευθερίες, λειτουργία της κυβέρνησης, πολιτική συμμετοχή, και πολιτική κουλτούρα.

“ Η δημοκρατία είναι μια από τις αξίες στις οποίες στηρίζονται οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις

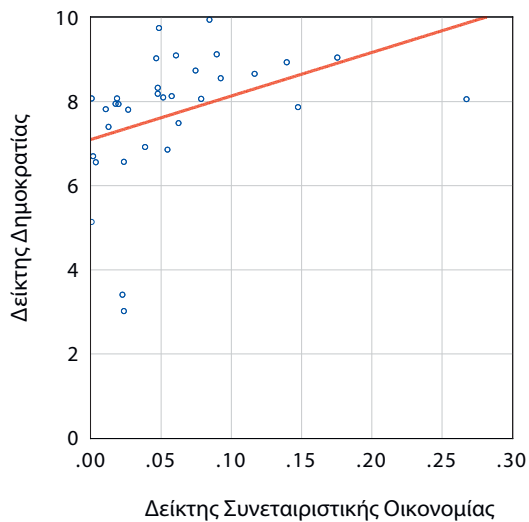
Ο ODI κυμαίνεται μεταξύ 0 (απόλυτα αυταρχικό καθεστώς) και 10 (τέλεια δημοκρατία). Η EIU (2015) σημειώνει ότι η σύνθεση των ομάδων χωρών δεν έχει αλλάξει πολύ τα τελευταία χρόνια.

A priori, περιμένουμε να βρούμε μια θετική συσχέτιση μεταξύ ODI και CEI. Όσο πιο δημοκρατική είναι η χώρα, τόσο πιο θετικό θα είναι το κλίμα για τους συνεταιρισμούς και το αντίστροφο. Η πείρα διδάσκει ότι η συνεταιριστική επιτυχία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον Δημοκρατικό Έλεγχο από τα Μέλη (δηλαδή ισχύει η 2η Συνεταιριστική Αρχή). Η υπόθεση αυτή είναι σύμφωνη με την έκθεση που αναφέρθηκε προηγουμένως της USAID (2006). Το έγγραφο αυτό επεσήμανε ότι τα αυταρχικά καθεστώτα είναι γενικά περισσότερο διατεθειμένα να παρεμβαίνουν στην καθημερινή λειτουργία και στη διακυβέρνηση των συνεταιρισμών. Η ιστορία έχει δείξει ότι η επιρροή και ο έλεγχος που έχουν πολιτικά κίνητρα αφήνει γενικά ένα αρνητικό σημάδι στη συνολική επίδοση και βιωσιμότητα όλων των συνεταιρισμών (Groeneveld, 2012).

Η εκτίμησή μας επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία (Διάγραμμα 8). Ο ODI και ο CEI παρουσιάζουν έντονα θετική συσχέτιση (0,40). Ένα υψηλό επίπεδο δημοκρατίας συνδέεται με μια μεγαλύτερη συνεταιριστική οικονομία και το αντίστροφο. Όπως όλες οι προηγούμενες συσχετίσεις, το αποτέλεσμα αυτό δεν αποδεικνύει σχέση αιτίου-αιτιατού. Παρ' όλα αυτά, αυτή η ισχυρή συσχέτιση είναι μια ένδειξη ότι η άγρια κυβερνητική παρέμβαση στις κοινωνίες ασκεί πίεση στις συνεταιριστικές επιδόσεις. Αυτή η παρατήρηση συνεπάγεται ότι οι αλλαγές στον ODI σημαίνουν βελτίωση ή χειροτέρευση σε ένα από τα στοιχεία που διαμορφώνουν το συνολικό ευνοϊκό περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς. Αφαίρεση των ακραίων τιμών από το δείγμα των χωρών μας, δηλαδή τη Γαλλία (CEI: 0,268), την Τουρκία και τη Νότια Αφρική (CEI: 0,001), τη Νορβηγία (ODI: 9,93), την Κίνα (ODI: 3,0) και την Ρωσική Ομοσπονδία (ODI: 3,4), οδήγησε σε σημαντικά υψηλότερη συσχέτιση (0,53).

« η άγρια κυβερνητική παρέμβαση στις κοινωνίες ασκεί πίεση στις συνεταιριστικές επιδόσεις »

Διάγραμμα 8 Ολικός Δείκτης Δημοκρατίας έναντι Δείκτη Συνεταιριστικής Οικονομίας

Πηγή: Υπολογισμοί TIAS βασισμένοι σε δεδομένα από EIU (2015) και UNDESA (2014).

6. Τελικές παρατηρήσεις

Σε αυτή τη μελέτη, επιδιώξαμε να σχεδιάσουμε ένα λειτουργικό μεθοδολογικό θεμέλιο για την τακτική Έκθεση Επιχειρηματικής Δράσης των Συνεταιρισμών (DCB Reports) από τη Συμμαχία. Παράλληλα, έχουμε διατυπώσει συγκεκριμένες ιδέες για τη δομή και το ποιοτικό και εμπειρικό περιεχόμενο αυτών των εκθέσεων. Κατά τη διαδικασία εκπόνησης, αρχίσαμε να οραματιζόμαστε ότι οι Εκθέσεις DCB θα έπρεπε να βασίζονται στην ιδανική περίπτωση σε τέσσερα δομικά στοιχεία, όπως εμφανίζονται στο Διάγραμμα 3. Πράγματι, η Συμμαχία έχει εκφράσει τη φιλοδοξία της να χρησιμοποιήσει τις Εκθέσεις DCB κυρίως για την παρακολούθηση της εξέλιξης των συνεταιριστικών επιχειρήσεων και την αξιολόγηση της κοινωνιακής και οικονομικής σημασίας τους σε τακτική βάση. Η σκοπιμότητα αυτού του στόχου εξαρτάται κυρίως από τη διαθεσιμότητα αντικειμενικών και αξιόπιστων δεδομένων και πληροφοριών σχετικά με τους συνεταιρισμούς όλου του κόσμου. Δεδομένου του μεγάλου αριθμού των συνεταιρισμών στον τομέα των τροφίμων και της γεωργίας, όπως παρουσιάζεται από το Παγκόσμιο Συνεταιριστικό Παρατηρητήριο (2015) και UNDESA (2014), η εταιρική σχέση μεταξύ της Συμμαχίας και του FAO και η σχετικά εύκολη πρόσβαση σε δεδομένα από τον FAO και την Παγκόσμια Τράπεζα, προτείνουμε να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον στη βελτίωση και επέκταση της βάσης δεδομένων που σχετίζονται με τον τομέα τροφίμων και γεωργίας κατά τα επόμενα βήματα της Έκθεσης DCB ως σημείο εκκίνησης.

“ οι Εκθέσεις DCB θα έπρεπε να βασίζονται στην ιδανική περίπτωση σε τέσσερα δομικά στοιχεία ”

Διάγραμμα 3 Τυποποιημένα Δομικά Στοιχεία των Εκθέσεων DCB.

Πηγή: TIAS

Η αναγνωριστική έρευνά μας για 33 χώρες σε όλο τον κόσμο δείχνει ότι η ακρίβεια της αξιολόγησης των δεδομένων σχετικά με τους συνεταιρισμούς θα ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό, αν ερμηνεύονται παράλληλα με δείκτες για το ευνοϊκό περιβάλλον που προέρχονται από υφιστάμενες παγκόσμιες πηγές, όπως συζητείται στο Κεφάλαιο 5. Αναφερόμαστε σε ένα πολύτιμο εύρημα ότι η συνεταιριστική ζωντάνια είναι σημαντικά συσχετιζόμενη με διάφορες

“We advocate to set up a micro database with key legal features,”

πτυχές του κατάλληλου περιβάλλοντος. Μπορεί να υποθεθεί με ασφάλεια ότι υπάρχει μια σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ της συνεταιριστικής επίδοσης από τη μία πλευρά και «θεσμών» και ολόκληρου του θεσμικού περιβάλλοντος από την άλλη. Η υγεία και το μέγεθος του συνεταιριστικού τομέα σίγουρα διαμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό από το ευνοϊκό περιβάλλον. Την ίδια στιγμή, η παρουσία ενός ακμάζοντος τομέα των συνεταιριστικών (με μια κρίσιμη μάζα) θα έχει αναπόφευκτα αντίκτυπο σε πολλές διαστάσεις του ευνοϊκού περιβάλλοντος.

“input from co-operative practitioners would be highly useful and valuable for future DCB Reports,”

Υποστηρίζουμε, επίσης, τη δημιουργία μιας μικρο-βάσης δεδομένων με τα βασικά νομικά στοιχεία. Διάδοση των νομικών πτυχών θα μπορούσε να ενισχύσει το ενδιαφέρον για το συνεταιριστικό μοντέλο και να βοηθήσει την ταυτοποίηση πιθανών ρωγμών ή εμποδίων στα εθνικά νομικά πλαίσια που σχετίζονται με συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, έχουμε την εντύπωση ότι η δημιουργία ενός σύνθετου δικτύου ικανών και ανεξάρτητων εθνικών εμπειρογνομόνων θα προωθούσε την παγκόσμια συνεταιριστική κίνηση. Τέλος, πιστεύουμε ότι η συμβολή των συνεταιριστικών επαγγελματιών θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμη και πολύτιμη για τις μελλοντικές Εκθέσεις DCB. Πράγματι, αυτοί είναι φυσικά αντιμέτωποι με ενθαρρυντικά ή αποθαρρυντικά στοιχεία του θεσμικού περιβάλλοντος για τους συνεταιρισμούς στις αντίστοιχες χώρες τους κάθε μέρα.

Βιβλιογραφία

- Atherton, J., J. Birchall, E. Mayo, and G. Simon (2012), 'Practical tools for defining co-operative and mutual enterprise', *Think Piece 7*, Co-operatives UK.
- Bijman, J., C. Iliopoulos, K.J. Poppe, C. Gijssels, K. Hagendorn, M. Hanisch, G.W.J. Hendrikse, R. Köhl, P. Ollila, P. Pyykkönen, and G. van der Sangen (2012), *Support for Farmers' Co-operatives: Final Report*, this study was commissioned and financed by the European Commission.
- Birchall, J. (2013), *Resilience in a downturn: The power of financial co-operatives*, International Labour Office, International Labour Organisation, Geneva.
- Bollen, K, and R. Lennox (1991), 'Conventional Wisdom on Measurement: A Structural Equation Perspective', *Psychological Bulletin*, 110 (2), pp. 305–14.
- Brusselaers, J., B. Doorneweert, and K.J. Poppe (2012), '*Support for Farmers' Co-operatives: EU synthesis and comparative analysis report; Policy Measures*', Wageningen UR.
- Brusselaers, J., K.J. Poppe, and T.G. Azcarate (2014), 'Do policy measures impact the position and performance of farmers' co-operatives in the EU?', *Annals of Public and Cooperative Economics*, Vol. 85, No. 4, pp. 531-553.
- Carr, A., A. Kariyawasam, and M. Casile (2008), 'A Study of the Organizational Characteristics of Successful Co-operatives', *Organization Development Journal*, Vol. 26, Issue 1, pp. 79-87.
- Chloupkova, J., G.L.H. Svendsen, and G.T. Svendsen (2003), 'Building and destroying social capital: the case of co-operative movements in Denmark and Poland', *Agricultural and Human Values*, Vol. 20, pp. 241-252.
- Council Regulation (EC), No. 1435/2003 of July 2003 on the Statute for a European Co-operative Society (SCE), OJ L 207/1 of 18 August 2003.
- Cracogna, D. (2002), *Legal, Judicial and Administrative Provisions for Successful Cooperative Development*, paper for the Expert Group Meeting on "Supportive Environment for Cooperatives: A Stakeholder Dialogue on Definitions, Prerequisites and Process of Creation", 15-17 May 2002, Ulaanbaatar, Mongolia.
- Cracogna, D., A. Fici, and H. Henrÿ (2013), *International Handbook of Co-operative Law*, Springer, June 2013.
- Coleman, J.S. (1988). 'Social capital in the creation of human capital', *American Journal of Sociology*, Vol. 94, pp. 95-120.
- Diamantopoulos, A., and H.M. Winkhofer (2001), 'Index Construction with Formative Indicators: An Alternative to Scale Development', *Journal of Marketing Research*, Vol. 38, pp. 269-277.
- Defourny, J., and P. Develtere (2009), '*The social economy: the worldwide making of a third sector*', in 'The Worldwide making of the social economy: Innovations and changes' edited by J. Defourny, P. Develtere, B. Fonteneau and M. Nyssens, pp. 15-40, Leuven, ACCO.

- Dijk, P. van (2009), 'Co-operatives, Legislation and Public Policy: Political, strategic and technical pre-conditions for Effectively Regulating Financial Services Co-operatives', *working paper*.
- Dunn, J. R. (1988), 'Basic cooperative principles and their relationship to selected practices', *Journal of Agricultural Cooperation*, 3, 83–93.
- EIU (Economist Intelligence Unit, 2014), *Global Microscope 2014: The enabling environment for financial inclusion*. Sponsored by MIF/IDB, CAF, ACCION and Citi. EIU, New York, NY.
- EIU (Economist Intelligence Unit, 2015), *Democracy Index 2014: Democracy and its discontents*, a report from The Economist Intelligence Unit.
- Euricse, Co-operatives Europe and Ekai (2010), *Study on the Implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for European Co-operative Society*.
- Franken, J.R.V., and M.L. Cook (2015), 'Informing Measurement of Co-operative Performance', *Working Paper*, University of Missouri, 125 Mumford Hall, Columbia, USA.
- Gijssels, C., and M. Bussels (2012a), 'Support for Farmers' Co-operatives: EU synthesis and comparative analysis report: Social and Historical Aspects', Wageningen UR.
- Gijssels, C., and M. Bussels (2012b), 'Support for Farmers' Cooperatives; Country Report: Belgium', Wageningen UR.
- Groeneveld, J.M. (2012), *Cooperatives and Rural Financial Development: Great Opportunities and Surmountable Difficulties*, Rabobank publication, Utrecht.
- Groeneveld, J.M. (2015), 'Member-Based Enterprises: The Spotlight on Financial Services Co-operatives', Inaugural publication, TIAS School for Business and Society, Tilburg University, 13 February 2015.
- Hofstede, G. (1991), *Cultures and organizations: software of the mind*, London, McGraw-Hill.
- Hofstede, G. (2001), *Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*, London, Sage Publications.
- Hofstede, G., G.J. Hofstede, and M. Minkov (2010), *Cultures and organizations: software of the mind* (3rd edition), New York, McGraw-Hill, USA.
- Hoyt, A. (1989), 'Cooperatives in other countries', in D.W. Cobia (Ed), *Cooperatives in Agriculture*, pp. 81–94, Prentice Hall.
- ICA (2014), *Survey on Co-operative Capital*, report written by A.M. Andrews of the Filene Research Institute for the International Co-operative Alliance, Madison, US.
- Iliopoulos, C. (2012), 'Support for Farmers' Co-operatives; Country Report Greece', Wageningen UR.
- Iliopoulos, C., M.L. Cook, G.W.J. Hendrikse, A. Chymis (2012), 'Support for Farmers' Co-operatives: Experiences of non-EU OECD Countries', Wageningen UR.
- Kappes, A. (2015), 'Raiffeisen- Development and promotion of co-operative structures worldwide: The necessity of international cooperation on a co-operative basis', International Raiffeisen Union, Germany, IRU Courier, No. 1, 2015, pp. 5-27.

- Kaufmann, D., A. Kraay, and M. Mastruzzi (2009), 'Governance Matters VII: Aggregate and Individual Governance Indicators 1996-2008', *Policy Research Working Paper No. 4978*, The World Bank Development Research Group and Macroeconomics and Growth Team.
- Kurimoto, A. (2013), 'Chapter 23: Japan', in *International Handbook of Co-operative Law* edited by Cracogna, D., A. Fici, and H. Henry, pp. 503-523, Springer, June 2013.
- Lissowska, M. (2012), '*The deficit of co-operative attitudes and trust in post-transition economies*', paper presented at the 16th Annual Conference of the International Society for New Institutional Economics, June 14-16, 2012 (downloaded from <http://papers.isnie.org/paper/626.html>).
- Masuda, Y., T. Senda, and K. Nishii (2015), 'Creating Competitive Advantage in Agricultural Co-operatives through Improving Governance Systems and Enhancing Member and Community Engagement', *Working Paper*, forthcoming in an ICA publication on Governance.
- Münkner, H.-H. (2002), *The Supportive Environment for Cooperatives in the Context of the Current Political, Economic, Social, Demographic and Ecological Environment*, paper for the Expert Group Meeting on "Supportive Environment for Cooperatives: A Stakeholder Dialogue on Definitions, Prerequisites and Process of Creation", 15-17 May 2002, Ulaanbaatar, Mongolia.
- Oliver Wyman (2014), *Organizing for Effectiveness and Growth in Co-operative Financial Services: A focus on the Americas*, Financial Services, Report prepared for the International Summit on Co-operatives in Québec, Canada.
- Nadeau, E.G. (2012), *The Co-operative Solution: How the United States can tame recessions, reduce inequality, and protect the environment*, Madison, USA.
- Pyykkönen, P., S. Bäckman and H. Kauriinoja (2012), '*Support for Farmers' Co-operatives: Country Report Denmark*', Wageningen UR.
- Raiffeisen, F.W. (1866), *Die Darlehnskassen-vereine als Mittel zur Abhilfe der Not der ländlichen Bevölkerung, sowie auch der städtischen Handwerker und Arbeiter: praktische Anleitung zur Bildung solcher Vereine, gestützt auf sechszehnjährige Erfahrung als Gründer derselben*, Neuwied.
- Ren, D., and P. Yuan (2013), 'Chapter 14: China', in *International Handbook of Co-operative Law* edited by Cracogna, D., A. Fici, and H. Henry, pp. 339-353, Springer, June 2013.
- Sangen, G. van der (2012), '*Support for Farmers' Co-operatives: EU Synthesis and comparative analysis report: Legal Aspects*', Wageningen UR.
- Sangen, G. van der, (2015), 'How to Regulate Co-operatives in the EU? A Theory of Path Dependency', *Working Paper*, forthcoming.
- Soboh, A.M.R., Oude Lansink A.O., Giesen G., and G. van Dijk (2009), 'Performance measurement of the agricultural marketing cooperatives: the gap between theory and practice', *Review of Agricultural Economics*, 31, no 3, p. 446-469.

- Spear, R., Westall, A. Burnage, A. (2012), '*Support for Farmers' Cooperatives; Country Report: The United Kingdom*', Wageningen UR.
- Transparency International (2014), *Corruption Perceptions Index 2014*, Berlin, Germany.
- UNDESA (2014), *Measuring the Size and Scope of the Co-operative Economy: Results of the 2014 Global Census on Co-operatives*, report for the United Nation's Secretariat Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development.
- USAID (United States Agency for International Development, 2006), *Enabling Co-operative Development: Principles for Legal Reform*, Washington DC.
- Williamson, O.E. (2000), 'The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead', *Journal of Economic Literature*, Vol.38, No. 3, pp. 595-613.
- World Bank (2014), *Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency*, Comparing Business Regulations for domestic firms in 189 Economies, International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank.
- World Co-operative Monitor (2015), *Exploring the Co-operative Economy: Report 2015*, ICA and Euricse.
- Xiaoshan, Z. (2013), 'Challenges facing the development of Farmers' Specialized Cooperatives in China', in *Cooperative Growth for the 21st Century*, B. Roelants (Ed.), a report commissioned by the ICA to CICOPA , pp. 19-22.

Παράρτημα I Επιλεγμένα χαρακτηριστικά των μελών

Χώρα	Περιγραφική ανάλυση Χωρών
Αργεντινή	Καμία διαφοροποίηση μεταξύ φυσικών και νομικών προσώπων. Δεν υπάρχουν τέλη εγγραφής. Επιστροφή κεφαλαίου μερίδων αποχωρούντων μελών ίσο με 5% του κεφαλαίου ετησίως (αποφυγή μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου). Κράτος / κυβερνήσεις μπορούν να είναι μέλη. Ένα μέλος, μία ψήφος.
Αυστραλία	Ιδιότητα του ενεργού μέλους: Διαγραφή ανενεργών (πάνω από 3 χρόνια) μελών. Πρόστιμο 2.000 \$ για αποτυχία διαγραφής ανενεργών μελών. Ένα μέλος, μία ψήφος. Υποχρέωση αγοράς ορισμένου ποσού αγαθών και υπηρεσιών από τον συνεταιρισμό εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Ελάχιστος αριθμός 5 ενεργά μέλη-χρήστες.
Αυστρία	Ελάχιστος αριθμός μελών (2). Προϋποθέσεις εγγραφής μελών. Αίτηση με ελάχιστες απαιτήσεις. Η συμμετοχή είναι μια διμερής δικαιοπραξία. Δικαίωμα εγγραφής. Μέλη επενδυτές επιτρέπονται.
Βέλγιο	Προϋποθέσεις για την εγγραφή μέλους δεν προβλέπονται από το νόμο, αλλά προσδιορίζονται από το καταστατικό. Η εγγραφή μέλους ενεργοποιείται με την αγορά μερίδων. Το μέλος μπορεί να αποχωρήσει από τον συνεταιρισμό μόνο κατά τους πρώτους έξι μήνες του οικονομικού έτους, προκειμένου να αποφευχθεί η βεβιασμένη έξοδος. Οι μερίδες του μέλους που αποχωρεί μεταβιβάζονται σε άλλα μέλη ή σε τρίτους. Δεν υπάρχει τέλος εγγραφής. Δεν επιτρέπονται μεροληψίες ή διακρίσεις. Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να περιορίσει την εισδοχή νέων μελών.
Βραζιλία	Είσοδος ελεύθερη, αλλά τεχνικά εμπόδια (έλλειψη δυνατοτήτων για τη δημιουργία αμοιβαίων σχέσεων). Ελάχιστος αριθμός μελών μεταβλητός.
Γαλλία	Διαφορετικότητα και την διαγραφή μέλους. Εγγραφή μελών μέσω απόκτησης μερίδων. Μέλη επενδυτές (όχι συνεργάτες). Μερίδες με ιδιόμορφο πλεονεκτήματα ή όχι (δύο είδη μερίδων: στη μία στα μέλη καταβάλλονται τόκοι πριν από οποιονδήποτε άλλο μέτοχο, αλλά δεν έχουν δικαίωμα ψήφου).

Γερμανία	Δεν υπάρχουν διακρίσεις όσον αφορά την εγγραφή. Από 7 ως 3 ιδρυτικά μέλη. Υποστηρίζοντα μέλη (επιλέξιμα ως μέλη γραφείου). Αδρανή μέλη (δεν χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες). Μέλη επενδυτές (δεν μπορούν να έχουν την πλειοψηφία έναντι των μελών χρηστών. Διάφοροι τρόποι για την απόκτηση της ιδιότητας (ιδρυτικά μέλη, κατόπιν αίτησης, από κληρονομία). Προειδοποίηση αποχώρησης μελών τρεις μήνες ωριότερα.
Δανία	Θεμελιώδες δικαίωμα η ένταξη μελών, όταν είναι μεγάλης οικονομικής σημασίας για τους υποψηφίους. Συμβατική ελευθερία για τη συναλλαγή. Μέλη επενδυτές χωρίς ιδιαίτερη νομική υπόσταση. Παρεμπόδιση μιας επιχείρησης που μεγιστοποιεί το κέρδος από το να γίνει συνεταιρισμός. Δεν υπάρχει προσωπική ευθύνη για συνεταιριστικά χρέη σε όλες τις σκανδιναβικές χώρες. Συμβατική ελευθερία. Το παραιτούμενο μέλος έχει δικαίωμα στη μερίδα του κεφαλαίου που κατέθεσε.
Ηνωμένες Πολιτείες	Μέλη συνεταιρισμών με ευθύνη απέναντι στους συνεταιρισμούς. Μία ψήφο το καθένα μέλος, ή αριθμό ψήφων ανάλογα με τον όγκο των συναλλαγών με τον συνεταιρισμό. Οι ζημίες και τα κέρδη κατανέμονται στα μέλη τα οποία αξιολογούν την επίδοση.
Ηνωμένο Βασίλειο	Όχι ελάχιστη ηλικία. Τουλάχιστον 3 μέλη. Άλλοι κανόνες που καθορίζονται από το καταχωρημένο καταστατικό. Μέλη επενδυτές μη χρήστες (περιορισμένα δικαιώματα ψήφου).
Ιαπωνία	Τουλάχιστον 15 ιδρυτικά μέλη. Τα μέλη μπορούν να έχουν αρκετές μερίδες, αλλά δικαίωμα μόνο μίας ψήφου. Χαρακτηριστικά για την ένταξη ποικίλλουν ανάλογα με τον τύπο των συνεταιρισμών. Τακτικά μέλη και συνδεδεμένα μέλη (χωρίς δικαίωμα ψήφου και αξιώσεις πλεονάσματος). Ειδικοί κανόνες για τα πρωτοβάθμιους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς (τουλάχιστον 300 μέλη). Μόνο μέλη χρήστες).
Ινδία	Οι συνεταιρισμοί μεταξύ πολλών περιφερειών απαιτούν τουλάχιστον 50 μέλη από κάθε επαρχία. Μέγιστο 4 μήνες για να ληφθεί απόφαση εισδοχής. Κριτήρια εξαίρεσης από την επιβράβευση ενεργών μελών. Ένα μέλος, μία ψήφος, ανεξαρτήτως του εισφερόμενου κεφαλαίου.
Ιρλανδία	Ελάχιστος αριθμός μελών (7). Ηλικιακός περιορισμός. Όροι εισδοχής και αποχώρησης καθορίζονται από το καταστατικό. Καταβολή τόκου για τις μερίδες που κάθε μέλος μπορεί να κατέχει.

Ισπανία	Μόνο φυσικά πρόσωπα μπορούν να είναι μέλη. Τουλάχιστον 3 μέλη για την ίδρυση συνεταιρισμού. Προϋποθέσεις για να γίνουν μέλη. Διαγραφή με οικονομικές συνέπειες. Συνεταίροι, εργαζόμενοι και μέλη επενδυτές. Εκτενή δικαιώματα στην πληροφόρηση από τα μέλη. Αδικοιολόγητη αποχώρηση με οικονομικές συνέπειες.
Καναδάς	Αποχώρηση μέλους συνεπάγεται εξαργύρωση των χρημάτων που ανήκουν στο μέλος μέσα σε ένα χρόνο. Το καταστατικό του συνεταιρισμού διέπει την εγγραφή. Η συμμετοχή μπορεί να τερματιστεί αν το μέλος αδυνατεί να συναλλάσσεται με τον συνεταιρισμό για περίοδο δύο ετών. Τα μέλη έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα του εκλέγειν και να επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων. Επενδυτικές μερίδες (μία ψήφος ανά μερίδα για την εκλογή των μελών του Δ.Σ.). Δύο διαφορετικές δικαιοδοσίες: CCA (Canada Co-operatives Act - Νόμος περί Συνεταιρισμών), και QCA - (Québec's Co-operatives Act - Συνεταιριστικός Νόμος Κεμπέκ).
Κίνα	80% των μελών θα πρέπει να είναι οι αγρότες. Ελάχιστος αριθμός 20 μέλη: ένα μόνο νομικό πρόσωπο μπορεί να γίνει μέλος.
Κολομβία	Μεταβλητός ελάχιστος αριθμός μελών. Κερδοσκοπικοί φορείς, δεν μπορεί να γίνουν μέλη, εκτός αν υπάρχουν ειδικές προϋποθέσεις.
Κορέα (Δημοκρατία της)	Αρχή της «ανοικτής πόρτας» (δεν υπάρχουν περιορισμοί). Αριθμός ιδρυτικών μελών ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο των συνεταιρισμών. Τα «μέλη επενδυτές» (επενδύουν μόνο χρήματα και εισπράττουν απόδοση. Δεν μετέχουν σε επιχειρηματικές δραστηριότητες). Υποχρεώσεις μελών.
Μεξικό	Μόνο φυσικά πρόσωπα μέλη. Όχι μέλη επενδυτές. Υποχρεώσεις μελών και τα κριτήρια διαγραφής.
Νορβηγία	Θεμελιώδες δικαίωμα των μελών να συνεταιρίζονται. Υποχρέωση των μελών να συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό. Τα μέλη μπορούν να παραιτηθούν ανά πάσα στιγμή.
Νότια Αφρική	Μόνο "φυσικά πρόσωπα" γίνονται δεκτά (όχι νομικά πρόσωπα). Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών καθορίζεται από τα καταστατικά. Συνδεδεμένα μέλη (υποστήριξη των συνεταιρισμών χωρίς να είναι μέλη). Μεταβίβαση της ιδιότητας του μέλους.

Ολλανδία	Δεν υπάρχουν χαρακτηριστικά αποδεκτών μελών. Τουλάχιστον 2 μέλη. Δεν υπάρχουν υποχρεώσεις συναλλαγής. Τα δικαιώματα ψήφου των μελών επενδυτών / μη-χρηστών περιορίζονται στο ήμισυ του συνόλου των δικαιωμάτων ψήφου.
Ουγγαρία	Ένα μέλος, μία ψήφος. Κατανομή των οικονομικών οφελών. Δεν μπορούν να αποδέχονται μέλη επενδυτές όλοι οι τύποι συνεταιρισμών. Συγκεκριμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις για τα μέλη επενδυτές.
Ουρουγουάη	Νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου μπορεί να γίνουν αποδεκτά ως μέλη (έως το 20% του συνεταιριστικού κεφαλαίου). Περίπλοκο νομικό θέμα η παραίτηση μέλους.
Περου	Ελάχιστος αριθμός μελών 11. Εθνικές ομοσπονδίες (με 20% των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών του ίδιου τύπου). Οι εργαζόμενοι ενός συνεταιρισμού εργαζομένων δεν επιτρέπεται να είναι μέλη καταναλωτικού συνεταιρισμού (για την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων). Η ευθύνη των μελών εξαρτάται από το ύψος των εισφορών.
Πολωνία	Ο ελάχιστος αριθμός μελών ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο των συνεταιρισμών. Η απόφαση εγγραφής λαμβάνεται εντός ενός μηνός. Μέλη μπορούν να γίνουν φυσικά και νομικά πρόσωπα. 50% των μελών θα πρέπει να είναι άνεργοι ή ανάπηροι που χρειάζονται κοινωνική βοήθεια. Μέλη επενδυτές δεν γίνονται δεκτά. Κάθε είδους διακρίσεις μελών είναι αντισυνταγματικές.
Πορτογαλία	Ο αριθμός μελών είναι μεταβλητός και απεριόριστος (όχι λιγότερα από 5). Μέλη επενδυτές δεν γίνονται δεκτά.
Ρωσική Ομοσπονδία	Ελάχιστος αριθμός 5 μέλη. Ελάχιστη ηλικία 16. Αλλοδαποί επιτρέπονται. Μέχρι το 25% των μελών επιτρέπεται να μην εργάζονται στον συνεταιρισμό. Ελεύθερη αποχώρηση. Όλα τα μέλη πρέπει να καταβάλλουν εισφορά (μετρητά ή σε είδος).
Σουηδία	Θεμελιώδες δικαίωμα των μελών. Υποχρέωση των μελών να συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό. Ειδική ρύθμιση σχετικά με επενδυτές και για το κεφάλαιο των μελών. Καμία προσωπική ευθύνη για χρέη των συνεταιρισμών (σε όλες οι σκανδιναβικές χώρες).
Τουρκία	Ελάχιστος αριθμός μελών 7. φυσικά και νομικά πρόσωπα επιτρέπονται. Για να γίνει κάποιος μέλος πρέπει να είναι σε θέση να επωφεληθεί από τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού. Ελεύθερη αποχώρηση, αλλά όταν η αποχώρηση θέτει σε κίνδυνο την ύπαρξη του συνεταιρισμού πρέπει να καταβληθεί δίκαιη αποζημίωση. Διαγραφή μελών.

Φινλανδία	Δυνατότητα ύπαρξης μονομελών συνεταιρισμών. Ελάχιστη περίοδος συμμετοχής (3 έτη). Μεταβιβάσιμες μερίδες. Μητρώο μελών ελεύθερα προσβάσιμο να το συμβουλευεται κάθε νόμιμα ενδιαφερόμενο πρόσωπο. Μπορεί κάποιος να κατέχει μερίδες χωρίς να είναι μέλος.
Χιλή	Δύο ελάχιστες προϋποθέσεις για την ένταξη: Δυνατότητα να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες, προθυμία να αποδέχεται τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες. Ο συνεταιρισμός μπορεί να αναστέλλει προσωρινά την εισδοχή νέων μελών όταν οι πόροι του δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Απαιτούνται 30 ημέρες για να απαντήσει σε αίτημα της παραίτησης. Προβλέπεται τέλος ένταξης. Φυσικά ή νομικά πρόσωπα είναι δεκτά.

Πηγή: Cracogna, D., Fici, A., Henry, H., (Eds.), International Handbook of Co-operative Law - Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2013 (Διεθνές Εγχειρίδιο Συνεταιριστικής Νομοθεσίας)

Παράρτημα II Φορολογική μεταχείριση σε 33 χώρες

Χώρα	Περιγραφική ανάλυση Χωρών
Αργεντινή	Υπάρχουν εθνικοί και επαρχιακοί φόροι. Όσον αφορά τον φόρο εισοδήματος, οι συνεταιρισμοί εξαιρούνται επειδή διανέμουν το πλεόνασμα τους μεταξύ των μελών. Ταμείο Προώθησης Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης: οι συνεταιρισμοί πρέπει να πληρώνουν 2% επί της διαφοράς μεταξύ ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού. Η συνεισφορά αυτή κατανέμεται μεταξύ του Κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης, και προορίζεται για την υποστήριξη δράσεων υπέρ των συνεταιρισμών. Σε ορισμένες επαρχίες, οι συνεταιρισμοί εξαιρούνται από ορισμένους φόρους.
Αυστραλία	Τελικά, η κύρια διαφορά στη φορολογική μεταχείριση των συνεταιρισμών και των παραδοσιακών μορφών συνεργασίας είναι η απαλλαγή από τη φορολογία των επιστρεφόμενων πλεονασμάτων. Εκτός από την κατάσταση των επιστρεφόμενων, οι συνεταιρισμοί έχουν επίσης κάποια προνομιακή μεταχείριση με τον φορολογικό νόμο ΙΤΑ (Income Tax Assessment) από την άποψη των εκπτώσεων σχετικά με τον κεφαλαιουχικό εξοπλισμό. Το Τμήμα 120 του ΙΤΑ επιτρέπει στους συνεταιρισμούς να αφαιρούν τους τόκους των δανείων για κεφαλαιουχικό εξοπλισμό.
Αυστρία	Δεν υπάρχει ειδική φορολογική μεταχείριση των συνεταιρισμών. Ένα ειδικό φορολογικό πρόβλημα για τους συνεταιρισμούς στην Αυστρία είναι το γεγονός ότι είναι αδύνατο για έναν συνεταιρισμό να αναγνωρίζεται ως μη κερδοσκοπικός, κατά την έννοια του Αυστριακού Ομοσπονδιακού Φορολογικού Κώδικα, ενώ οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, καθώς και οι καταχωρημένες ενώσεις προσώπων μπορούν να αναγνωρίζονται ως «μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα» και, κατά συνέπεια, να απαλλάσσονται από την καταβολή εταιρικού φόρου.
Βέλγιο	Διαπιστευμένες εταιρείες λαμβάνουν ορισμένα ειδικά πλεονεκτήματα, ανάλογα με τη φορολογική και κοινωνική νομοθεσία.
Βραζιλία	Δυσαρμονίες μεταξύ συντάγματος και πραγματικότητας (φορολογικές πρακτικές). Υπάρχουν ομοσπονδιακοί φόροι στους οποίους οι συνεταιρισμοί υπάγονται εξαιτίας παρανόησης της φύσης τους.
Γαλλία	Όταν οι συνεταιρισμοί χαρακτηρίζονται ως εταιρείες, ανάλογη είναι και η φορολογία τους. Οι περισσότεροι συνεταιρισμοί απαλλάσσονται πλήρως ή εν μέρει, από το δημοτικό φόρο επιχειρήσεων.

Γερμανία	Οι Γερμανικοί συνεταιρισμοί φορολογούνται όπως και κάθε άλλη επιχείρηση, με μία εξαίρεση: Το πλεόνασμα που κατανέμεται μεταξύ των μελών του, στο τέλος του οικονομικού έτους αναγνωρίζεται ως εξαιρούμενη από τη φορολογία λειτουργική δαπάνη της συνεταιριστικής επιχείρησης.
Δανία	Σύμφωνα με το δανικό και το σουηδικό δίκαιο, οι συνεταιρισμοί αποτελούν χωριστές φορολογικές οντότητες, οι οποίες γενικά φορολογούνται με τους ίδιους κανόνες με τις εταιρείες. Οι συνεταιρισμοί οι οποίοι διαθέτουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, υπάγονται σε ειδικό συνεταιριστικό φορολογικό καθεστώς που σε ορισμένα σημεία είναι πιο ευνοϊκό από ό,τι οι γενικοί κανόνες φορολογίας των εταιρειών. Η Δανική νομοθεσία ισχύει μόνο για τους ειδικούς συνεταιρισμούς που έχουν τουλάχιστον δέκα μέλη, και όπου οι συναλλαγές με μη-μέλη δεν υπερβαίνουν το 25% και τα κέρδη διανέμονται σύμφωνα με τις συναλλαγές μεταξύ των μελών και του συνεταιρισμού. Έτσι, οι φορολογικές διατάξεις απαιτούν αυστηρότερη τήρηση των συνεταιριστικών αρχών από ό,τι συμβαίνει υπό συνεταιριστική νομοθεσία.
Ηνωμένες Πολιτείες	Οι επιχειρηματικές οντότητες που λειτουργούν σε συνεταιριστική βάση απολαμβάνουν μια ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση σύμφωνα με τον ομοσπονδιακό Εσωτερικό Κώδικα Εισοδήματος. Απαλλάσσονται οι αγροτικοί συνεταιρισμοί (που απολαμβάνουν περισσότερα φορολογικά οφέλη) έναντι μη απαλλασσόμενων συνεταιρισμών.
Ηνωμένο Βασίλειο	Το φορολογικό σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου αναγνωρίζει την ιδιαίτερη φύση των συνεταιρισμών με δύο τρόπους. Ο ένας εστιάζεται στη νομική δομή της νομοθεσίας για τους συνεταιρισμούς βιομηχανίας και πρόνοιας. Ο δεύτερος σχετίζεται με την πραγματικότητα της πλήρους αμοιβαίας συναλλαγής μεταξύ των μελών, ανεξάρτητα από την ακριβή νομική δομή που χρησιμοποιούν.
Ιαπωνία	Νόμος για την εταιρική φορολογία: η διαφορά σε ποσοστά μεταξύ συμβατικών εταιρειών και συνεταιρισμών είναι 6,5% λιγότερο.
Ινδία	Διάφοροι τύποι απαλλαγών και μειώσεων στη διάθεση των συνεταιρισμών. Οι διατάξεις αυτές έχουν πρόθεση προώθησης συνεταιρισμών στην Ινδία. Δεν υπάρχει φόρος περιουσίας για συνεταιρισμούς. Παρ' όλα αυτά, υπάρχει άσκηση πίεσης από τους άλλους τύπους των επιχειρήσεων για την ίση μεταχείριση και τον τερματισμό της ειδικής μεταχείρισης των συνεταιρισμών.

Ιρλανδία	Δεν υπάρχει πλέον ειδική φορολογική μεταχείριση των συνεταιρισμών στην Ιρλανδία. Οι πιστωτικές ενώσεις απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ (φόρος επί της κατανάλωσης ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών), λόγω του μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα τους (ο οποίος θεωρείται ότι είναι δημοσίου συμφέροντος).
Ισπανία	Οι Συνεταιρισμοί υπόκεινται σε ειδική φορολογική μεταχείριση. Προστατευόμενοι και Ειδικά Προστατευόμενοι Συνεταιρισμοί (τα μέλη έχουν μικρή οικονομική ισχύ και είναι πιο κοντά στην αμοιβαία αρχή: συνεταιρισμοί εργαζομένων, αγροτικοί συνεταιρισμοί, κοινοτικοί συνεταιρισμοί εκμετάλλευσης της γης των και συνεταιρισμοί καταναλωτών και χρηστών).
Ιταλία	Οι κατά κύριο λόγο αμοιβαίοι συνεταιρισμοί (PMC) και άλλοι συνεταιρισμοί (OC) είναι μια διάκριση που χρησιμεύει για να διαφοροποιήσει τη φορολογική μεταχείριση των συνεταιρισμών. Φορολογικά υποστηρικτικά μέτρα, ισχύουν μόνο για κατά κύριο λόγο αμοιβαίους συνεταιρισμούς. Αυτό δικαιολογείται από το ότι είναι (τουλάχιστον) κατά κύριο λόγο αμοιβαίου χαρακτήρα, υποκείμενοι στον περιορισμό μερικής μη διανομής κερδών και συνεπώς πλησιέστερα προς το συνταγματικό μοντέλο συνεργασίας. Αρκετά φορολογικά μέτρα τα οποία εφαρμόζονται μόνο σε συγκεκριμένους τύπους συνεταιρισμών / πολύ διαφοροποιημένα φορολογικά καθεστώτα.
Καναδάς	Ίδια φορολογική νομοθεσία για συνεταιρισμούς και ιδιωτικές επιχειρήσεις. Κερδοσκοπικοί έναντι μη-κερδοσκοπικών συνεταιρισμών (ανάλογα με τη σχέση που υπάρχει μεταξύ συνεταιρισμών και των μελών τους). Μη κερδοσκοπικοί αν τα μέλη έχουν δικαίωμα στο πλεόνασμα και ο συνεταιρισμός δεν έχει.
Κίνα	Οι εξειδικευμένοι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί (FSC) δικαιούνται φορολογικές ελαφρύνσεις. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν αρκετές προκλήσεις (για άλλους) να τύχουν φορολογικών ελαφρύνσεων, εν απουσία αυστηρής επιτήρησης, γεγονός που έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην υγιή ανάπτυξη των FSC.
Κολομβία	Οι συνεταιρισμοί έχουν οφέλη όσον αφορά το εισόδημα και συμπληρωματικούς φόρους (εθνικού επιπέδου), καθώς και σχετικά με τη βιομηχανία και το εμπόριο (οι οποίοι ανήκουν στην τοπική αυτοδιοίκηση).
Κορέα. (Δημοκρατία της)	Δεν υπάρχουν πληροφορίες.

Μεξικό	Αν και ο Γενικός Νόμος για τους Συνεταιρισμούς (LGSC) ορίζει ότι όλες οι πράξεις σε σχέση με τη συγκρότηση και την εγγραφή των συνεταιρισμών εξαιρούνται από φόρους και φορολογικές υποχρεώσεις ομοσπονδιακού χαρακτήρα, πρέπει όμως, ανάλογα με τον τύπο των συνεταιρισμών, να πληρώνουν τους διαφορετικούς φόρους.
Νορβηγία	Τα τελευταία χρόνια, τα φορολογικά πλεονεκτήματα που είχαν χορηγηθεί σε συνεταιρισμούς έχουν μειωθεί. Ο βασικός κανόνας είναι ότι ένας συνεταιρισμός φορολογείται με τον ίδιο τρόπο όπως και άλλες επιχειρήσεις και υπόκειται στον κανονικό συντελεστή εταιρικού φόρου 28% των καθαρών κερδών. Οι επιστροφές στα μέλη του συνεταιρισμού δεν θα υπόκεινται σε φορολογία εισοδήματος, εκτός εάν το μέλος ενεργούσε υπό την ιδιότητά του ως φορολογητέα επιχείρηση.
Νότια Αφρική	Οι συνεταιρισμοί, από την άποψη του νόμου, υποχρεούνται να διαθέτουν το 5% των τυχόν πλεονασμάτων σε ένα αδιανέμητο αποθεματικό ταμείο. Η φορολογική έκπτωση των δαπανών αυτών είναι ακόμη αβέβαιη. Καθοδηγητική αρχή: κάθε κέρδος από επιχείρηση μέλος φορολογείται μόνο στο βαθμό που διατηρείται εντός της οντότητας, μετά την δήλωση των μπόνους. Τέτοια υπολειπόμενα κέρδη, μαζί με τα κέρδη από άλλες πηγές, υπόκεινται στον ίδιο φορολογικό συντελεστή, που ισχύει για άλλες επιχειρήσεις, κυρίως εταιρείες.
Ολλανδία	Οι Ολλανδικοί Συνεταιρισμοί αντιμετωπίζονται ως ιδιωτικές ανώνυμες εταιρίες περιορισμένης ευθύνης. Οι συνεταιρισμοί μπορούν να διανέμουν κέρδη στους επενδυτές χωρίς να πληρώνουν κανένα φόρο επί των μερισμάτων. Αυτό το παρεχόμενο φορολογικό περιθώριο ήταν ο λόγος για την πρόσφατη αύξηση της ίδρυσης μητρικών και θυγατρικών συνεταιρισμών, αξιοσημείωτων σε ιδιωτικά επενδυτικά χρηματοοικονομικά κεφάλαια.
Ουγγαρία	Φόρος επί των συνεταιρισμών και επί των μελών τους (διπλή φορολογία). Για ορισμένες συνεταιριστικές μορφές (π.χ., γεωργικοί συνεταιρισμοί, σχολικοί συνεταιρισμοί και κοινωνικοί συνεταιρισμοί, ισχύουν ειδικοί φορολογικοί νόμοι).
Ουρουγουάη	Οι συνεταιρισμοί στην Ουρουγουάη δεν απολαμβάνουν ένα ομοιόμορφο φορολογικό καθεστώς δομημένο αυστηρά με βάση τις ιδιαιτερότητές τους. Αντίθετα, μια σειρά νόμων διέπει τη συνεταιριστική φορολογία, κάθε ένας από αυτούς τους νόμους ρυθμίζει ένα διαφορετικό ζήτημα της φορολογίας, και κυρίως παρέχει εξαιρέσεις από το γενικό φορολογικό καθεστώς.

Περού	Πέραν των ειδικών φορολογικών κανόνων, οι συνεταιρισμοί υπόκεινται σε διάφορους φόρους που αποτελούν μέρος του «Εθνικού Φορολογικού Συστήματος», (ειδικού φόρου κατανάλωσης, φόρου των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, εταιρικών εισφορών, δασμών, φόρου ακίνητης περιουσίας, φόρου μεταβίβασης ακινήτων, φόρου στόλου οχημάτων).
Πολωνία	Οι συνεταιρισμοί δεν υπόκεινται σε καμία ειδική ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση, και σύμφωνα με τις απόψεις πολλών συνεταιριστικών ακτιβιστών, οι συνεταιρισμοί υπόκεινται σε δυσμενή μεταχείριση που απορρέει από τη «διπλή φορολογία». Αυτό δεν ενισχύει τη συσσώρευση κεφαλαίου στους συνεταιρισμούς ούτε ενθαρρύνει τους ανθρώπους να ενταχθούν σε συνεταιρισμούς.
Πορτογαλία	Όχι μόνο έχουν αφαιρεθεί κάποια οφέλη που απολάμβαναν στο παρελθόν οι συνεταιρισμοί, οι δημοσιονομικές ιδιαιτερότητές τους έχουν μειωθεί σε ένα και μόνο άρθρο, το οποίο απλώς απαριθμεί μια σειρά από εξαιρέσεις. Πρόκειται σαφώς για ένα τεράστιο βήμα προς τα πίσω, μια συμβολική παλινδρόμηση, η οποία έχει, ωστόσο, σημαντικές αρνητικές επιδράσεις. Παρ' όλα αυτά, ένα από τα οφέλη των συνεταιρισμών είναι η απαλλαγή από τον εταιρικό φόρο για ορισμένους τύπους των συνεταιρισμών και την απαλλαγή από το φόρο μεταβιβάσεως ακινήτων.
Ρωσική Ομοσπονδία	Μόνο οι γεωργικοί συνεταιρισμοί απολαμβάνουν μια προνομιακή φορολογική μεταχείριση.
Σουηδία	Σύμφωνα με το δανικό και το σουηδικό δίκαιο, οι συνεταιρισμοί αποτελούν χωριστές φορολογικές οντότητες, οι οποίες γενικά φορολογούνται με τους ίδιους κανόνες με τις εταιρείες. Οι συνεταιρισμοί που πληρούν συγκεκριμένες απαιτήσεις, ωστόσο, υπόκεινται σε ειδικό συνεταιριστικό φορολογικό καθεστώς που σε ορισμένα σημεία είναι ευνοϊκότερο από τους γενικούς κανόνες της φορολογίας των επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τη σουηδική νομοθεσία, αυτές οι ειδικές φορολογικές ρυθμίσεις ισχύουν μόνο για οικονομικές ενώσεις που εφαρμόζουν τις αρχές της ανοιχτής πόρτας και των ίσων δικαιωμάτων ψήφου.

Τουρκία	Ο συνεταιριστικός νόμος παρέχει ορισμένα φορολογικά κίνητρα για συνεταιρισμούς, ενώσεις συνεταιρισμών, κεντρικές ενώσεις συνεταιρισμών, και την Εθνική Ένωση Τουρκικών Συνεταιρισμών, σύμφωνα με τη συνταγματική διάταξη που απαιτεί ενθάρρυνση και υποστήριξη για τη συνεταιριστική κίνηση. Εάν οι συνεταιρισμοί, οι ενώσεις συνεταιρισμών και οι κεντρικές ενώσεις των συνεταιρισμών δεν εντάσσονται στις ανώτερες οργανώσεις, δεν μπορούν να επωφεληθούν από τις εξαιρέσεις που αναφέρονται ανωτέρω. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί ως κίνητρο για την ενθάρρυνση των συνεταιρισμών να ενώνονται κάτω από την ομπρέλα μιας ανώτερης οργάνωσης. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια αυτά τα φορολογικά κίνητρα που παρέχονται από την συνεταιριστική νομοθεσία έχουν αφαιρεθεί.
Φινλανδία	Ο εταιρικός φόρος εισοδήματος, κατ' αρχήν επιβάλλεται σε συνεταιριστικά έσοδα με τον ίδιο τρόπο, όπως στο εισόδημα των εταιρειών. Οι συνεταιρισμοί ταξινομούνται ως κοινωνίες, και η δημιουργία "κέρδους" από τις συναλλαγές με τα μέλη δεν υπολογίζεται με διαφορετικό τρόπο από εκείνο για τις συναλλαγές με μη μέλη και το οποίο κρατείται να ανήκει στον συνεταιρισμό.
Χιλή	Οι συνεταιρισμοί υπόκεινται σε ένα πιο ευνοϊκό φορολογικό σύστημα. Αυτή η μεταχείριση είναι ενσωματωμένη σε πολλά φορολογικά πλεονεκτήματα και άλλα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την καταβολή φόρων.

Πηγή: Cracogna, D., Fici, A., Henrÿ, H., (Eds.), International Handbook of Co-operative Law - Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2013 (Διεθνές Εγχειρίδιο Συνεταιριστικής Νομοθεσίας)

Παράρτημα ΙΙΙ Διάφορα θέματα σύγχρονης διακυβέρνησης

Χώρα	Περιγραφική ανάλυση Χωρών
Αργεντινή	<p>Η οργανωτική δομή των συνεταιρισμών περιλαμβάνει τρία όργανα, καθένα των οποίων πληροί ένα συγκεκριμένο καθήκον: (1) η γενική συνέλευση ή συνέλευση (asamblea), η οποία είναι η όργανο διακυβέρνησης (2) το Διοικητικό Συμβούλιο (Consejo de Administración), υπεύθυνο για τη διαχείριση του συνεταιρισμού και (3) η εποπτική αρχή (síndicos), υπεύθυνη της διαχείρισης του συνεταιρισμού σύμφωνα με το νόμο και με το καταστατικό. Όλα τα όργανα αποτελούνται αποκλειστικά από μέλη του συνεταιρισμού. Το «ένα μέλος, μία ψήφος» είναι υποχρεωτικός κανόνας σε όλες τις περιπτώσεις. Όλοι οι συνεταιρισμοί οφείλουν να έχουν έναν μόνιμο εξωτερικό ελεγκτή από τη στιγμή της σύστασής τους, μέχρι την εκκαθάρισή τους. Ο έλεγχος πρέπει να διενεργείται από δημόσιο ορκωτό λογιστή ή να παρέχεται από μια ομοσπονδία ή εξειδικευμένο ίδρυμα.</p>
Αυστραλία	<p>Οι Αυστραλιανοί συνεταιρισμοί έχουν επικυρώσει τη γενική αρχή "ένα μέλος - μία ψήφος" αντί για μία ψήφο για κάθε μετοχή που εκδίδεται από έναν συνεταιρισμό, η οποία είναι περισσότερο σύμφωνη με τις αρχές των μετόχων στην παραδοσιακή εταιρική μορφή. Το Έταιρικό Διακυβερνητικό Συμβούλιο του Χρηματιστηρίου της Αυστραλίας κυκλοφόρησε μια σειρά από κατευθυντήριες γραμμές και αρχές που αφορούν την Καλή Εταιρική Διακυβέρνηση και Συστάσεις Ορθών πρακτικών. Η διαφάνεια των συναλλαγών προωθείται επίσης από την απαίτηση να συγκαλούν τουλάχιστον μία γενική συνέλευση ετησίως. Κατά τη συνέλευση αυτή, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να είναι διαθέσιμα για ερωτήσεις από τα μέλη της, καθώς και να παρουσιάσουν μια σειρά οικονομικών εκθέσεων και ελέγχων που αφορούν τον συνεταιρισμό και τις δραστηριότητές του.</p>
Αυστρία	<p>Δεδομένου ότι ο συνεταιρισμός αποτελεί μια χωριστή νομική προσωπικότητα, θα πρέπει να διαθέτει δικά του όργανα για νόμιμες συναλλαγές. Υποχρεωτικά όργανα είναι η γενική συνέλευση και η διαχειριστική επιτροπή. Επιπλέον, ένα εποπτικό συμβούλιο θα πρέπει να εκλεγεί, αν ο συνεταιρισμός έχει τουλάχιστον 40 εργαζόμενους. Αυτή η δομή διακυβέρνησης αντιστοιχεί στο λεγόμενο δυαδικό σύστημα.</p>

<p>Βέλγιο</p>	<p>Σε αντίθεση με άλλα εταιρικά μοντέλα, ο συνεταιρισμός χαρακτηρίζεται κυρίως από μια μεγάλη θεσμική ελευθερία να οργανώνει το διοικητικό συμβούλιο. Εάν δεν ορίζεται στο καταστατικό, ένα διοικητικό συμβούλιο δεν είναι καν υποχρεωτικό και ένα απλό μέλος, που δεν χρειάζεται να είναι μέλος του συνεταιρισμού μπορεί να ρυθμίζει τις υποθέσεις της οργάνωσης. Οι περισσότεροι συνεταιρισμοί, ωστόσο, προβλέπουν διοικητικό συμβούλιο στο καταστατικό τους, δίπλα στη γενική συνέλευση. Ηλεκτρονική ψηφοφορία είναι δυνατή. Το εργαλείο ηλεκτρονικής ψηφοφορίας έχει καταστήσει δυνατό για τον συνεταιίρο, ανεξάρτητα από τη σύμφωνα με τους περιορισμούς που προβλέπονται από το νόμο, να μπορεί, άμεσα, ταυτόχρονα και χωρίς διακοπή για να λάβει επίσημη γνώση των συζητήσεων κατά τη διάρκεια της συνέλευσης και να ασκήσει τα δικαιώματα ψήφου του σε σχέση με όλα τα σημεία για τα οποία η συνέλευση πρέπει να λάβει απόφαση.</p>
<p>Βραζιλία</p>	<p>Ο αριθμός των μερίδων που κατέχεται από κάθε μέλος δεν μπορεί να ληφθεί ως βάση για την αναλογικότητα των ψήφων, ούτε ακόμη σε δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς. Όταν ο αριθμός των μελών σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς υπερβαίνει τις 3000, η γενική συνέλευση μπορεί να αποφασίσει να εκπροσωπούνται στις γενικές συνελεύσεις από αντιπροσώπους που εκλέγονται από τα μέλη που απολαμβάνουν πλήρως τα κοινωνικά τους δικαιώματα, αλλά δεν κατέχουν αιρετά αξιώματα στον συνεταιρισμό. Το καταστατικό πρέπει να προσδιορίσει τον αριθμό των συνέδρων, το χρόνο και τη μορφή της εκλογής τους από τις ομάδες των μελών, και την περίοδο της αντιπροσώπευσης.</p>
<p>Γαλλία</p>	<p>Εταιρικός τύπος: ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου. Ιδιωτική εταιρεία, η οποία διοικείται από ένα ή περισσότερα μέλη διοικητικού συμβουλίου. Οι δημόσιες εταιρείες έχουν μια πιο σύνθετη δομή. Δημοκρατική αρχή: ένα άτομο, μία ψήφος. Η χρήση του πλεονάσματος: πληρωμή στους κατόχους μερίδων. Δυνατή η επιστροφή στα συναλλασσόμενα μέλη. Υποχρέωση καθιέρωσης αποθεματικών.</p>

Γερμανία	Αποκλίσεις από την αυστηρή εφαρμογή της δημοκρατικής αρχής «ένα μέλος-μία ψήφος». Ωστόσο, η σταθμισμένη πολλαπλή ψήφος περιορίζεται σε ένα μέγιστο των τριών ψήφους ανά μέλος. Σε αντίθεση με τις εταιρείες, ο έλεγχος από συνεταιριστικές ελεγκτικές ομοσπονδίες περιλαμβάνει την αξιολόγηση της απόδοσης των διοικητικών συμβουλίων με αναφορά στην εκπλήρωση του στόχου τους προώθησης των μελών (συνδυασμός ελέγχου επίδοσης με συμβουλές). Ενισχυμένη από τις προσπάθειες της ΕΕ για εναρμόνιση των διατάξεων των εθνικών εμπορικών κωδίκων, υπάρχει μια τάση για την προσέγγιση των συνεταιριστικών ελέγχων με τους εταιρικούς ελέγχους.
Δανία	Οι νόμοι της Δανίας επιτρέπουν στους συνεταιρισμούς να αποκλίνουν από την αρχή ένα μέλος μία ψήφος. Ο νόμος της Δανίας απαιτεί απλή πλειοψηφία για όλες τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό. Για τους συνεταιρισμούς της Δανίας οι απαιτήσεις να έχουν χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς και ελεγκτές εξαρτάται από τον ισολογισμό ή το ύψος των πωλήσεων εάν υπερβαίνουν ορισμένο όριο ή αν η επιχείρηση απασχολεί τουλάχιστον 10 εργαζόμενους.
Ηνωμένες Πολιτείες	Ισχύει ο κανόνας «ένα μέλος, μία ψήφος» ή ψηφοφορία επί τη βάση του ποσού των συναλλαγών που πραγματοποιούνται με τον συνεταιρισμό (δικαίωμα ψήφου ανάλογο με τη στήριξη). Εκτός από την θεμελιωδώς διαφορετική αρχή του δημοκρατικού ελέγχου των συνεταιρισμών, η καθημερινή διακυβέρνηση ενός συνεταιρισμού είναι παρόμοια με εκείνη μιας εταιρείας. Μια σημαντική διαφορά μεταξύ των μηχανισμών διακυβέρνησης των συνεταιρισμών και των επιχειρήσεων ιδιοκτησίας επενδυτών είναι ότι οι συνεταιρισμοί ελέγχεται πολύ πιο στενά από τα μέλη-ιδιοκτήτες τους από ό,τι είναι οι οντότητες ιδιοκτησίας επενδυτών.
Ηνωμένο Βασίλειο	Για να αποφασισθεί αν ένας συνεταιρισμός είναι και παραμένει συνεταιρισμός, η FCA (Αρχή Χρηματοοικονομικής Συμπεριφοράς) θα εξετάσει κατά πόσον το σύστημα διακυβέρνησής της πληροί τις απαιτήσεις του δημοκρατικού ελέγχου από τα μέλη, που μερικές φορές αναφέρεται ως «ένα μέλος, μία ψήφος». Η ευελιξία του συστήματος του Ηνωμένου Βασιλείου επιτρέπει τη χρήση ενός ευρέος φάσματος ρυθμίσεων διακυβέρνησης σύμφωνα με τις ανάγκες του συνεταιρισμού. Οι κανόνες του συνεταιρισμού μπορεί, κατά το κοινό δίκαιο, να προβλέπουν οι συναντήσεις να λαμβάνουν χώρα μέσω ηλεκτρονικής επικοινωνίας.

Ιαπωνία	Το σύστημα διακυβέρνησης της Ιαπωνίας αποτελείται από τη γενική συνέλευση, το διοικητικό συμβούλιο και τους ελεγκτές. Γενική συνέλευση είναι το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων, στο οποίο τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου («ένα μέλος, μία ψήφος»). Ένας συνεταιρισμός πρέπει να έχει τουλάχιστον πέντε μέλη διοικητικού συμβουλίου και δύο ελεγκτές. Δικαιώματα των μελών της μειοψηφίας, προβλέπεται σε ορισμένες περιπτώσεις.
Ινδία	Η ινδική συνεταιριστική κίνηση υιοθετεί μια τριμερή δομή στη συνεταιριστική διαχείριση. Η γενική συνέλευση είναι η ανώτατη αρχή του συνεταιρισμού. Η γενική συνέλευση εκλέγει το διοικητικό συμβούλιο και αυτό διορίζει τον γενικό διευθυντή. Το διοικητικό συμβούλιο του κάθε δια-περιφερειακού συνεταιρισμού, εντός περιόδου που μπορεί να ορίζεται στο καταστατικό, και το αργότερο έξι μήνες μετά το κλείσιμο του αντίστοιχου έτους, συγκαλεί την ετήσια γενική συνέλευση.
Ιρλανδία	Κανόνες των συνεταιρισμών: τρόπος διεξαγωγής συνελεύσεων. Κλιμάκωση και το δικαίωμα της ψήφου. Τρόπος ορισμού, τροποποίησης και ανάκλησης κανόνων. Τρόπος διορισμού και ανάκλησης της διαχειριστικής επιτροπής.
Ισπανία	Όλοι οι συνεταιρισμοί υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις λογιστικού ελέγχου όπως οι εταιρείες. Κατ' αρχήν, κάθε μέλος έχει μία ψήφο, αν και η νομοθεσία επιτρέπει πολλές εξαιρέσεις. Κανένα μέλος δεν μπορεί να διαθέτει περισσότερες από το ένα τρίτο του συνόλου των ψήφων ενός συνεταιρισμού. Ορισμένοι νόμοι εξακολουθούν να απαιτούν ένα εποπτικό όργανο «εσωτερικών ελεγκτών» ή ένα «συμβούλιο επιτήρησης».
Ιταλία	Κάθε μέλος του συνεταιρισμού έχει μια ψήφο, ανεξάρτητα από την αξία της μερίδας ή του αριθμού των μερίδων που κατέχει. Τα συνεταιριστικά καταστατικά μπορούν, σε ορισμένες περιπτώσεις και εντός ορισμένων ορίων, να αποκλίνουν από τον κανόνα αυτό. Με τις διατάξεις αυτές η ιταλική συνεταιριστική νομοθεσία στοχεύει στην παροχή στους συνεταιρισμούς κατάλληλων μέσων για την αντιμετώπιση ενδεχόμενης ετερογένειας των μελών. Ο ισχύων κανονισμός επιτρέπει στα συνεταιριστικά καταστατικά να επιλέξουν μεταξύ τριών διαφορετικών συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου. Τρία διαφορετικά συστήματα διακυβέρνησης.

Καναδάς	Το πρόγραμμα διακυβέρνησης ενός Καναδικού συνεταιρισμού στηρίζεται στην εφαρμογή του Καταστατικού του. Το καταστατικό αποτελεί τους εσωτερικούς κανόνες προς τους οποίους ένας συνεταιρισμός πρέπει να συμμορφώνεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων του. Η ευρεία ευχέρεια που παρέχεται στα μέλη του συνεταιρισμού στην κατάρτιση του καταστατικού, αντανακλά τον εκ των κάτω δημοκρατικό έλεγχο που είναι στο επίκεντρο της συνεταιριστικής διακυβέρνησης.
Κίνα	Στο σημερινό στάδιο, των εξειδικευμένων αγροτικών συνεταιρισμών της Κίνας (FSCs), οι γεωργοί εντάσσονται στους συνεταιρισμούς ως φυσικά πρόσωπα, έτσι τα δημοκρατικά τους δικαιώματα και τα οικονομικά τους συμφέροντα στον συνεταιρισμό περιορίζονται πάντοτε από μη-γεωργούς μέλη, που διαθέτουν ισχυρότερη οικονομική δύναμη. Είναι σημαντικό, συνεπώς, η νομοθεσία να δώσει προτεραιότητα στους μεμονωμένους γεωργούς, ώστε η θέση των γεωργών μελών στον συνεταιρισμό να παραμείνει επικρατούσα. Για το σκοπό αυτό, η νομοθεσία ορίζει μια σειρά από μέτρα νομικής προστασίας των δημοκρατικών και οικονομικών δικαιωμάτων στον FSC. Περισσότεροι από τα δύο τρίτα του συνολικού αριθμού των μελών θα πρέπει να μετέχουν στη γενική συνέλευση και εκλογές και αποφάσεις θα διεξάγονται και θα εγκρίνονται από το 50% και πλέον του συνόλου των ψήφων στη γενική συνέλευση, ενώ τροποποιήσεις του καταστατικού ή συγχώνευση, διάσπαση και διάλυση θα πρέπει να εγκρίνονται από τα δύο τρίτα των ψήφων ή ανώτερο ποσοστό εάν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό.
Κολομβία	Τα διοικητικά όργανα που κάθε συνεταιρισμός θα έχει είναι η γενική συνέλευση (asamblea general), το διοικητικό συμβούλιο (consejo de administración), και ο manager (gerente) και επιπλέον ένα όργανο ή επιτροπή υπεύθυνη για τη συνεταιριστική εκπαίδευση. Το διοικητικό συμβούλιο είναι το μόνιμο διοικητικό όργανο του συνεταιρισμού.

<p>Κορέα (Δημοκρατία της)</p>	<p>Οι συνεταιρισμοί της Νότιας Κορέας έχουν υιοθετήσει το δυαδικό σύστημα, όπως κάνουν τα περισσότερα νομικά πρόσωπα. Το δυαδικό σύστημά τους περιλαμβάνει τη γενική συνέλευση και το διοικητικό συμβούλιο. Βάσει του συστήματος αυτού, απαιτούνται ανεξάρτητοι ελεγκτές για λογαριασμό των μελών. Ένας συνεταιρισμός μπορεί να έχει γενική συνέλευση αντιπροσώπων ως υποκατάστατο για τη γενική συνέλευση, εάν ο αριθμός των μελών των συνεταιρισμών υπερβαίνει το 200. Ένας συνεταιρισμός πρέπει να έχει τουλάχιστον τρία μέλη διοικητικού συμβουλίου συμπεριλαμβανομένου ενός προέδρου και ενός ή περισσοτέρων ελεγκτών ως τα στελέχη της. Ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου δεν μπορεί συγχρόνως να εργάζεται για τον συνεταιρισμό ως υπάλληλός του και ο πρόεδρος του συνεταιρισμού δεν πρέπει να κατέχει ταυτόχρονα το αξίωμα του προέδρου άλλου συνεταιρισμού. Ένας συνεταιρισμός θα έχει έναν ή περισσότερους ελεγκτές για την αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης της επιχείρησης και των λογιστικών βιβλίων και εγγράφων, καθώς και να αναφέρει τα αποτελέσματα στη γενική συνέλευση.</p>
<p>Μεξικό</p>	<p>Η δομή διακυβέρνησης αποτελείται από τη γενική συνέλευση, το διοικητικό συμβούλιο, το εποπτικό συμβούλιο, την επιτροπή συνεταιριστικής εκπαίδευσης, και άλλες επιτροπές, όπως καθορίζεται από τη γενική συνέλευση. Η γενική συνέλευση είναι η ανώτατη αρχή των συνεταιρισμών και περιλαμβάνει όλα τα μέλη. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου εκλέγονται από τη γενική συνέλευση και μπορεί να παραμείνουν μέχρι μια πενταετία, εάν το αποφασίσει η συνέλευση. Το εποπτικό συμβούλιο είναι το όργανο που είναι επιφορτισμένο με την εποπτεία όλων των συνεταιριστικών δραστηριοτήτων, και έχει το δικαίωμα της αρνησικυρίας.</p>
<p>Νορβηγία</p>	<p>Ένα μέλος, μία ψήφος (σε αντίθεση με τη Σουηδία και τη Δανία). Οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης μπορεί να λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία, εκτός εάν άλλως απαιτείται από το καταστατικό ή από νομικές διατάξεις. Η συμμετοχή των εργαζομένων υπήρξε ένα σημαντικό μέρος της νορβηγικής εταιρικής νομοθεσίας.</p>
<p>Νότια Αφρική</p>	<p>Το ανώτατο όργανο λήψεως αποφάσεων είναι η γενική συνέλευση των μελών. Μόνο μέλη μπορούν να ορίζονται ως μέλη του διοικητικού συμβουλίου του συνεταιρισμού.</p>

<p>Ολλανδία</p>	<p>Ο κανονισμός σχετικά με την εσωτερική δομή διακυβέρνησης των συνεταιρισμών της Ολλανδίας είναι πολύ ευέλικτος και περιέχει μόνο δύο καταστατικά όργανα που δημιουργούνται από το καταστατικό του συνεταιρισμού: τη γενική συνέλευση και το διευθυντικό όργανο (το συμβούλιο). Ωστόσο, οι μεγάλοι συνεταιρισμοί πρέπει να περιλαμβάνουν στο καταστατικό τους, ένα υποχρεωτικό εποπτικό όργανο με ειδικές εξουσίες, ιδίως με εξουσία βέτο στις αποφάσεις του συμβουλίου ή σχετικά με σημαντικές συναλλαγές και την υποχρέωση να υπογράφει τους ετήσιους τελικούς λογαριασμούς. Παρά το γεγονός ότι όλα τα μέλη δικαιούνται να ψηφίσουν με βάση το "ένας άνθρωπος, μία ψήφος" από προεπιλογή, το καταστατικό μπορεί να επιτρέπει διαφοροποίηση των δικαιωμάτων ψήφου, π.χ. να σχετίζονται με την αξία ή τον αριθμό των οικονομικών συναλλαγών κάθε μέλους με τον συνεταιρισμό σε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. Το καταστατικό μπορεί να εισαγάγει το δικαίωμα ψήφου για μη-μέλη.</p>
<p>Ουγγαρία</p>	<p>Το κύριο όργανο διακυβέρνησης είναι η γενική συνέλευση, η οποία πρέπει να συγκαλείται όταν κρίνεται αναγκαίο, ή τουλάχιστον μια φορά το χρόνο (τακτική γενική συνέλευση). Κάθε μέλος που δεν κατέβαλε την εισφορά που προβλέπεται στο καταστατικό δεν μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα ψήφου. Το διοικητικό όργανο εκτελεί τη λειτουργική δραστηριότητα του συνεταιρισμού. Το εποπτικό όργανο έχει το καθήκον να εποπτεύει την επίδοση του συνεταιρισμού.</p>
<p>Ουρουγουάη</p>	<p>Στην αρχή κάθε περιόδου της θητείας τους, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να υποβάλλουν μια δήλωση για το αν ασκούν «οποιαδήποτε προσωπική ή επαγγελματική δραστηριότητα, η οποία μπορεί να ανταγωνίζεται τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού». Είναι σαφής η πρόταση να αποφευχθεί οποιαδήποτε πιθανή σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των μελών του διοικητικού συμβουλίου και των συνεταιρισμών και για την προώθηση της διαφάνειας στη διαχείριση των συνεταιριστικών υποθέσεων.</p>
<p>Περού</p>	<p>Πέντε βασικά όργανα: γενική συνέλευση, διοικητικό συμβούλιο, εποπτικό συμβούλιο («έλεγχος της νομιμότητας»), η εκλογική επιτροπή (μόνιμο όργανο που είναι αρμόδιο να διεξάγει όλες τις εκλογικές διαδικασίες) και επιτροπή εκπαίδευσης (εκτελεστική της Αρχής της «συνεταιριστικής εκπαίδευσης», με τη διάδοση των πλέον κατάλληλων πληροφοριών μεταξύ των μελών και την κατάρτισή τους να λαμβάνουν αποφάσεις για την επίτευξη συνεταιριστικής αποτελεσματικότητας).</p>
<p>Πολωνία</p>	<p>Αρχή «ένα μέλος, μία ψήφος». Το σύστημα διακυβέρνησης των πολωνικών συνεταιρισμών βασίζεται σε μια δομή δύο επιπέδων: 1) γενική συνέλευση, 2) εποπτικό συμβούλιο.</p>

Πορτογαλία	Οι συνεταιρισμοί γενικά διαρθρώνεται γύρω από μια γενική συνέλευση (Γ.Σ.), ένα διοικητικό συμβούλιο (Δ.Σ.) και ένα εποπτικό συμβούλιο (Ε.Σ.). Τα μέλη των οργάνων διακυβέρνησης του συνεταιρισμού εκλέγονται για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών, αν και το καταστατικό μπορεί να ορίσει ένα μικρότερο χρονικό διάστημα και να περιορίσει τον αριθμό των διαδοχικών θητειών. Από την άποψη των ασυμβίβαστων, κανένα μέλος δεν μπορεί να ανήκει στο διοικητικό συμβούλιο και σε άλλο όργανο ταυτόχρονα, και στους συνεταιρισμούς με περισσότερα από 20 μέλη, αυτή η ασυμβατότητα επεκτείνεται και σε συζύγους και συντρόφους. Υπάρχουν διαφορετικοί κανόνες διακυβέρνησης για τους συνεταιρισμούς με περισσότερα ή λιγότερα από 20 μέλη.
Ρώσικη Ομοσπονδία	Το ανώτατο διοικητικό όργανο του συνεταιρισμού είναι η γενική συνέλευση των τα μελών της. Τα εκτελεστικά όργανα του συνεταιρισμού περιλαμβάνουν το διοικητικό συμβούλιο και (ή) τον πρόεδρο του συνεταιρισμού. Μόνο τα μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να ενεργούν ως μέλη του εποπτικού συμβουλίου και του διοικητικού συμβουλίου, είτε ως πρόεδρος του συνεταιρισμού. Ένας συνεταιρισμός που έχει περισσότερα από 50 μέλη μπορεί να επιλέξει ένα εποπτικό συμβούλιο. Το εποπτικό συμβούλιο έχει την ευθύνη για τον έλεγχο των δραστηριοτήτων των εκτελεστικών οργάνων του συνεταιρισμού και να λύνει άλλα ζητήματα αναφορικά με το καταστατικό του συνεταιρισμού, που έχουν ανατεθεί στο εποπτικό συμβούλιο. Επίσης, το εποπτικό συμβούλιο του συνεταιρισμού περιλαμβάνει μόνο μέλη του συνεταιρισμού. Τα μέλη της επιτροπής ελέγχου (ή ελεγκτές) του συνεταιρισμού δεν μπορούν να είναι μέλη του εποπτικού συμβουλίου ή/και εκτελεστικών οργάνων του συνεταιρισμού.
Σουηδία	Η γενική συνέλευση είναι το ανώτατο όργανο του συνεταιρισμού. Οι συνεταιρισμοί επιτρέπεται να αποκλίνουν από την αρχή του ένα μέλος, μία ψήφος. Η γενική συνέλευση πρέπει να εκλέξει έναν ελεγκτή.
Τουρκία	Η γενική συνέλευση είναι το συνεταιριστικό όργανο με τη μεγαλύτερη εξουσία και αντιπροσωπεύει το σύνολο της κοινότητας των μελών. Στη Γ.Σ. κάθε μέλος έχει μία ψήφο. Όσον αφορά αποφάσεις για την αύξηση της προσωπικής ευθύνης των μελών ή την επιβολή πρόσθετων υποχρεώσεων του μέλους, η συγκατάθεση των τριών τετάρτων των μελών είναι απαραίτητη. Το δεύτερο σημαντικό όργανο που είναι αρμόδιο για τη διαχείριση των συνεταιριστικών δραστηριοτήτων είναι το διοικητικό συμβούλιο. Είναι το εκτελεστικό όργανο του συνεταιρισμού, που διαχειρίζεται τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου και του εσωτερικού κανονισμού, καθώς και αντιπροσωπεύει τον συνεταιρισμό.

Φινλανδία	Το καταστατικό μπορεί να επιτρέπει περισσότερες από μία ψήφους κατά μέλος αλλά οι ψήφοι ενός μέλους δεν μπορεί να είναι περισσότερες από το 10πλάσιο των ψήφων άλλου μέλους με εξαίρεση τις περιπτώσεις που το καταστατικό προβλέπει ότι η πλειονότητα των μελών πρέπει να είναι συνεταιρισμοί ή άλλα νομικά πρόσωπα. Τα χαρακτηριστικά ποικίλλουν ανάλογα με τα καταστατικά.
Χιλή	Τα ακόλουθα όργανα ρυθμίζουν τη διαχείριση, τη διοίκηση, τη λειτουργία και την εποπτεία των συνεταιρισμών: (α) η γενική συνέλευση, (β) το διοικητικό συμβούλιο, (γ) ο διαχειριστής και (δ) το εποπτικό συμβούλιο (μέχρι 5 μέλη, οριζόμενα από το διοικητικό συμβούλιο).

Πηγή: Cracogna, D., Fici, A., Henrÿ, H., (Eds.), International Handbook of Co-operative Law - Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2013 (Διεθνές Εγχειρίδιο Συνεταιριστικής Νομοθεσίας)

Παράρτημα IV Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών

Χώρα	Περιγραφική ανάλυση Χωρών
Αργεντινή	Μακρά παράδοση, επειδή η πρώτη ομοσπονδία ιδρύθηκε το 1922. Η συγχώνευση είναι μια μορφή ολοκλήρωσης που μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από 1) την απορρόφηση 2) τη διαδικασία συγχώνευσης. «Συνομοσπονδίες» των γεωργικών και μη γεωργικών ομοσπονδιών, αντίστοιχα.
Αυστραλία	Συνταγματικός περιορισμός το να είναι σε θέση να λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο. Περιορισμοί σχετικά με τη δυνατότητα των ξένων συνεταιρισμών να προσεγγίζουν τα μέλη άλλων συνεταιρισμών διανομής με την πρόθεση να προσφέρουν μερίδες ή να αντλήσουν κεφάλαιο: οι απαιτήσεις αυτές έχουν σχεδιαστεί ως εγγύηση κατά της αμφισβήτησης της συμμετοχής σε παρόμοιους συνεταιρισμούς που λειτουργούν σε διαφορετικές χώρες. Η χρησιμοποίηση αυτών των διακρατικών διατάξεων συχνά ευνοεί μεγαλύτερους συνεταιρισμούς σε βάρος μικρότερων που δεν έχουν τους πόρους ή τη δυνατότητα να κάνουν το ίδιο είδος διεύθυνσης σε διαφορετικές χώρες.
Αυστρία	Ο νόμος δεν περιέχει σχεδόν καθόλου διατάξεις που ασχολούνται με τα θέματα αυτά και, ως εκ τούτου, δεν ευνοεί τη συνεργασία με έναν συγκεκριμένο τρόπο.
Βέλγιο	Η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών δεν αναφέρεται ρητά στο βελγικό δίκαιο.
Βραζιλία	Η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών λαμβάνει, στη Βραζιλία, πολλές μορφές. Ο λόγος για τη συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών έγκειται στο γεγονός ότι υπάρχουν περισσότερα κυβερνητικά προγράμματα που ενθαρρύνουν αυτό το είδος της εταιρικής δομής, καθιστώντας ευκολότερη την πρόσβαση στη διεθνή αγορά σε σύγκριση με απλή πρωτοβάθμια δομή των συνεταιρισμών.
Γαλλία	Ένας αριθμός συνεταιρισμών μπορούν να δημιουργήσουν έναν νέο συνεταιρισμό (κατά τον νόμο): δημοκρατική αρχή: η δύναμη σε αριθμό ψήφων είναι ανάλογη με τον αριθμό των συνεταιριστών. Η διασυνεταιριστική συνεργασία ενθαρρύνεται μέσω της χρηματοδότησης: το όριο των μελών επενδυτών είναι λιγότερο αυστηρό: 49% αντί του 33%. Οι πιο πολλές επιχειρήσεις στην κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία δεν είναι συνεταιρισμοί, αλλά ενώσεις (περίπου τρία τέταρτα). Οι πιο ισχυροί συνεταιρισμοί δημιουργούν καπιταλιστικές θυγατρικές
Γερμανία	Δεν υπάρχουν σχόλια.

Δανία	Δεν υπάρχουν σχόλια
Ηνωμένες Πολιτείες	Η συνεργασία διαμορφώνεται ως απάντηση στις ανάγκες της επιχείρησης και όχι με θεσμικές απαιτήσεις.
Ηνωμένο Βασίλειο	Οι συνδρομές στην οργάνωση «Συνεταιρισμοί του Ηνωμένου Βασιλείου» (Cooperatives UK) και πληρωμές σε κεφάλαια για την εκπαίδευση, εκπίπτουν από το εισόδημα: ενθάρρυνση των συνεταιρισμών να συνεργαστούν με άλλους συνεταιρισμούς και για να τηρηθεί η συνεταιριστική αρχή της προώθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης μεταξύ των μελών τους.
Ιαπωνία	Δύο είδη ομοσπονδιακών οργάνων των γεωργικών συνεταιρισμών: συνεταιριστική ομοσπονδία, και κεντρική ένωση. JCCU (Συνεταιριστική Ένωση Ιαπώνων καταναλωτών). Εθνική Συνεταιριστική Ένωση Καταναλωτών (NCCU).
Ινδία	Μια πολυ-συνεταιριστική κοινωνία πιστώνει 1% στο ταμείο συνεταιριστικής εκπαίδευσης που διατηρείται από την Εθνική Συνεταιριστική Ένωση της Ινδίας. Η Εθνική Συνεταιριστική Ένωση της Ινδίας χρησιμοποιεί τα χρήματα για τους σκοπούς της οργάνωσης και την προώθηση των συνεταιρισμών, την εκπαίδευση και την κατάρτιση στους εμπλεκόμενους φορείς και την εκπροσώπηση της ινδικής συνεταιριστικής κίνησης.
Ιρλανδία	Συνεταιρισμός που αποτελείται από δύο ή περισσότερους καταχωρημένους συνεταιρισμούς.
Ισπανία	Δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι στο ισπανικό σύνταγμα. Εξουσίες που αποδίδονται σε αυτές τις οργανώσεις από το νόμο.
Ιταλία	Νομική έννοια της «κοινοπραξίας συνεταιρισμών» (ελάχιστος αριθμός τριών μελών και ελάχιστο κεφάλαιο 516eur., «Συνεταιριστική κοινή ομάδα» (πιο ευέλικτη μορφή οικονομικής συνεργασίας), «Ομοσπονδίες των συνεταιρισμών»: πολιτική διασύνδεση των συνεταιρισμών: 1) οι συνεταιρισμοί είναι υποχρεωμένοι να διαθέτουν το 3% των συνολικών ετήσιων κερδών για την συνεταιριστική κίνηση, 2) σε περίπτωση διάλυσης, το υπόλοιπο του ενεργητικού χρησιμοποιείται για τα αμοιβαία κεφάλαια, 3) ομοσπονδίες συνεταιρισμών για τον έλεγχο των μελών τους, ενώ ο έλεγχος ασκείται από το κράτος σε συνεταιρισμούς που δεν συνδέονται με καμία συνεταιριστική ομοσπονδία (κίνητρα για τους συνεταιρισμούς να συνασπισθούν).

Καναδάς	Συνεταιριστική βάση για λειτουργία: εκπαίδευσης του κοινού σχετικά με τη συνεταιριστική επιχείρηση και για το πλεόνασμα που θα διατίθεται προς διάδοση της συνεταιριστικής επιχείρησης, Καναδική Συνεταιριστική Ένωση και CCCM (Conseil canadien de la coopération et de la mutualité). Το σύστημα του Κεμπέκ για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών είναι πραγματικά υποδειγματικό.
Κίνα	Λόγω νομικών περιορισμών, οι συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν εμπόδια εγγραφής στις περισσότερες περιοχές της υπαίθρου της Κίνας. Η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών βασίζεται σε μια συμβατική σχέση. Κοινωνικές οργανώσεις: χαλαρή σύνδεση με συνεταιρισμούς.
Κολομβία	Εντός των 32 τμημάτων στα οποία διαιρείται η χώρα, υπάρχουν 17 με περιφερειακές ενώσεις συνεταιρισμών. Οι ενώσεις αυτές με τη σειρά τους ενώνονται στη Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών της Κολομβίας (CONFECOOP). Το ποσοστό των συνεταιρισμών που οργανώνονται στο πλαίσιο των περιφερειών είναι συνεχώς χαμηλό. Η οικονομική ολοκλήρωση είναι επίσης αδύναμη.
Κορέα (Δημοκρατία της)	Η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών ενθαρρύνεται από τους νόμους της Νότιας Κορέας. Όταν απαιτείται η επίτευξη συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών, ένας συνεταιρισμός, μια ομοσπονδία συνεταιρισμών, ένας κοινωνικός συνεταιρισμός ή μια ομοσπονδία των κοινωνικών συνεταιρισμών μπορούν να οργανώσουν και να λειτουργούν ένα συμβούλιο με άλλους συνεταιρισμούς ή ομοσπονδίες που συνιστώνται βάσει άλλων νόμων.
Μεξικό	Γενικός Νόμος για τους Συνεταιρισμούς (LGSC). Βασικές λειτουργίες των συνεργαζόμενων οργανισμών: παραγωγή αγαθών ή/και υπηρεσιών, συντονισμός και προστασία των συμφερόντων των μελών, λειτουργίες μεσολαβητών ή διαιτητών σε συγκρούσεις μεταξύ μελών, προώθηση και εκτέλεση οικονομικών και κοινωνικών σχεδίων, υποστήριξη και διεξαγωγή μαθημάτων συνεταιριστικής εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα και προώθηση τη αλληλεγγύης μεταξύ των μελών. Περισσότερο από το 50% των μεξικανικών συνεταιρισμών δεν είναι ολοκληρωμένοι, γεγονός που καθιστά εμφανή την εξάντληση ή ανεπάρκεια του τρέχοντος συστήματος ένταξης και εκπροσώπησης συμφερόντων.
Νορβηγία	Ο συνεταιριστικός νόμος της Νορβηγίας επιχειρεί να διευκολύνει τη συνεργασία και την ομοσπονδιακή διασύνδεση των συνεταιρισμών.
Νότια Αφρική	Δεν περιλαμβάνονται σχετικές πληροφορίες.

Ολλανδία	Δεν υπάρχουν νομικές εντολές για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών. Το Εθνικό Συνεταιριστικό Συμβούλιο (NCR) λειτουργεί ως κέντρο εμπειρογνωμοσύνης και αντιπροσωπεύει την συνεταιριστική κοινωνία έναντι του κοινού γενικά και των φορέων χάραξης πολιτικής.
Ουγγαρία	Αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των συνεταιρισμών: περιγραφή του πεδίου εφαρμογής των δραστηριοτήτων.
Ουρουγουάη	Δεν υπάρχει υποχρέωση για τους συνεταιρισμούς να σχηματίζουν ή να συμμετέχουν σε ομοσπονδίες. Οι ομοσπονδίες με ρόλο υπεράσπισης, τεχνικής βοήθειας, άλλες μορφές υποστήριξης, κίνητρο για ένταξη σε ομοσπονδίες μέσω ενός συστήματος έκπτωσης των εισφορών. Νομικά εργαλεία για διασυνεταιριστική συνεργασία.
Περου	Οργανισμοί συνεταιριστικής ολοκλήρωσης αναγνωρισμένοι από το νόμο είναι: συνεταιριστικά κεντρικά γραφεία, εθνικές ομοσπονδίες των συνεταιρισμών, και η εθνική συνομοσπονδία των συνεταιρισμών του Περού. Οι δραστηριότητες που διεξάγονται από τα συνεταιριστικά κεντρικά γραφεία, μεταξύ άλλων, είναι η προμήθεια μηχανημάτων, εξοπλισμού, εργαλείων, δομικών υλικών, και άλλων αγαθών, η αγορά ή/ και μεταποίηση ιδιαίτερα των προϊόντων των οργανώσεων, ο δανεισμός ή/και χορήγηση δανείων, η σύσταση εγγυήσεων και η διεξαγωγή άλλων πιστωτικών ή χρηματοδοτικών λειτουργιών, και η παροχή συμβουλών.
Πολωνία	Δεν καταχωρήθηκαν στοιχεία.
Πορτογαλία	Το σύνολο του συνεταιριστικού τομέα οργανώνεται μέσω συνεταιριστικών δομών. Ομοσπονδίες και συνομοσπονδίες, εκπρόσωποι του συνεταιριστικού τομέα: εκείνοι που αποδεικνύουν ότι περιλαμβάνουν τουλάχιστον το πενήντα τοις εκατό των ομοσπονδιών, σίγουρα εγγεγραμμένων στον κλάδο ή κλάδους που αντιστοιχούν στα αντικείμενα της συνομοσπονδίας θεωρούνται εκπρόσωποι του συνεταιριστικού τομέα.
Ρωσική Ομοσπονδία	Δεν υπάρχει κεφάλαιο ή αναφορές στη συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών.
Σουηδία	Δεν υπάρχουν σχόλια.

<p>Τουρκία</p>	<p>Επτά ή περισσότεροι συνεταιρισμοί σε ένα πεδίο δραστηριότητας που είναι είτε το ίδιο είτε παρόμοιο, μπορούν να συνεργάζονται, σύμφωνα με τις προδιαγραφές των κανόνων τους. Τέτοιες ενώσεις παίρνουν τη νομική μορφή του συνεταιρισμού. Πιστεύεται γενικά ότι η ενοποίηση ή διασύνδεση μεταξύ όλων των ειδών των οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών, αυξάνει τη δύναμη των μελών, προσπαθεί να επιτύχει ορισμένους οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους.</p>
<p>Φινλανδία</p>	<p>Δεν υπάρχουν άρθρα σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών.</p>
<p>Χιλή</p>	<p>Συνεταιριστικό Επιχειρηματικό Βήμα (Foro Empresarial Cooperativo), το οποίο συνδέει τους κορυφαίους δέκα συνεταιρισμούς στη χώρα. Αυτοί αντιπροσωπεύουν περίπου 600.000 μέλη, παρέχουν περισσότερο από 1,13% του ΑΕΠ και το ενεργητικό τους ανέρχεται σε 2.900 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, εκτός από τη δημιουργία ενός εργατικού δυναμικού των περίπου 5.000 εργαζομένων.</p>

Πηγή: Cracogna, D., Fici, A., Henrÿ, H., (Eds.), International Handbook of Co-operative Law - Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2013 (Διεθνές Εγχειρίδιο Συνεταιριστικής Νομοθεσίας).

Με την υποστήριξη του

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations